

SAY ISTVÁN

IZSÓR NYELVTAN
(IŽORALAIN GRAMMATIKKA)

„Ono turha läätä korvattomaka.”

(Hiábavaló olyannal beszélni, akinek nincs füle hozzá.)

SAY ISTVÁN

IZSÓR NYELVTAN

(IŽORALAIN GRAMMATIKKA)

KAPOSVÁR 2024

MAGÁNKIADÁS

Lektorálta:
Maticsák Sándor

<https://balti-finn.hu/>

ISBN 978-615-81646-5-8

Szövegszerkesztés és tördelés: Kismester Bt. Velence
Nyomtatás és kötés: Pethő Nyomda, Kaposvár

*APU ÉS MAMI,
KINCS LAJOS SP, MAGYAR ISTVÁN SP ÉS SÓCZÓ FERENC SP
EMLÉKÉRE*

*KÖSZÖNETTEL
MATICSÁK SÁNDOR ÉS PUSZTAY JÁNOS
BIZTATÁSÁÉRT ÉS SEGÍTSÉGÉÉRT*

Tartalom

Rövidítések	8
Bibliográfia	10
Előszó	11
Nyelvtípus	12
<i>(A nyelvrokonság 12 – A nyelvi jellemzők 15 – A nyelvjárások 17)</i>	
Hangtan	18
<i>(A magánhangzók 18 – A kettőshangzók 21 – A hármashangzók 22 – Az illeszkedés 22 – A magánhangzóváltozás 23 – A félhangzók 24 – A mássalhangzók 25 – A mássalhangzólagyítás 28 – A fokváltakozás 29 – A betűsor 31 – A kiejtés 32 – A helyesírás 32 – A szóhangsúly 33)</i>	
Alaktan	34
<i>(A szótövek 34 – A névszók 35 – A névszóesetek 36 – A névszók többese 38 – A névszóragok 39 – A névszóragozási típusok 40 – A főnév 62 – A melléknév 63 – A számnév 64 – A névmás 68 – A névszók segédszói 73 – A határozószó 77 – Az igenév 78 – Az igék 81 – Az ige jelei és ragjai 82 – A létige 83 – A kezdő segédige 84 – A tagadó-tiltó segédige 85 – Az egyszerű igealakok 86 – Az összetett igealakok 87 – Az egyszerű igealakok tagadása 88 – A létige tagadása 89 – Az összetett igealakok tagadása 90 – A szenvedő igealak 91 – Az igeragozási típusok 92 – Az igekötő 109 – Az egyéb szófajok 111)</i>	
Szókészlettan	113
<i>(Az eredeti szókincs 113 – A szóátvétel 120 – A szóképzés 126 – A szóösszetétel 129 – A hangutánzó szavak 134 – A szólások 135)</i>	
Mondattan	137
<i>(A mondatfajták 137 – A szórend 139 – Az állítmány 140 – Az alany 141 – Az egyeztetés 142 – A tárgy 143 – A partitívus 143 – A habeo-szerkezet 144 – A határozók 145 – A jelzők 147 – A közmondások 149 – A szállóigék 151)</i>	

Ábrák

Borító I.	Az izzsór nemzetiségi zászló
Borító II.	Az izzsórok helye Európában
Borító III.	Az izzsór női népviselet*
Borító IV.	Az izzsór nemzetiségi címer

1. ábra:	Az izzsór nyelv a balti finn nyelvek családfáján	13
2. ábra:	A nyelvfelldés Pekka Sammallahti alapján	14
3. ábra:	Az izzsór nyelvjárások területi eloszlása	17
4. ábra:	Az izzsór magánhangzórendszer	18
5. ábra:	A diftongusok kapcsolódási rendszere	21
6. ábra:	Az illeszkedési rendszer	23
7. ábra:	Az izzsór mássalhangzórendszer	25
8. ábra:	Az izzsór ábécé	31
9. ábra:	Az izzsór tárgyeset és részeseset kifejezése	36
10. ábra:	Az izzsór helyhatározók hármas rendszere	37
11. ábra:	A határozóesetek ragjainak irányhármassága	40
12. ábra:	Az izzsór névszó singularis partitivusai, illativusai és többesjelei	60
11. ábra:	A névutók és előljárók irányhármassága	76
14. ábra:	Az alapvető igitoldalakok	109

---

* <https://www.sutori.com/en/story/traditsionnyie-kostiumy-koriennykh-narodov-lienin-gradskoi-oblasti>

Rövidítések

latin kifejezés	magyar megfelelő
<i>ablat</i> <i>ablativus</i>	-ról, -ről, -tól, -től ragos helyhatározó
<i>abess</i> <i>abessivus</i>	fosztóképzős módhatározó
<i>acc</i> <i>accusativus</i>	tárgyeset
<i>act</i> <i>activum</i>	cselekvő igenem
<i>adess</i> <i>adessivus</i>	-on, -en, -ön, -nál, -nél ragos helyhatározó
<i>adj</i> <i>adjectivum</i>	melléknév
<i>allat</i> <i>allativus</i>	-ra, -re, -hoz, -hez, -höz ragos helyhatározó
<i>C</i> <i>consonans</i>	másslhangzó
<i>com</i> <i>comitativus</i>	társhatározó
<i>cond</i> <i>conditionalis</i>	feltételes mód
<i>conj</i> <i>conjunctivus</i>	kötőmód
<i>dat</i> <i>dativus</i>	részeshatározó
<i>dift</i> <i>diftongus</i>	kettőshangzó
<i>elat</i> <i>elativus</i>	-ból, -ből ragos helyhatározó
<i>ess</i> <i>essivus</i>	állapothatározó
<i>et</i> <i>prefixum</i>	<i>előtag-morféma</i>
<i>exess</i> <i>exessivus</i>	eredethatározó
<i>ff</i> <i>superlativus</i>	<i>felsőfok</i>
<i>fut</i> <i>futurum</i>	jövő idő
<i>gen</i> <i>genitivus</i>	birtokos eset
<i>hsz</i> <i>adverbium</i>	<i>határozószó</i>
<i>illat</i> <i>illativus</i>	-ba, -be ragos helyhatározó
<i>imp</i> <i>imperativus</i>	felszólító mód
<i>imperf</i> <i>imperfectum</i>	elbeszélő múlt idő
<i>inch</i> <i>inchoativum</i>	kezdő igeszemlélet
<i>ind</i> <i>indicativus</i>	kijelentő mód
<i>iness</i> <i>inessivus</i>	-ban, -ben ragos helyhatározó
<i>inf</i> <i>infinitivus</i>	főnévi igenév
<i>instr</i> <i>instrumentalis</i>	eszközhatározó
<i>isz</i> <i>interjectio</i>	<i>indulatszó</i>
<i>kf</i> <i>comparativus</i>	<i>középfok</i>
<i>ksz</i> <i>conjunctio</i>	<i>kötőszó</i>
<i>msz</i> <i>particula</i>	<i>módosítószó</i>
<i>nm</i> <i>pronomen</i>	<i>névmás</i>

<i>nom</i>	<i>nominativus</i>	alanyeset
<i>nu</i>	<i>postpositio</i>	<i>névutó</i>
<i>part</i>	<i>partitivus</i>	részelő eset
<i>partic</i>	<i>participium</i>	melléknévi igenév
<i>pass</i>	<i>passivum</i>	szenvendő igeszemlélet
<i>perf</i>	<i>perfectum</i>	befejezett múlt idő
<i>plur</i>	<i>pluralis</i>	többes szám
<i>plperf</i>	<i>plusquamperfectum</i>	régmúlt idő
<i>praed</i>	<i>praedicatum</i>	állítmány
<i>praes</i>	<i>praesens</i>	jelen idő
<i>prep</i>	<i>prepositio</i>	előjáró
<i>rtlan</i>	<i>indeclinabilis</i>	<i>ragozhatatlan</i>
<i>s</i>	<i>substantivum</i>	főnév
<i>sing</i>	<i>singularis</i>	egyes szám
<i>szn</i>	<i>numerale</i>	<i>számnév</i>
<i>subj</i>	<i>subjectum</i>	alany
<i>trsl</i>	<i>translativus</i>	eredményhatározó
<i>ut</i>	<i>suffixum</i>	<i>utótag-morféma</i>
<i>v</i>	<i>verbum</i>	ige
<i>V</i>	<i>vocalis</i>	magánhangzó

Bibliográfia

- ARISTE, PAUL: A mai izsor nyelv birtokos személyragjai. in: Nyelvtudományi Közlemények 60 [1958]: 5–10.
- BERECZKI GÁBOR: Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Budapest 2000.
- CSEERNYAVSZKIJ, VITALIJ [ЧЕРНЯЯСКИЙ, ВИТАЛИЙ]: Ižoran keel (Ittseopastaja) – Ижорский язык (Самоучитель). <http://lingvisto.org/files/ingrian.pdf>
- JUNUS, V. J.: Ižoran keelen grammatikka. Moskova – Leningrad 1936.
- JUNUS, V. I. – МАКСИМОВ, Р. Л.: Inkeroisin keelen oppikirja I. Moskova – Leningrad 1936.
- JUNUS, V. I. – ИЛЖИН, Н. А.: Inkeroisin keelen oppikirja II. Moskova – Leningrad 1936.
- KONYKOVA, OLGA – GYACSKOV, NYIKITA [КОНЬКОВА, ОЛЬГА – ДЬЯЧКОВ, НИКИТА]: Ingeroin keel. Пособие по ижорскому языку. http://forum-narodov47.ru/docs/posobie_po_izhorskomu_yaziku_konkova_o_i_dyachkova_n_a_spb_2014-jSB.pdf
- LAAKSO, JOHANNA: Kleine osfi Sprachen 3. Ingermanland: Ingrisch, Wotisch. <http://homepage.univie.ac.at/johanna.laakso/hbg04/3.%20Ingermanland.pdf>
- LAANEST, ARVO: Isurid ja isuri keel. Tallinn 1964.
- LAANEST, ARVO: Ижорский язык. in: Майтинская, К. Е. (ред.), Языки народов СССР. Финно-угорские и самодийские языки. Москва 1966. 102–117.
- LAANEST, ARVO: Ижорский язык. in: Елисеев, Ю. С. – Майтинская, К. Е. – Романова О. И. (ред.), Языки мира. Уральские языки. Москва 1993. 55–62.
- MARK, JULIUS: Die Possessivsuffixe in den uralischen Sprachen. Helsingfors 1923. 78.
- MATICSÁK SÁNDOR: A magyar nyelv eredete és rokonsága. Budapest 2020. 215–216.
- POMOZI PÉTER: Inkeri. in: Fodor István (főszerk.), A világ nyelvei. Budapest 1999. 593–594.
- PORKKA, VOLMARI: Ueber den ingrischen Dialekt mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-ingermanländischen Dialekte. Helsingfors 1885. 79.
- ROZSANSZKIJ, FJODOR: Finnugor nyelvek Ingermanlandban: jelen helyzetük és kutatásuk. Finnugor Világ 2008/2: 3–8.
- SAY ISTVÁN: Bevezetés az izsor nyelv ismereteibe. Sióagárd – Kaposvár 2018. 25–68.
- SAY ISTVÁN: A keleti balti finn népek és nyelvek. Kaposvár 2021. 50–82.

Előszó

Fél évtized telt el azóta, hogy az izsór nyelvről szóló kötetem¹ megjelent. Abban az izsór nyelvtanról csak vázlatosabb áttekintést adtam, amelynek az-óta több felületes, olykor téves kifejtését is felismertem. Akkor sok olyan ada-lék kimaradt, amely fontos kiegészítésül szolgálhat.

A kezdeti munka alapanyagát szolgáltató forrás² mellett időközben kiterjedtebb tájékozódásra is módom nyílt, még ha az izsór nyelvről elérhető iro-dalom a többi finnségi nyelvéhez képest a legszerényebb is.

A finnugor nyelvészek a többi rokon nyelvhez képest az izsór iránt keve-sőbb érdeklődést mutatnak. Ez összefügghet azzal is, hogy a kis balti finn nyelvek közül (sőt mondhatni valamennyi uráli nyelv közül) nemzetközi mé-retekben ennek a legszerényebb a kutatottsága.³

Az izsór nyelvtant kiteljesítő, az elődjéhez képest nemcsak bővített, hanem több tekintetben javított új összefoglalást segítette az is, hogy a többi balti finn nyelvről készített könyveim⁴ kapcsán szerzett tapasztalatok számos új ténye-zőre irányították rá a figyelmemet.

Az ezek alapján kínálkozó összehasonlításokból a 2018-as első változat finomításaira is módom nyílt. Az izsór szókinccs akkorinál alaposabb vizsgá-lata nyomán az új kötet példaanyaga is jóval bővebb lett. Törekedtem rá, hogy a példaszavak és jelentéseik minél szélesebb és színesebb választékát adjam.

¹ SAY ISTVÁN: Bevezetés az izsór (sic!) nyelv ismereteibe. Sióagárd–Kaposvár 2018.

² ЧЕРНЯВСКИЙ, ВИТАЛИЙ: Ižoran keel. Ittseorastaja – Ижорский язык. Самоучитель. <http://lingvisto.org/files/ingrian.pdf> (Megjegyzem, hogy a moszkvai CSERNYAVSZKII hozzám hasonlóan ugyancsak műkedvelőként tett az izsór nyelvnek nagy szolgálatot.)

³ Eközben a karjalait és a vepszét újabban már szűkebb hazájukban is fokozott érdeklődés kíséri, a vótot pedig Észtországból övezi immár több évtizedes tudományos figyelem, sőt a – líveket nemzetalkotóként deklaráló – lett alkotmányból fakadó elkötelezettségek miatt a gyakorlatilag szinte kihalt lív nyelv is jelentős törődésben részesül.

⁴ SAY ISTVÁN: *Bevezetés a vót nyelv ismereteibe*, 2019. *Bevezetés a vepsze nyelv ismereteibe*, 2019. *Bevezetés a lűd nyelv ismereteibe*, 2020. *Bevezetés a tveri-karjalai nyelv ismereteibe*, 2020. *Bevezetés a viana-karjalai nyelv ismereteibe*, 2020. *Bevezetés a livvi (olonyeci karjalai) nyelv ismereteibe*, 2021. *A keleti balti finn népek és nyelvek*, 2021.

Nyelvtípus

A NYELVROKONSÁG

Az izsórok nyelvi hovatartozását a nyelvrokonságot bizonyító legfőbb jellegzetességek – az alapszókinsz nagyobb számú egyezése, a külön fejlődés nyomán érvényesülő szabályos hangmegfeleltetés következetessége és egyes alaktani sajátosságok – alapján ítélni lehet meg.⁵ Minden más eltérő rokonítási törekvés kívül marad a nemzetközi nyelvtudomány elismert határain. Ugyanakkor a nyelvrokonsággal foglalkozók sem tagadják annak jogosságát, hogy a népek etnikai, antropológiai stb. rokonítása más, a népi jelleget meghatározó kapcsolatok felismeréséhez vezethessen.

Az általánosan elfogadott besorolás szerint az izsór uráli nyelv, azok körében a finnugor nyelvcsaládba tartozik. Közeli rokonságban áll a balti finn (másképpen finnségi) nyelvekkel, távolabbi rokona a lapp, a permi és a volgai nyelveknek. A nyelvcsaládon belül a legtávolabbi rokonai az ugor nyelvek. A finnségi nyelvek között az északi csoporthoz tartozik,⁶ amelyen belül a legközelebbi rokona a karjalai (a livvivel és a lüddel együtt) és a vepsze nyelv, de értelemszerűen igen sok közös vonása akad a finn nyelvvel is.

I. Az északi csoport nyelvei:⁷

1. finn (az inkeriekkel együtt) – ezen belül többek által önálló nyelvvaltozatként elfogadva:

- kvén, azaz norvégiai, troms-finnmarki finn;
- meänkieli, azaz svédországi, Tornio-völgyi finn;

2. karjalai (a tveriekkel együtt) – ezen belül többek által is önálló nyelvvaltozatként elfogadva:

- livvi, azaz olonyeci-aunuszi;
- lüdd;

3. vepsze;

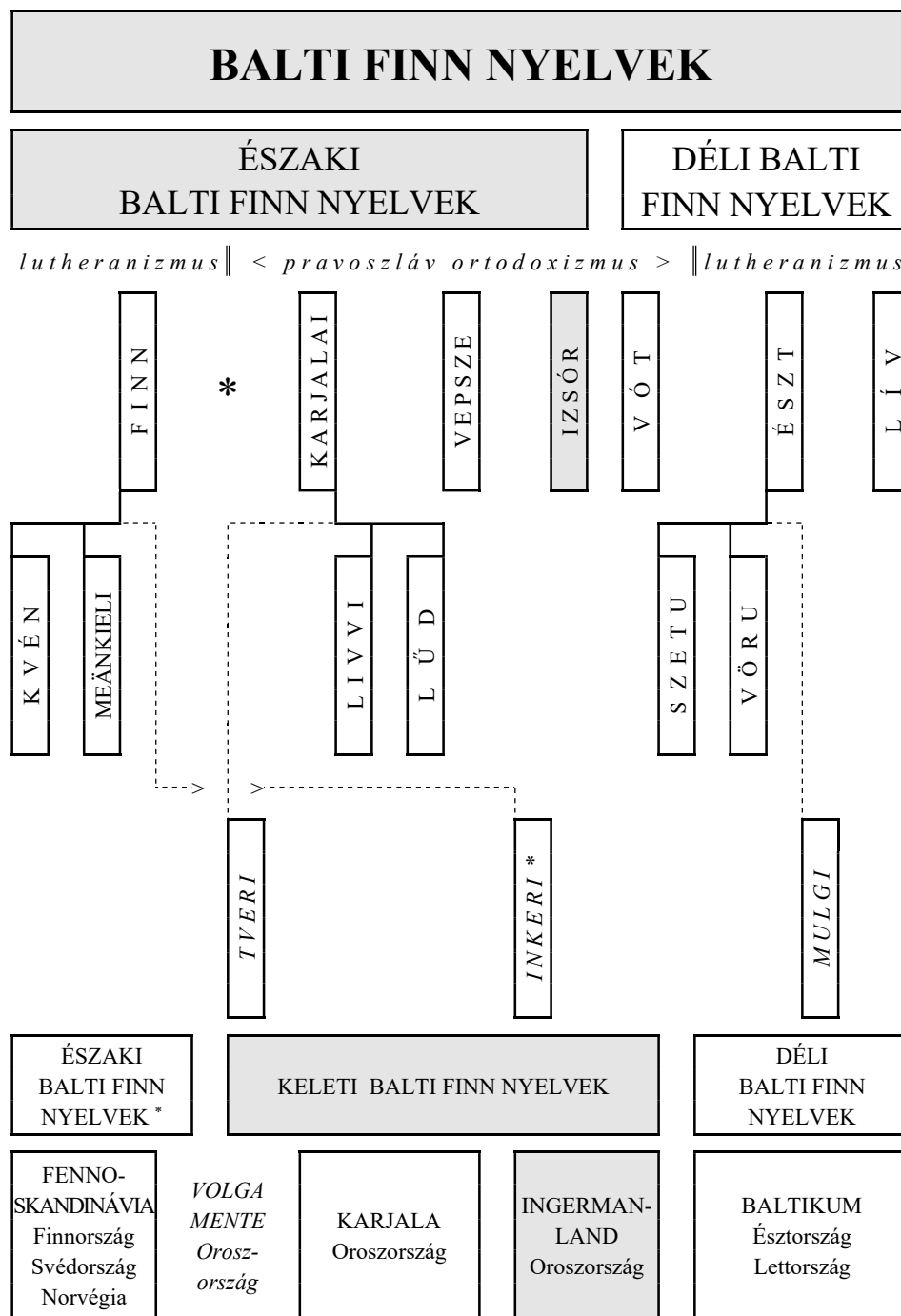
4. izsór.

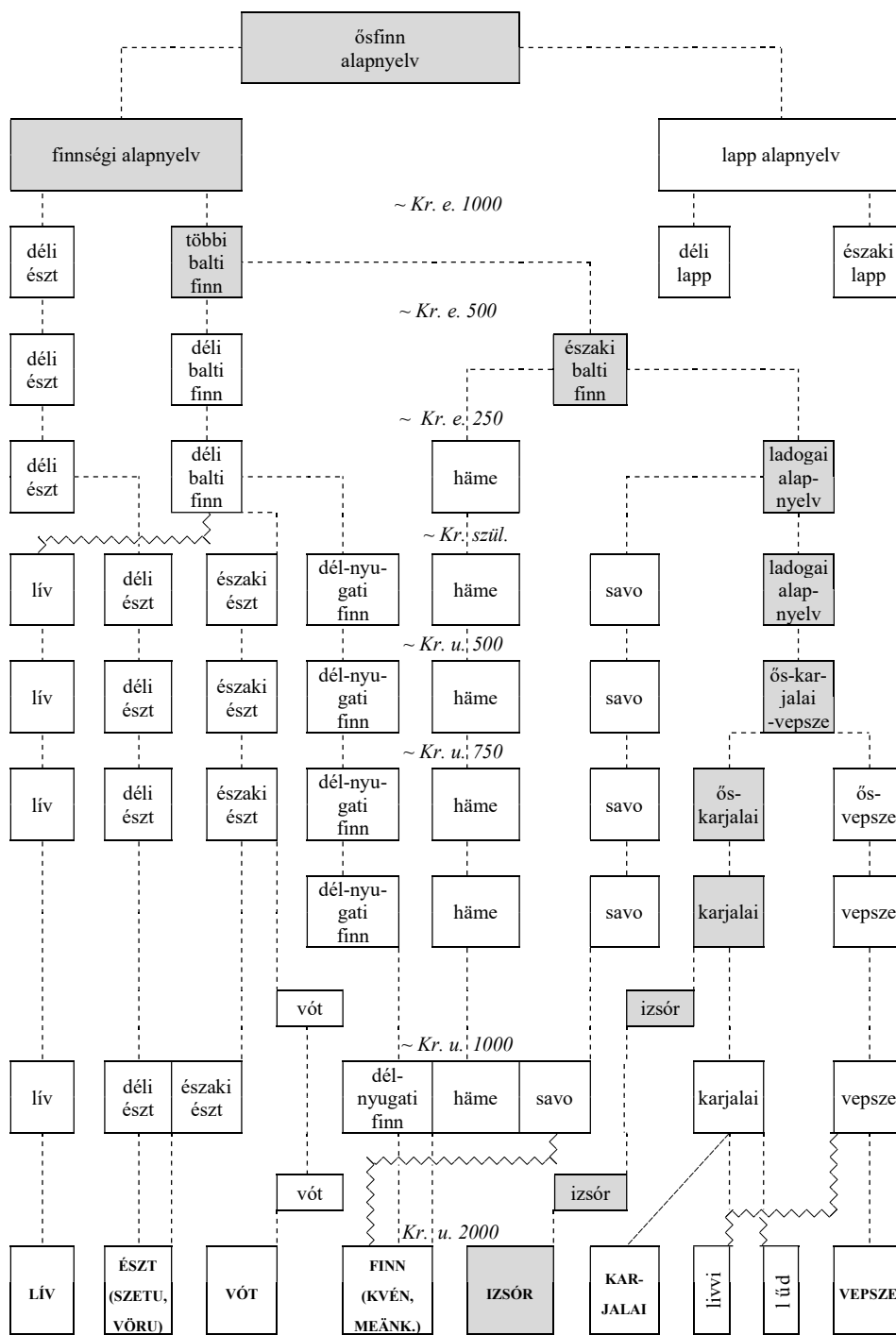
⁵ A közös nyelvcsaládba sorolt nyelvek között ma már nem feltétlenül kell fennállnia a nagyfokú vagy a részbeni kölcsönös érthetőségnek sem.

⁶ A balti finn nyelvek északi, illetve déli csoportja között nagyjából a *Luga* folyó vízgyűjtő területe alkotja a határt.

⁷ Többben – jómagam is – ide soroljuk továbbá az újkor kezdetén kihalt és a BEREZKI GÁBOR által ide feltételezett legkeletebbi merja nyelvet is (ld. *A merja nyelv helye a finnugor nyelvcsaládon belül*. Magyar Nyelv 85 [1989]: 439–442).

1. ábra:
Az izsór nyelv a balti finn nyelvek családfáján

2. ábra: A nyelvjelődés PEKKA SAMMALLAHTI alapján (Virittjä 1977/2: 132.)

II. A déli csoport nyelvei:

5. vót;⁸

6. észt (a mulgival együtt) – ezen belül többek által önálló nyelvváltozatként elfogadva:

– szetu;

– vöru;

7. lív.

PEKKA SAMMALLAHTI, illetve PAUL ARISTE finnségi nyelvfejlődési felfogásait főleg TERHO ITKONEN elméletével szintetizálva,⁹ jogos lehet a déliek és északiak mellett keletieket is elkülöníteni. Ennek nyomán a karjalai-vepszeizsór hármass¹⁰ az északiak közül kiválva alkotja a keletieket. Tekintettel egykori „csúd” összetartozásukra, illetőleg arra, hogy ezt a három nyelvet nagyon erős orosz hatást érte és éri, ez a megoldás nem teljesen alaptalan.

Ha a keletieket elkülönítjük, akkor a hozzávetőleges nyelvterületi határok szinte egybeesnek Oroszország nyugati államhatáraival.¹¹

A NYELVI JELLEMZŐK

A finnugor nyelvcsaládba tartozó nyelvek legfőbb közös jellegzetességei – több egyedi tulajdonsággal kiegészülve – az izsórt is jellemzik:

1. a nyelvtani viszonyokat – néhány kivételtől eltekintve – utótoldalékok ragasztásával (agglutinációval) fejezi ki;

2. ugyanakkor a hajlító (flektáló) jelleg nyomokban már megjelent;

3. a toldalékolásra a szótövek zöme fokváltakozással reagál;

4. a toldalékoláskor több speciális képzőre (pl. -ine, -ut, -üt) végződő szó egyéb tövváltozásokat mutat;

5. nagyszámú toldalékot alkalmaz;

6. a magánhangzó-harmónia néhány kivétellel a szuffixumok illeszkedését idézi elő;

7. bőven használ diftongusokat, sőt triftongusokat is;

8. szinte teljesen ismeretlen – eltérően a legközelebbi nyelvrokonoktól – a mássalhangzók palatalizációja;

9. főleg orosz hatásra fokozódik a zöngés mássalhangzók szerepe;

⁸ A mai vót távolodni látszik a déliektől, és a jelentős izsór hatás miatt kezd közelíteni a keletiekhez.

⁹ Vö. Bereczki Gábor: Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Budapest 2000. 11.

¹⁰ Esetleg a nyelvtörténetileg feltételezett merjakkal.

¹¹ A karjalai nyelvsziget kissé áthúzódik Finnország délkeleti térségébe.

10. a szóhangsúly alapvetően az első szótagra esik;
11. a névszónak nem ismeri nemeit és/vagy osztályait;¹²
12. a főnevek körében jelentős funkcióhoz jutnak a plurale tantumok;
13. a névszói viszonyok kifejezésére számos nyelvtani esetet használ;
14. a tárgyeset megléte csak nyelvtörténetileg igazolható;
15. kiterjedt a partitívus használata;
16. nincs alakilag önálló részeseset;
17. a helyhatározós eseteket az úgynevezett irányhármasság rendszerezi;
18. az előljárók (főleg partitívust vonzva) és a névutók (főleg genitívust vonzva) kiterjedt rendszert alkotnak;
19. a jelző alapesetben megelőzi a jelzett szót;
20. a mennyiségjelző számnév után a főnév partitívusban áll, és nincs többesítő egyeztetés;
21. az összetett számnevek mindkét tagja részt vesz a toldalékolásban;
22. a határozott és határozatlan névelő gyakorlatilag ismeretlen;
23. az igével összetételt alkotó igekötő még csak ritkán jelenik meg;
24. kétféle infinitívus létezik;
25. gyakran használ különféle összetett igerkezeteket;
26. tagadó (és értelemszerűen tiltó) segédigét alkalmaz;
27. ismeri az ige úgynevezett kötőmódját is;
28. a folyamatos és a befejezett igerkezet mellett megtalálható az alakatlanul elkülönült kezdő (inchoatív) igerkezet is;
29. hiányzik a 'habeo' típusú ige;
30. a birtoklást a létigével kapcsolódó (hely)határozós szó szerkezettel fejezi ki;
31. alapesetben nincs „tisztán” névszói állítmány;
32. ismeri az alanytalan mondat típust is;
33. viszonylag kötetlen a mondatok szórendje.

Az izsór nyelv erős nyelvsvöetségben¹³ él az orosz nyelvvel, amelynek folyamatos hatása egyre erősödik. Az izsór népesség legalább kétnyelvű, saját anyanyelvét már nem is beszéli teljes számban.

Nyelvük fogalmi struktúráját alapvetően meghatározza az orosz típusú társadalmi működés (annak minden történelmi előzményével és a politikai jelenével), valamint nem kis mértékben a pravoszláv ortodoxia is. Ez hozzájárul a finn-től (és immár az észttől) való fokozatos eltávolodáshoz.

¹² Például az élők és élettelenek megkülönböztetését.

¹³ Az ingermanlandi nyelvsvöetségben részt vesz továbbá az észttel rokon vót és a finnel rokon inkeri nyelv is.

A NYELVJÁRÁSOK

Az izsórnak négy-öt alapvető nyelvjárása volt. Ezekben belül egykor szinte falvanként alakultak a helyi nyelvi sajátosságok.

A nyelvjárasi területek a népességfogyás következtében gyakorlatilag generációk óta elvesztették az egymással való közös határaikat.

A mára teljesen uralkodóvá váló szojkinói – vagyis a *Viistina* területén beszélt – változat nyelvterületétől távolabbra esnek, de azonos járáson belül találhatók nyugatra a vót térségben, délnyugatra a *Luga folyó* egy szakasza mentén, valamint a járás keleti határa közelében fellelhető szórványok.

Végképp távolabbi a *Szentpétervárott* és környékén még egzisztáló apró kolónia, illetve egy attól délkeletre nyomokban sejtethető néptöredék maradványa.

A szojkinói kívüli nyelvjárások létezése előbb-utóbb már csak az emlékezetben él majd, a világháló révén standardizálódó és megőrzésre („vizsztatulásra”) szánt változat az eltérő egyéb nyelvi elemeken vélhetően igen gyorsan felülkerekedik. Ezért az elkülönülő nyelvszigetecskék nyelvi jellemzői napjainkra lassan már csak nyelvtörténeti tényezővé válnak.

3. ábra: Az izsórn nyelvjárások területi eloszlása

Hangtan

Az izsór nyelv hangrendszere szinte teljesen megegyezik a magyarral. A magánhangzók között az *a*, *ä* és *e* hangok rövid és hosszú változata mutat kisebb eltérést. A mássalhangzók közül a magyarhoz képest csak a *dz* és *dzs* hiányzik, illetve a magyarhoz hasonlóan az *ny*, *gy*, *ty* és *ly* hosszú alakjai fedezhetők fel.

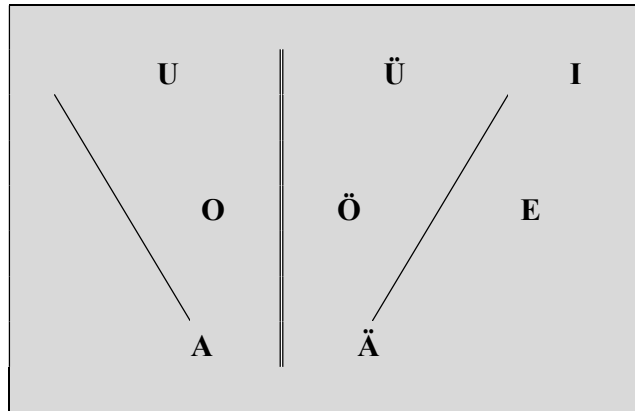
A keleti finnségi nyelvrokonihoz hasonlítva (de a finnhez hasonlóan) az izsórban nincs meg a zömüket jellemző kiterjedt palatalizáció. Ezek alapján az izsór hangrendszer a balti finn társakéhoz képest a magyar számára a „legtisztább”.

Ugyancsak a magyarral azonos a magánhangzó-harmóniából eredő illeszkedési szabály. Ez nemcsak a mély és magas hangrendűek párosában mutatkozik meg, hanem az izsórban is megvan a labialitás szerinti megkülönböztetés (főleg a partitivus és az illativus toldalékolásakor).

A magyar nyelvűek számára szokatlan a diftongusok kiterjedt rendszere. Még inkább igaz ez a ritkán előforduló triftongusokra.

A legnehezebb a finnségi nyelvekre jellemző fokváltakozás megértése. Ezen a téren a nyelvrokonihoz képest az izsór nyelvhasználat a legbonyolultabb.

A MAGÁNHANGZÓK

4. ábra: Az izsór magánhangzórendszer

Az izsór nyelv összesen nyolc magánhangzót ismer. A magánhangzók: a, o, u, ä, ö, ü, e, i.

Mély hangrendűek: a, o, u.
 Magas hangrendűek: ä, ö, ü, e, i.
 Ajakrésesek: a, ä, e, i.
 Ajakkerekítésesek: o, u, ö, ü.
 Felső nyelvéllátások: u, ü, i.
 Középső nyelvéllátások: o, ö, e.
 Alsó nyelvéllátások: a, ä.

Valamennyi magánhangzó használata általános, nincs korlátozó tényező.
 Példák:

a – *adra* ‘eke’; *paljaz* ‘meztelen’; *vallata* ‘lefoglal’;
 o – *orko* ‘völgy’; *kotont* ‘otthonról’; *rozvota* ‘rabol’;
 u – *utu* ‘köd’; *kucun* ‘hívok’; *tunnuz* ‘ismertetőjel’;
 ä – *äjä* ‘nagyapa’; *härcätä* ‘lábatlankodik’; *kärnäkäz* ‘sebhelyes’;
 ö – *örriine* ‘hörgés’; *böböräin* ‘bogár’; *lövöz* ‘lelet’; *näkö* ‘látvány’;
 ü – *üli* ‘keresztül’; *püssü* ‘puska’; *mütüz* ‘halomban’;
 e – *enne* ‘előtt’; *ketterä* ‘élénk’; *meréz* ‘tengerben’;
 i – *ikin* ‘örök’; *mizikke* ‘valahol’; *tihü* ‘sűrű’.

Az izsóor valamennyi magánhangzónak ismeri a hosszú változatát is, amelyet írásban a megfelelő betű megkettőzésével jelöl (VV). Legközelebbi rokon nyelveihez képest a leginkább hangzónyújtó nyelv. Igen gyakori a hosszú magánhangzó, főleg a toldalékolás során használja az izsóor előszeretettel, de minden helyzetben előfordul. Igaz ez a szótári címszavak esetében is, korlátozás nélküli helyzetekben.

Példák:

aa – *aaloi* ‘piros’; *glaadittaa* ‘vasal’; *saa’a* ‘kap’;
 oo – *ooloi* ‘fajankó’; *nooruhusse* ‘ifjúság’; *soo* ‘mocsár’;
 uu – *uuttu* ‘lyuk’; *juur* ‘gyökér’; *muu* ‘másik’;
 ää – *ään* ‘hang’; *hää* ‘lakodalom’; *küntää* ‘szánt’;
 öö – *öö* ‘éjszaka’; *vöörü* ‘lavina’; *päivätöö* ‘munkanap’;
 üü – *tüün* ‘nyugodt’; *süü* ‘vétek’; *püüvvüz* ‘csapda’;
 ee – *eelee* ‘elé’; *neegla* ‘tű’; *keel* ‘nyelv’;
 ii – *viikkaate* ‘kasza’; *sijli* ‘sündisznó’; *glüceriini* ‘glicerin’.

Igen gyakori továbbá, amikor az agglutináló szó toldalékában jelenik meg a hosszú magánhangzó. Erre a névszó- és az igeragozásban egyaránt bőven található példa.

A névszók esetében az egyes számú partitívus, illatívus és inessívus, valamint a többes számú genitívus és inessívus sok alakjában találhatunk ilyen,

de más határozóesetek toldalékolásakor is előfordul. Az igerendszerben pedig rendszerint a jelen idejű 3. személyű ragok, a felszólító mód több alakja és a szenvedő igenem toldalékai tartalmaznak hosszú magánhangzót. Megjegyzendő továbbá, hogy a kétféle infinitivus záró hangzója is számos esetben hosszú.

Példák a névszóragozásból:

aa – *aita* (sing nom) ‘kerítés’: *aitaa* (sing part); *aitaa* (sing illat);
 oo – *katto* (sing nom) ‘tető’: *kattoo* (sing illat);
 uu – *aukku* (sing nom) ‘rés’: *aukkuu* (sing part); *aukkuuz* (sing iness);
 ää – *täplä* (sing nom) ‘folt’: *täplää* (sing part); *täplää* (sing illat);
 öö – *näkö* (sing nom) ‘látvány’: *näköö* (sing illat);
 üü – *höürü* (sing nom) ‘füst’: *höürüü* (sing illat); *höürüüz* (sing iness);
 ee – *herne* (sing nom) ‘borsó’: *herneheez* (sing iness);
 ii – *orz* (sing nom) ‘tyúkülő’: *orsiin* (plur gen); *orsii* (plur illat).

Példák az igeragozásból:

aa – *leipoja* (inf) ‘megsüt’: *leivoiaa* (pass praes 3.);
 oo – *tuulla* (inf) ‘fúj (a szél)’: *tuuloo* (ind praes sing 3.);
 uu – *erahussa* (inf) ‘(el)válik’: *erahuu!* (imp sing 2.);
 ää – *pessiissä* (inf) ‘mosdik’: *pessiiää* (ind praes sing 3.);
 öö – *tekössä* (inf) ‘színlel’: *tekköön* (ind praes sing 1.);
 üü – *külmettää* (inf) ‘megfázik’: *külmettүү* (ind praes sing 3.);
 ee – *ommella* (inf) ‘varr’: *ompee!* (imp sing 2.);
 ii – *ehitiä* (inf) ‘elér’: *ehiti* (ind praes sing 3.).

Példák az infinitivusokra:

aa – *azettaa* (inf I) ‘odaállít’ – *azettammaa* (inf II);
 ää – *tiitää* (inf I) ‘tud’ – *tiitämää* (inf II).

A magánhangzó hosszúságának jelentés-megkülönböztető szerepe lehet.

Például:

a/aa – *v_ara* ‘készlet’ ↔ *va_ara* ‘veszély’;
 o/oo – *o_ttaa* ‘megfog’ ↔ *oo_ttaa* ‘megvár’;
 u/uu – *tak_ku* ‘rongy’ ↔ *tak_kuu* ‘kezesség’;
 ä/ää – *m_arätä* ‘rohad’ ↔ *m_aärätä* ‘megállapít’;
 ö/öö – *m_ökki* ‘házikó’ ↔ *m_öökki* ‘árusítás’;
 e/ee – *e_le* ‘taglejtés’ ↔ *ee_lee* ‘elé’;
 i/ii – *n_iska* ‘taglejtés’ ↔ *ni_iska* ‘ivarsejt’.

A magánhangzó hosszúságának különbsége olykor kombinálódhat a más-salhangzó hosszúságának különbségével is.

Például:

sata ‘száz’ ↔ *sattaa* ‘esik az eső’ [CV ↔ CCVV].

A KETTŐSHANGZÓK

Az izsórbán, a balti finn nyelvek zöméhez hasonlóan, a rövid és hosszú magánhangzók mellett léteznek kettőshangzók (diftongusok) is. Az ezeket alkotó két magánhangzó nem képez külön szótagot, az együttes kiejtési időtartamuk a hosszú magánhangzóéval egyenértékű. Az izsór nyelv két magánhangzó összevont képzésével igen sok – több mint harminc – változatban tud diftongust alkotni, ezért a kettőshangzók száma jelentős.

Példák:

- a+ *aella* ‘utazik’; *aima* ‘tisztá’; *jaotuz* ‘osztás’; *auki* ‘nyitva’;
 o+ *oakaz* ‘tüskés’; *oelma* ‘sarjú’; *poika* ‘fiú’; *joukko* ‘csapat’;
 u+ *uar* ‘tógy’; *luetella* ‘felsorol’; *uimuz* ‘uszony’; *puota* ‘hull’;
 ä+ *äez* ‘borona’; *päivä* ‘nap’; *näökez* ‘elképezető’; *häälüri* ‘inga’;
 ö+ *ülemikköä* ‘fönököt (part)’; *henketöin* ‘lelketlen’; *höühen* ‘toll’;
 ü+ *küühküä* ‘galambot (part)’; *kevüessi* ‘könnyen’; *nükküin* ‘jelenlegi’;
 e+ *kaikkae* ‘leginkább’; *eine* ‘étel’; *teollizuz* ‘ipar’; *euz* ‘előszoba’;
 i+ *valkia* ‘fehér’; *siä* ‘te’; *ien* ‘íny’; *palkkio* ‘díjazás’;
ministeeriöz ‘minisztériumi’; *hiuz* ‘szőr’; *viüütöz* ‘késés’.

Természetesen kivételt jelentenek azok, a szóösszetételek határán egymás mellé kerülő magánhangzók, amelyek külön szótagképzők maradnak (pl. *mec-cä* | *e-lää-vä* ‘erdei állat, vadállat’).

A finnsegi nyelvek zömében a leggyakoribbak az úgynevezett záródó diftongusok, amelyekben az első magánhangzóhoz a felső nyelvállású *u*, *ü* vagy *i* hang kapcsolódik. Az izsórbán csekély többségben van az úgynevezett nyitódó diftongus, amelynek első magánhangzójához alsóbb nyelvállású magánhangzó kapcsolódik.

	a+	o+	u+	ä+	ö+	ü+	e+	i+
+a		oa	ua	×	×	×	ea	ia
+o	ao		uo	×	×	×	eo	io
+u	au	ou		×	×	×	eu	iu
+ä	×	×	×		öä	üä	×	iä
+ö	×	×	×	äö		×	×	iö
+ü	×	×	×	äü	öü		×	iü
+e	ae	oe	ue	äe	×	üe		ie
+i	ai	oi	ui	äi	öi	üi	ei	

5. ábra: A diftongusok kapcsolódási rendszere

A HÁRMASHANGZÓK

Az izsór nyelv nemcsak két magánhangzó összeolvadó ejtésével létrejövő – és egyszótagúként hosszan ejtendő – diftongusokat használ, hanem előfordulnak triftongusok is, amelyek három magánhangzó egyszótagú, nagyon hosszú ejtésével keletkeznek.

Az izsór nyelvben a triftongusok szinte kizárólag alaktani fejlemények. Esetükben a diftongusra végződő szóalakhoz magánhangzóval kezdődő szuffixum járul. Például:

- eäi – *keveäiz* (plur iness) ‘tavaszokon, tavaszokkal’;
- ioi – *aziöiz* (plur iness) ‘ügyekben’;
- üei – *lühüeiz* (plur iness) ‘rövidekben’.

AZ ILLESZKEDÉS

Az izsór nyelvre jellemzők a magánhangzó-harmóniából következő sajátosságok. Az illeszkedés során a magas hangrendű szótövekhez magas hangrendű, a mély hangrendű tövekhez mély hangrendű szuffixumok kapcsolódnak. A vegyes hangrendűekre nem fogalmazható meg egyértelmű szabály.

Főleg a mély (*a, o, u*) és a magas (*ä, ö, ü*) toldalékpárok megfelelő illeszkedése általános jelenség, de előfordul az ajakkerekítés szerint alkalmazkodó toldalékbokor is. Az *e* és az *i* magánhangzók ebben a tekintetben semleges szerepet töltenek be, ebből adódóan több olyan toldalék van, amely nem vesz részt az illeszkedés érvényesítésében.

Az illeszkedési rendszerszerűség valamennyi szuffixumfajtára (képzőkre, jelekre, ragokra) kiterjed az igei és a névszói toldalékolás során.

Képzőpárosok például:

- az/-äz (névszóból névszót képző)
- arvokaz* ‘értelmes’ ↔ *ällüükäz* ‘eszes’;
- oz/-öz/-uz/-üz (igéből névszót képző)
- annoz* ‘adag’ ↔ *jätöz* ‘maradék’; *ajatuz* ‘gondolat’ ↔ *epässüz* ‘hiba’;
- taa/-tää (inf képzője)
- murtaa* ‘eltörni’ ↔ *kääntää* ‘elfordítani’;
- ja/jä (partic képzője)
- ujjuuja* ‘úszó’ ↔ *veejä* ‘vivő’;
- ttu/-ttü (partic képzője)
- valittu* ‘választott’ ↔ *piettü* ‘fogott’.

Jelpáros például:

- kaa/-kää (imp plur 2.)
- tulkaa!* ‘gyertek!’ ↔ *läätää!* ‘beszéljete!’.

Ragbokok, illetve -párosok például:

-ha/-hä/-ho/-hö/-hu/-hü (névszó sing illat)

maaha ‘(a) földbe’ ↔ *jäähä* ‘(a) jégbe’; *sooho* ‘(a) mocsárba’ ↔ *tööhö* ‘(a) munkába’; *luuhu* ‘(a) csontba’ ↔ *süühi* ‘(a) bünbe’.

-mma/-mmä (ige ind praes plur 1.)

oomma ‘vagyunk’ ↔ *teemmä* ‘csinálunk’.

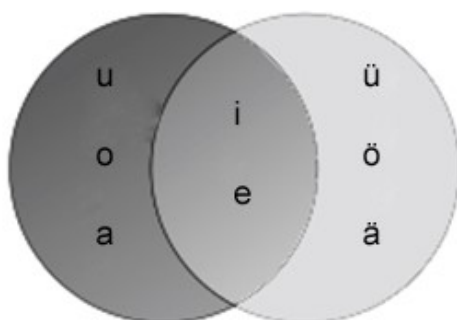
Nem vesznek részt az illeszkedésben például:

-mmiin (igéből névszót képző)

hajuttammiin ‘tönkretevés’ ~ *ezittämmiin* ‘előadás’

-emp (melléknév közép fokának jele)

vanhemp ‘öregebb’ ~ *ülemp* ‘felsőbb’.

6. ábra: Az illeszkedési rendszer

A MAGÁNHANGZÓVÁLTOZÁS¹⁴

Vannak az izsóiban olyan tövégi magánhangzó-váltakozások, amelyek a finnségi rokon nyelvekben is megvannak. A tövégi *-a* hang gyakran vált *-o* hangra, például: *jalka* ‘láb’ → *jalkoin* (plur gen). Egy nagyobb szócsoporthoz a tövégi *-i* hangja pedig *-e* hangra, például: *uksj* ‘ajtó’ → *uksen* (sing gen).

Ugyanakkor létezik egy olyan, a szótő belsejében megfigyelhető magánhangzó-jelenség, amely már kifejezetten izsó sajátosságnak tekinthető. Ebben az esetben a többeseji magánhangzó a toldalékolás során a hosszúságát változtatja meg.

¹⁴ A fogalom nem azonos a szetu nyelv teljesen flektáló magánhangzó-váltakozásával, például: *kuup* ‘verem’ → *kooba* (sing gen). Vö. PUSZTAY JÁNOS: Szetu nyelvtan. Budapest 2017. 6. Hasonlóra elvéve a vót nyelvben található példa: *avöta* ‘kinyit’ → *avaab* (ind praes sing 3.). Vö. SAY ISTVÁN: Bevezetés a vót nyelv ismereteibe. Sióagárd – Kaposvár 2019. 64.

(Megjegyzendő, hogy ezzel szinte kivétel nélkül együtt jár a megelőző mássalhangzó hosszúságának változása is, ami ebben a szituációban nem tekinthető fokváltakozásnak.)

Példák a magánhangzó többelseji megnyúlására (túlnyomórészt igetövekben fordul elő):

a/aa	<i>joh<u>atta</u>a</i>	<i>joh<u>ha</u>atan</i> (ind praes sing 1.)	‘vezet’;
o/oo	<i>tuh<u>ota</u></i>	<i>tuh<u>ho</u>on</i> (ind praes sing 1.)	‘elpusztít’;
u/uu	<i>lam<u>utta</u>a</i>	<i>lam<u>mu</u>utan</i> (ind praes sing 1.)	‘lefektet’;
ä/ää	<i>kä<u>äp</u>ätä</i>	<i>kä<u>äp</u>pään</i> (ind praes sing 1.)	‘ellop’;
ö/öö	<i>höl<u>öt</u>tää</i>	<i>höl<u>l</u>ötän</i> (ind praes sing 1.)	‘fecseg’;
ü/üü	<i>äl<u>ü</u>tä</i>	<i>äl<u>l</u>üin</i> (ind praes sing 1.)	‘megért’;
e/ee	<i>vaat<u>e</u>ta</i>	<i>vaat<u>e</u>etan</i> (ind praes sing 1.)	‘öltöztet’;
i/ii	<i>av<u>i</u>taa</i>	<i>av<u>i</u>itan</i> (ind praes sing 1.)	‘segít’.

Példák a magánhangzó többelseji megrövidülésére (főként névszótövekben fordul elő):

aa/a	<i>rah<u>ha</u>akaz</i>	<i>rah<u>h</u>akkan</i> (sing gen)	‘gazdag’;
oo/o	<i>eh<u>ho</u>otoz</i>	<i>eh<u>o</u>toksen</i> (sing gen)	‘javaslat’;
uu/u	<i>aat<u>u</u>unt</i>	<i>aat<u>u</u>nehen</i> (sing gen)	‘megszokott’;
ää/ä	<i>märr<u>ä</u>käz</i>	<i>mär<u>ä</u>kkähän</i> (sing gen)	‘nedves’;
öö/ö	<i>väkk<u>ö</u>vä</i>	<i>väk<u>ö</u>vää</i> (sing gen, sing illat)	‘erős’;
üü/ü	<i>lül<u>l</u>ükäz</i>	<i>lül<u>l</u>ökkähän</i> (sing gen)	‘görbe’;
ee/e	<i>lak<u>e</u>ehusse</i>	<i>lak<u>e</u>huen</i> (sing gen)	‘tágasság’;
ii/i	<i>kih<u>i</u>ine</i>	<i>kih<u>i</u>nehen</i> (sing gen)	‘sziszegés’.

A FÉLHANGZÓK

Egy látens félhangzósodásnak valamennyi keleti balti finn nyelv, így az izsór köznapi beszédében is tanúi lehetünk.

Az oroszban nem lévén záródó diftongus,¹⁵ a kétnyelvűségben belül dominánssá váló orosz artikulációs bázis szerint megszólalók az *u* és *ü* hang helyett bilabiális *w* hangot, az *i* helyett pedig megközelítőleg *j* hangot is ejthetnek a beszédükben.¹⁶

Ez később akár a kettőshangzók látványos lecsökkenéséhez és a hármashangzók eltűnéséhez is vezethet.

¹⁵ Vö. *автомат* ‘automata’; *Европа* ‘Európa’; *нейтралитет* ‘semlegesség’; *файл* ‘fájl’.

¹⁶ A tveri-karjalai nyelv ezt írásban (*v*-vel, *j*-vel) ma is jelöli, és korábbi írásmódjában a többi karjalai nyelv is tett rá kísérletet.

A MÁSSALHANGZÓK

	<i>bilabiális</i>	<i>alveoláris</i>	<i>alveo- palatális</i>	<i>lágylított</i>	<i>palatális</i>	<i>veláris</i>	<i>glottális</i>	
<i>orrhang</i>	M	N		[nj]		[ŋ]		<i>zöngés</i>
<i>zárhang</i>	P	T		[tj]		K		<i>zöngétlen</i>
	B	D		[dj]		G		<i>zöngés</i>
<i>réshang</i>	F	S	Š				H	<i>zöngétlen</i>
	V	Z	Ž		J			<i>zöngés</i>
<i>zár- réshang</i>		C	Č					<i>zöngétlen</i>
<i>oldalrés- hang</i>		L		[lj]				<i>zöngés</i>
<i>pergetett hang</i>		R						<i>zöngés</i>

7. ábra: Az izsór mássalhangzórendszer

Az izsór összesen húsz teljes értékű mássalhangzót ismer. Ezek:

m, n, b, d, g, p, t, k, v, z, ž, j, f, s, š, h, c, č, l, r.

Bilabiális zöngés orrhang: m.

Alveoláris zöngés orrhang: n.

Bilabiális zöngés zárhang: b.

Alveoláris zöngés zárhang: d.

Veláris zöngés zárhang: g.

Bilabiális zöngétlen zárhang: p.

Alveoláris zöngétlen zárhang: t.

Veláris zöngétlen zárhang: k.

Bilabiális zöngés réshang: v.

Alveoláris zöngés réshang: z.

Alveopalatális zöngés réshang: ž.

Palatális zöngés réshang: j.

- Bilabiális zöngétlen réshang: f.
- Alveoláris zöngétlen réshang: s.
- Alveopalatális zöngétlen réshang: š.
- Glottális zöngétlen réshang: h.
- Alveoláris zöngétlen zár-réshang: c.
- Alveopalatális zöngétlen zár-réshang: č.
- Alveoláris zöngés oldalréshang: l.
- Alveoláris zöngés pergetett hang: r.

A zöngés zárhangok (*b, d, g*), a zöngés szibilánsok (*z, ž*), valamint az *f* és az *š* hangok¹⁷ megjelenése, miként az összes keleti balti finn nyelvben, úgy az izsóiban is főként az orosz nyelvvel való együttélés következménye.

Eredetileg az izsórok sem ejthetnének teljes értékű zöngés zárhangot a *b*, a *d* és a *g* képzési helyén. Ezek a hangok ugyanakkor egyrészt főleg az orosz-ból átvett nagyszámú szó révén jelentek meg, másrészt az izsór nyelven megszólalók artikulációs bázisának immár néhány évszázados fejlődése az orosz kiejtéshez igazodva zárult le. Ezért a mai beszédben már jellemzően teljes értékű zöngés zárhangok hangzanak¹⁸.

Az *n* hang a *k*, a *g* és a *h* hang előtt az izsór nyelvben is (palato)veláris nazálissá válik, amelyet a szakirodalom *ŋ* betűvel jelöl. Példák: *raŋkka* ‘nehéz’; *evaangeliumi* ‘evangélium’; *iŋho* ‘undor’.

A legtöbb mássalhangzó használata általános, de szóvégen több korlátozás van. Az orosz közvetítéssel érkezett hangok közül csak a *z* kerülhet szóvégi helyzetbe. Nem található szót lezáró affrikáta sem. Továbbá „köztes” szerepe miatt a *v* és a *j* hang sem zár szavakat.

Példák:

- m* – *maksa* ‘máj’; *hame* ‘szoknya’; *leem* ‘erőleves’;
- n* – *nimi* ‘név’; *anta* ‘ad’; *palkatoin* ‘fizetés nélküli’;
- b* – *böröläin* ‘ganajtúró bogár’; *labja* ‘lapát’;
- d* – *dabuni* ‘ménes’; *padroni* ‘töltény’;
- g* – *greeza* ‘szeszélyes’; *pagla* ‘zsineg’;
- p* – *pohjoin* ‘északi’; *repoi* ‘róka’; *suuremp* ‘nagyobb’;
- t* – *tulipalo* ‘tűzvész’; *sata* ‘száz’; *akkaanat* ‘(növényi) korpa’;
- k* – *kuralle* ‘balra’; *vika* ‘hiba’; *ükskaik* ‘mindegy’;
- v* – *yipata* ‘kölcsonad’; *joutava* ‘felesleges’;
- z* – *zakonnoi* ‘törvényes’; *mezi* ‘méz’; *hüvvüüz* ‘jóság’;

¹⁷ Az *š* részben belső fejlődés eredménye is lehet, például hangutánzásból eredően, vö. *šahahutta* ‘suhog’. A *b* szintén hangutánzásból is eredhet, vö. *bomahtaa* ‘puffant’.

¹⁸ Miként ez a balti finn nyelvek mindegyikénél orosz vagy svéd hatásra már kialakulóban van.

ž – *žaaliala* ‘sajnál’; *ižoralain* ‘izsór’;
 j – *jalkaizii* ‘gyalog’; *vajozikko* ‘ingovány’;
 f – *furskaa* ‘prüszköl’; *nefti* ‘kőolaj’;
 s – *sukulain* ‘rokon’; *ristimiin* ‘keresztelő’; *hiiväks* ‘javára’;
 š – *šuuatkuri* ‘gézengúz’; *šaškat* ‘dámajáték’;
 h – *harakka* ‘szarka’; *laihtua* ‘elfárad’; *nah!* ‘na!’;
 c – *cakattaa* ‘fecseg’; *mecänlaita* ‘erdőszél’;
 č – *čiuukkia* ‘csiripel’; *ačkat* ‘szemüveg’;
 l – *lurjuz* ‘gazember’; *valvoja* ‘megfigyelő’; *rinnaal* ‘mellett’;
 r – *rohkia* ‘bátor’; *korppi* ‘holló’; *siaar* ‘növér’.

Az izsór nyelvben sok mássalhangzónak előfordul a hosszú változata is. Az orosz hatásra használatos hangok esetében ritka a hosszúság¹⁹. A hosszú mássalhangzót, geminátát szintén betűkettőzés (CC) jelöli. Példák:

mm – *ommeena* ‘alma’;
 nn – *tunnustaa* ‘beismer’;
 pp – *heppoin* ‘ló’;
 tt – *kuottoa* ‘köt’;
 kk – *ukko* ‘apóka’;
 vv – *avvain* ‘kulcs’;
 jj – *tijjemeez* ‘tudós’;
 ff – *uffatka* ‘edényfogó villa’;
 ss – *rüssü* ‘ízület’;
 hh – *ehhootoz* ‘javaslat’;
 cc – *kuccua* ‘meghív’;
 ll – *sallaama* ‘villám’;
 rr – *mörriinä* ‘ordítás’.

A mássalhangzó hosszúságának jelentés-megkülönböztető szerepe lehet. A leggyakrabban fokváltakozásból következik a ragozatlan és a ragozott alaknak a geminátában is mutatkozó eltérése. Ez kombinálódhat egyidejűleg a magánhangzó megnyúlásával is. Példák:

liha ‘hús’ ↔ *lihhaa* (sing illat) ‘(a) húsba’
mato ‘kígyó’ ↔ *mattoo* (sing illat) ‘(a) kígyóba’;
mökü ‘zaj’ ↔ *mökküü* (sing illat) ‘(a) zajba’;
nenä ‘orr’ ↔ *nennää* (sing illat) ‘(az) orrba’;

¹⁹ Vagy éppen az oroszból átvett szóban annak hangzását követve fordulhat elő. A példák közötti *uffatka* orosz megfelelője ‘ухват’.

turu ‘vásár’ ↔ *turruu* (sing illat) ‘(a) vásárba’;
voli ‘szabadság’ ↔ *vollii* (sing illat) ‘(a) szabadságba’.

Másrészt léteznek olyan szótári alapalakok párjai, amelyeknél a jelentésmegkülönböztető szerep nem a ragozástól függ. Példák:

aita ‘kerítés’ ↔ *aitta* ‘hombár’;
kiitää ‘száguld’ ↔ *kiittää* ‘megköszön’;
laki ‘mennyezet’ ↔ *lakki* ‘sapka’;
lauta ‘tábla’ ↔ *lautta* ‘tutaj’;
moni ‘sok’ ↔ *monni* ‘harcsa’;
mure ‘bánat’ ↔ *murre* ‘nyelvjárás’;
niku ‘mintha’ ↔ *nikku* ‘válogató’;
palo ‘tűz’ ↔ *pallo* ‘gömb’;
rako ‘rés’ ↔ *rakko* ‘hólyag’;
vaka ‘békés’ ↔ *vakka* ‘kosár’.

A MÁSSALHANGZÓLAGYÍTÁS

Az izsórv kivételével valamennyi keleti balti finn nyelv a magas magánhangzók előtt több mássalhangzót is meglágyít (írásban ez jelöletlenül marad), sőt ezek a palatalizált hangok mély magánhangzó előtt és szóvégen is megjelennek (írásban ilyenkor felsővesszős jelöléssel).²⁰ Az izsórv nyelvben ez a hangzójelenség kevésbé ismert.²¹

Három mássalhangzónak (*d*, *n*, *t*) főleg az orosz eredetű jövevényszavakban, szóbelseji helyzetben jésített (lágy, palatalizált) változata (*dj*, *nj*, *tj*) is létezik az izsórv nyelvben, ezek összeolvadt hosszú hangnak hallatszanak, mint a magyar *ggy*, *nny*, *tty*. Példák:

dj – *adjala* ‘takaró’;
nj – *sabranja* ‘gyülekezet’; *uvaženja* ‘tisztelet’; *varenja* ‘befőtt’; *zajavlenja* ‘kérvény’;
tj – *utjuuka* ‘vasaló’; *utjuukuttaa* ‘kivasal’.

A *vadjja* ‘vót (nyelv)’; *vadjakkoi* ‘vót nő’; *vadjjalain* ‘vót ember’ szavak értelemszerűen vót eredetűek, a *voepadja* ‘matrac’ kifejezés pedig izsórv nyelvi belső szóalkotás, miként a *Viizenjä* ‘Felmagasztalás Napja’, illetve a *kaatjat* ‘nadrág’ is.

²⁰ Leginkább a vepsze nyelv lágyít, amely – az *š*, *ž*, *č* és *j* kivételével – valamennyi mássalhangzóját tudja palatalizálni.

²¹ Feltehetően előfordulhat, hogy orosz hatásra egyes izsórv nyelvhasználóknál a köznapi beszédben a magas magánhangzók előtt főleg egyes alveoláris mássalhangzók már enyhén palatalizáltak hangzanak.

Negyedik idesorolható hangként az *l* jésített *lj* változata viszont teljesen eredeti izsórr jellemény. Vagyis ehhez az egyetlen palatalizációhoz még részben sem volt szükség orosz háttérre.

Példák:

lj – *haljaz* ‘zöld’; *hiljaa* ‘csendesén’; *hiljain* ‘csendes’; *hiljajusse* ‘csend’; *malja* ‘tál’; *maljakakku* ‘éjjeli bagoly’; *nalja* ‘tréfa’; *neljä* ‘négy’; *neljä-kümmen* ‘négyszáz’; *neljäsatataa* ‘négyszáz’; *neljätoist* ‘tizennégy’; *neljäzpäivä* ‘csütörtök’; *paljaz* ‘meztelen’; *paljo* ‘sok’; *paljohusse* ‘sokaság’; *umpikulju* ‘belső sérülés’; *valjastaa* ‘(állatot) befog’; *valju* ‘kemény’; *vilja* ‘gabona’; *väljä* ‘hamar’; *väljäz* ‘kívül’.

Nemzetközi vándorszavakból ered a *miljona* ‘millió’ és az *öljü* ‘olaj’.

Természetesen kivételt jelentenek azok, a szóösszetételek határán egymás mellé kerülő mássalhangzók, amelyek külön hangoztatva nem olvadnak össze egy hosszú hanggá (pl. *ukon||jürü* ‘mennydörgés’).

Az egyéb mássalhangzókat követő *j* hang pedig nem palatalizál. Például a következő szavakban sem:

<i>kabja</i> ‘pata’	<i>magja</i> ‘édes’
<i>lahja</i> ‘ajándék’	<i>harja</i> ‘kefe’

A FOKVÁLTAKOZÁS

A fokváltakozás a szótári alaptő (a névszóknál: sing nom – az igéknél: inf I.) záró hangjának vagy záró hangsorának mennyiségi vagy minőségi, gyakran mindkét tekintetben bekövetkező változása.

Az izsórr a nyelvrokonaihoz képest jóval kiterjedtebb körben használja a fokváltakozást. Míg a finn nyelvben ez a *p*, *t* és *k* hangokra és hangkapcsolataikra terjed ki, addig az izsórr az újabban átvett mássalhangzók (*b*, *d*, *g*, *f*) és a posztalveoláris mássalhangzók (*š*, *ž*, *č*) kivételével az összes többi mássalhangzó esetében él ezzel a megoldással.

(A mássalhangzóváltozásoknál már említett módon a fokváltakozás szerinti hangmódosulásokat az izsórr a szótő belsejében is tudja alkalmazni.)

Az alapvető fokváltakozások:

I. Mennyiségi (a mássalhangzó hosszúságának megváltozása)

(m) m → mm	<i>emoi</i> → <i>emmooja</i> (sing part)	‘anya’
mm → m	<i>immiä</i> → <i>imen</i> (ind praes sing 1.)	‘szopik’
(n) n → nn	<i>enoi</i> → <i>ennooja</i> (sing part)	‘nagybácsi’
nn → n	<i>munniä</i> → <i>munin</i> (ind praes sing 1.)	‘tojik’
(p) p → pp	<i>repoi</i> → <i>reppooja</i> (sing part)	‘róka’
pp → p	<i>heppoin</i> → <i>hepoizen</i> (sing gen)	‘ló’

(t)	t → tt	<i>rataz</i> → <i>rattahan</i> (sing gen)	‘kerék’
	tt → t	<i>kuttooa</i> → <i>ku_uomaa</i> (inf II.)	‘köt’
(k)	k → kk	<i>ranneke</i> → <i>rannekkehen</i> (sing gen)	‘csuklópánt’
	kk → k	<i>h_äkki</i> → <i>h_äkin</i> (sing gen)	‘kalitka’
(v)	v → vv	<i>uve</i> → <i>uvvehen</i> (sing gen)	‘»falu bikája«’
	vv → v	<i>kiyyiin</i> → <i>kiyizen</i> (sing gen)	‘köves’
(j)	j → jj	<i>ujo</i> → <i>ujjoo</i> (sing illat)	‘vékony’
	jj → j	<i>ujjuua</i> → <i>ujun</i> (ind praes sing 1.)	‘úszik’
(h)	h → hh	<i>köhä</i> → <i>köhhää</i> (sing part)	‘köhögés’
	hh → h	<i>kähhiä</i> → <i>kähiää</i> (sing part)	‘rekedt’
(s)	s → ss	<i>musata</i> → <i>mussa_an</i> (ind praes sing 1.)	‘befeketít’
	ss → s	<i>jaosso</i> → <i>jaoson</i> (sing gen)	‘részleg’
(z)	z → ss	<i>izo</i> → <i>issoo</i> (sing illat)	‘vágy’
	ss → z	<i>assuua</i> → <i>azun</i> (ind praes sing 1.)	‘lakik’
(c)	c → cc	<i>häreätä</i> → <i>häreccään</i> (ind praes sing 1.)	‘lábatlankodik’
	cc → c	<i>icce</i> → <i>icen</i> (sing gen)	‘önmaga’
(l)	l → ll	<i>e_le</i> → <i>elleehen</i> (sing gen)	‘gesztikulálás’
	ll → l	<i>hallia</i> → <i>haliaa</i> (sing part)	‘bánat’
(r)	r → rr	<i>ori</i> → <i>orriihen</i> (sing gen)	‘csődör’
	rr → r	<i>harrooa</i> → <i>haron</i> (ind praes sing 1.)	‘tapogat’

II. Minőségi (a mássalhangzó kiesésével)

(p)	p → -v-	<i>siipi</i> → <i>siiven</i> (sing gen)	‘szárny’
(t)	t → Ø	<i>sata</i> → <i>saan</i> (sing gen)	‘száz’
(k)	k → Ø	<i>vaka</i> → <i>vaan</i> (sing gen)	‘békés’
	lk → l	<i>jalka</i> → <i>jalan</i> (sing gen)	‘láb’
	rk → r	<i>arki</i> → <i>aren</i> (sing gen)	‘hétköznap’
	sk → z	<i>laskia</i> → <i>lazen</i> (ind praes sing 1.)	‘leenged’
	jk → j	<i>poika</i> → <i>pojan</i> (sing gen)	‘fiú’
(z)	z → Ø	<i>käzi</i> → <i>käen</i> (sing gen)	‘kéz’

III. Asszimilációs (a második mássalhangzónak a teljes hasonulása)

(p)	mp → mm	<i>rampa</i> → <i>ramman</i> (sing gen)	‘sánta’
(t)	nt → nn	<i>antaa</i> → <i>annan</i> (ind praes sing 1.)	‘ad’
	lt → ll	<i>silta</i> → <i>sillan</i> (sing gen)	‘híd’
	rt → rr	<i>parta</i> → <i>parran</i> (sing gen)	‘szakáll’
	st → ss	<i>pistää</i> → <i>pissän</i> (ind praes sing 1.)	‘szorít’
	jt → jj	<i>aita</i> → <i>ajjan</i> (sing gen)	‘kerítés’
(z)	rz → rr	<i>orz</i> → <i>orren</i> (sing gen)	‘tyúkülő’

A BETŰSOR

A nyílt *e* hang jelölése *ä*, az *ü* hangé pedig a fő forrásmunkámat²² követve nem a finn minta szerinti *y*, hanem *ü*. A három, ponttal ékezetezett magánhangzó (*ä*, *ö*, *ü*) a betűsor legvégére kerül.

A *c* és *cs* jelölésében viszont nem utánzom a forrásmű kettősbetűzését (*ts* és *tš*), hanem az ábécé teljes egyjegyűsége érdekében a karjalai rokonok szerint is használt *c* és *č* betűket alkalmazom, amelyek így nem a *t* betűt követik.

A mellékjelekkel (hacsek, caron, fordított kalap) jelölt mássalhangzók (*č*, *š*, *ž*) a nekik megfelelő mellékjel nélküli betűk után (*c*, *s*, *z*) következnek a sorban.

A *z* és a *ž* betűk betűrendbe illesztése nem utánozza a vepsze-karjalai mintát, vagyis a betűpár nem az *s* és *š* betű kettősét követi a *t* betű előtt, hanem a klasszikus latin ábécé szerinti helyen áll.

A palatalizált mássalhangzók kettősbetűi (*dj*, *lj*, *nj*, *tj*) nem kapnak külön besorolást (szókezdő helyzetben amúgy sem állnak), hanem az első betűjük szerinti rendben a második betűjüknek megfelelő értelemszerű helyen következnek a sorban.

Az izsór ábécé összegezve huszonnyolc egyjegyű betűből áll (felfogásom szerint nincs két- vagy háromjegyű betűje).

A	B	C	Č	D	E	F
G	H	I	J	K	L	M
N	O	P	R	S	Š	T
U	V	Z	Ž	Ä	Ö	Ü

8. ábra: Az izsór ábécé

²² ЧЕРНЯВСКИЙ, ВИТАЛИЙ: *Ižoran keel. Ittseopastaja – Ижорский язык. Самоучитель*. 4. <http://lingvisto.org/files/ingrian.pdf>

A KIEJTÉS

A magánhangzók kiejtése:

<i>a</i> – rövid á → IPA [a]	<i>o</i> – rövid o
<i>aa</i> – hosszú á → IPA [a:] – magyar ‘á’	<i>oo</i> – hosszú ó
<i>ä</i> – rövid nyílt e → IPA [ɛ] – magyar ‘e’	<i>ö</i> – rövid ö
<i>ää</i> – hosszú nyílt e → IPA [ɛ:]	<i>öö</i> – hosszú ő
<i>e</i> – rövid zárt é → IPA [e]	<i>u</i> – rövid u
<i>ee</i> – hosszú zárt é → IPA [e:] – magyar ‘é’	<i>uu</i> – hosszú ú
<i>i</i> – rövid i	<i>ü</i> – rövid ü
<i>ii</i> – hosszú í	<i>üü</i> – hosszú ú

A mássalhangzók kiejtése:

<i>b</i> – kevésbé zöngés b	<i>m</i> – m
<i>c</i> – c	<i>n</i> – n
<i>č</i> – cs	<i>p</i> – p
<i>d</i> – kevésbé zöngés d	<i>r</i> – r
<i>f</i> – f	<i>s</i> – sz
<i>g</i> – kevésbé zöngés g	<i>š</i> – s
<i>h</i> – h	<i>t</i> – t
<i>j</i> – j	<i>v</i> – v
<i>k</i> – k	<i>z</i> – z
<i>l</i> – l	<i>ž</i> – zs

Az összeolvadással palatalizálódó gemináták kiejtése:

<i>dj</i> – ggy	<i>lj</i> – palóc ‘lly’	<i>nj</i> – nny	<i>tj</i> – tty
-----------------	-------------------------	-----------------	-----------------

A HELYESÍRÁS

Az elmúlt három évtizedben jelentős nyelvészeti munka folyt a kis keleti balti finn nyelvek helyesírásának standardizálására. Ugyanakkor a területileg szétszóródó és főleg idős beszélők körében ezek a kísérletek csekély sikereket érnek el. Magukon a tudományos körökön belül is állandó bizonytalanságok mutatkoznak, az oroszországi rendszerváltást követő időben egy-egy nyelv kapcsán akár három-négy szemlélet is ütközött egymással. Bár akadémiai szintű szabályozás történt például a betűjelölés terén, a hagyományok és a helyi törekvések, valamint az internetes közösségi nyelvörzés ettől több tekintetben gyakran eltérnek.

Ezek a tendenciák az izsóor nyelvre is igazak, azzal a lényeges különbséggel, hogy az izsórok lélekszáma nagyon elenyésző, és vélhetően ezért sincs akadémikus nyelvészeti tudományosság a törekvések hátterében, hanem a

kezdeményezések elsősorban a szűk civil szférából érkeznek. Az izsórv nyelvenek a munkájával óriási szívességet tevő moszkvai CSERNYAVSZKIJ munkáiban is felfedezhetők apróbb bizonytalanságok az egységesítés terén.

A keleti balti finn nyelvekkel egyezően az izsórv helyesírási alapelve sem szóelemzés szerinti, hanem a kiejtést követi. Ennek a következménye az is, hogy írásban sokszor tőváltakozásnak tünnek olyan esetek, amikor valójában csak a zöngesség vagy a képzés helye szerinti alkalmi hasonulás zajlik a toldalékok szótóhoz kapcsolásakor. Például:

$m\bar{e}e\bar{z} \rightarrow mee\bar{s}t$ (sing part) ‘ember’ $z+t \rightarrow st$
 $lumi \rightarrow lunt$ (sing part) ‘hó’ $m+t \rightarrow nt$

Bőven vannak eltérések abban a tekintetben is, hogy egyes állandósuló szó szerkezetek szóösszetételnek számítanak-e már, és ezeket mikor célszerű egybe vagy külön, esetleg kötőjellel írni. Ennek a kérdésnek a taglalása a szóösszetétel kifejtésénél következik.

A SZÓHANGSÚLY

Az izsórv nyelv a magyarhoz hasonlóan élhangsúlyos, vagyis a szóhangsúly szinte kizárólag az első szótagra esik. Ettől való eltérés jelentés-megkülönböztető szándékkal vagy érzelmi nyomatékból lehet, valamint újabb keletű idegen átvételeknél fordulhat elő.

Utóbbiak esetében – legtöbbször az átadó (oroszv) nyelv hangsúlyozását követve – a hangsúly a hosszú szótagra esik (pl. *fantaazia* ‘fantázia’; *graniitti* ‘gránát’; *ohhootnikka* ‘vadász’; *poeezia* ‘költészet’; *teleffoona* ‘telefon’).

Alaktan

A SZÓTÖVEK

A névszói és igei szótövek alaktana voltaképpen szétválaszthatatlanul közs. A szótárban található úgynevezett szótári alaptő azoknak a szófajoknak az esetében, amelyek toldalékoláson eshetnek át, sokszor nem tartja meg az alakját valamennyi toldalékolt formájában. Ezért az izsórv nyelvben gyakori, hogy a szavak töve többalakú.

A névszók és az igék töveinek viselkedése bár alapvetően azonos, a szótári alaptő a névszók, illetve az igék esetében más-más módon jelenik meg a szótári szócikk élén. Névszók esetében a szócikkben a névszó egyes szám alanyesetű (sing nom) alakja található, azaz ez az alak egyben a tiszta alapszótő. Igék esetében a szócikkben a főnévi igenév (inf I.) alakja található, amelytől az elválasztójel (!) különíti el az infinitivusi toldalékot. Az izsórv ige valódi alaptövének tiszta alakjában a nyelvhasználat gyakorlatilag nem ismeri.

A szótári alaptő végződhet mássalhangzóra vagy magánhangzóra is. Ugyanakkor a mássalhangzóra végződő szótári alaptőnek van magánhangzóra végződő tőváltozata, amely bizonyos toldalékok előtt használatos. Egyes tipikus végződésű szótári alaptövek tővégi magánhangzója a toldalékolás során megváltozik (ez gyakori a többes számban). Egyes tipikus végződésű szótári alaptövek tővégi mássalhangzója vagy mássalhangzó-hangkombinációja egyszeri vagy többszöri hangváltáson esik át. Egyes tipikus végződésű szótári alaptövek tővégi hangkombinációja a ragozás során a köztes magánhangzó kiejtésével vagy mássalhangzó betoldásával is megváltozhat.

Összefoglalva: az előforduló szótőtípusok az alábbiak lehetnek:
magánhangzóra végződő változatlan szótő

hüllü, hüllü-n, hyllü-ä ‘polc’;

diftongusra végződő változatlan szótő

huikia, huikia-n, huikia-a ‘hatalmas’;

magánhangzó változásával módosuló szótő

hervi, herve-n, hervi-a ‘jávorszarvas’;

mássalhangzóra végződő és tővégi mássalhangzóját megőrző szótő

juur, juure-n, juuri-a ‘gyökér’;

mássalhangzó hangváltásával módosuló szótő (példái a fokváltakozásnál);

mássalhangzót betoldó szótő

joo-s(sa), joo-k-sen, joo-k-soo ‘fut’.

Vannak helyzetek, amikor a látszólagos hangváltozás csak írásbeli megoldásoknak köszönhető. Ilyen, ha a ritkán közvetlenül a tövégi mássalhangzóra tapadó toldalék nyitóhangja jóvoltából logikus ejtési képzésmódosulás (zöngétlenülés) következik be a szótó végén, de ez nem marad jelöletlenül (például *meez* → *meešt* ‘ember’: $z+t \rightarrow st$; *lumi* → *lunt* ‘hó’: $m+t \rightarrow nt$).

Az egyazon nyelvtani viszony kifejezésére esetleg több alakban is használt toldalékok és a szótövek többfélesége együttesen adják ki a névszói, illetve igeragozási alaptípusokat és azok alváltozatait. A névszó- és igeragozási rendszerekben a legtöbb altípussal a keleti balti finn nyelvek között az izsórnem rendelkezik.

Az illeszkedési szabályok és a fokváltakozások logikai rendszerének pontos ismeretében a szótövek viselkedése a sokszor túl nagyszámúnak tűnő változat ellenére sem áttekinthetetlenül bonyolultabb, mint a magyar nyelvben, csak sokszor jellegében más.

Az izsórnem nyelv máig őrzi az alapnyelvnek azt a jellegzetességét, hogy a képzetlen szavak zöme magánhangzóra végződik.

A NÉVSZÓK

Az izsórnem nyelvben a finnségi nyelvekhez hasonlóan nincs olyan sajátos alaptövégződés (természetesen egyes képzők kivételével), amely a szófajokat, esetleg azon belül az egyes szófajcsoportokat, főleg azokon belül az egyes szófajokat felismerhetően megkülönböztetné egymástól. Sokszor még a főnévi igenév képzője sem segít, mert ugyanaz a végződés névszókön is előfordulhat. Névelők hiányában azok sem jelenthetnének eligazodást.

A névszónak nincsenek nemei és más kategóriák szerinti sajátos csoportjai sem, például nem különböztetik meg az élő vagy élettelen jelentést.

A névszói szófajcsoporton belül a megszokott felosztás szerint főneveket, mellékneveket, számneveket és névmásokat különíthetünk el. Ezek jellege apró kivételektől eltekintve megegyezik a magyarral. A szófajcsoporton belül nagyfokú az „átjárhatóság”, leginkább a melléknevek főnevesülésével.

A négy szófaj közötti lényegesebb eltérés a jelzőként viselkedő szavak egyeztetési szabályaiban figyelhető meg, ami az összetett számnevek és összetett névmások esetében kissé tovább bonyolódik.

Az esetrendszer a teljes szófajcsoportra kiterjed, azon belül minden szófaj ugyanazokat a toldalékokat használja. Nincs tehát például a főnévtől eltérő melléknévragozás.

Zömében névszói eredetük alapján a határozószók, illetve a névszókéval közös szerepük miatt az előljárók és névutók leírása is idekapcsolódik.

A NÉVSZÓI ESETEK

Az izsór nyelvben megközelítőleg annyi névszói eset van, mint a finnben vagy az észtenben.²³

Mint a balti finn nyelvekben, az izsórban is négy úgynevezett szintaktikai – azaz a mondatbeli viszonyokból alapvetően eredő – esetet különíthetünk el, ezek:

- a **nominativus** (alanyeset),
- az **accusativus** (tárgyeset),
- a **genitivus** (birtokos eset),
- a **partitivus** (részelő eset).

Több finnségi leíró nyelvtan nem veszi fel külön a tárgyesetet, mivel az alakilag egyes számban a birtokos, többes számban pedig az alanyesettel esik egybe, illetve a tárgy főleg mennyiségjelzős és tagadó alakban partitivusban áll. Bonyolítja a helyzetet, hogy a tárgy lehet határozott vagy határozatlan.

Nyelvtörténetileg vizsgálva azonban van létjogosultsága az accusativus felvételének, mindössze arról van szó, hogy a tárgyeset eredeti ragja olyan hangfejlődésen ment át, amelynek eredményeképpen a mai helyzet kialakult.²⁴

Ugyanakkor ténylegesen hiányzik – a közvetlen nyelvrokoniához hasonlóan – az izsór nyelvből is a magyarral és a legtöbb indoeurópai nyelvvel összehasonlítva

- a **dativus** (részeseset).

Az izsór nyelvben ennek kifejezését más határozós esettel (adessivus vagy allativus), illetve névutós (+ *halluz* / + *hüväks*, / + *vart* ‘részére, számára, javára, birtokába, -nak/-nek’) alakok használatával oldják meg.

	sing	plur
nom	↓	ACC
gen	ACC	↑
(part)	(acc)	(acc)
allat / adess	(DAT)	(DAT)

9. ábra: Az izsór tárgyeset és részeseset kifejezése

²³ De lényegesen kevesebb, mint a magyarban.

²⁴ Az említett leíró nyelvtanok szerint a mondat logikai tárgyának nyelvtani kifejezésére az izsór a többi szintaktikai esetet használja.

Az izsórbán jelentős a helyhatározós esetek²⁵ száma. A finnugor nyelvekre jellemző módon ennek logikai keretet az irányhármasság ad, a megfelelő alakok a honnan? hol? hová? kérdésekre válaszolnak.

Amíg azonban a magyarban ezzel a hármassággal kombináltan kialakult egy másik hármasság (a belső, a külső és az érintkező helymeghatározás teljes rendszere), addig az izsórbán csak kettőség létezik (belső és a külső helyviszonyok).

Ennek a rendszernek az esetei:

- az **elativus** (belső viszony, „honnan?” kérdésre: -ból/-ből),
- az **inessivus** (belső viszony, „hol?” kérdésre: -ban/-ben),
- az **illativus** (belső viszony, „hová?” kérdésre: -ba/-be),
- az **ablativus** (külső viszony, „honnan?” kérdésre: -ról/-ről és -tól/-től),
- az **adessivus** (külső viszony, „hol?” kérdésre: -on/-en/-ön és -nál/-nél),
- az **allativus** (külső viszony, „hová?” kérdésre: -ra/-re és -hoz/-hez/-höz).

A magyar nyelvben előforduló további helyhatározós esetnek, a terminativusnak megfelelő jelentést az izsór névutós (+ *enne* / + *nasse* ‘-ig’) alakok használatával oldja meg, nincs ennek megfelelő névszóesete.

Továbbá a helyhatározás logikája olykor nem azonos a magyar és az izsór nyelv megoldásaiban (izsór *kuivatta päivvyeez* szó szerint ‘megszárít a napban’, a magyar szerint ‘a napon’).

	belső helyviszony	külső helyviszony
hová? kérdésre	ILLAT -ba/-be	ALLAT -ra/-re -hoz/-hez/-höz
hol? kérdésre	INESS -ban/-ben	ADESS -on/-en/-ön -nál/-nél
honnan? kérdésre	ELAT -ból/-ből	ABLAT -ról/-ről -tól/-től

10. ábra: Az izsór helyhatározók hármasságja

²⁵ Ezek – a magyarhoz és a többi finnségi nyelvhez hasonlóan – idő- és elvont viszonyok kifejezésére is alkalmasak.

Az egyéb határozós viszonyok eseteinek a száma jóval kisebb. A létezők jobbára mód- és állapothatározós viszonyt fejeznek ki.

Az izsóiban megtalálható az ugyancsak hármas rendszerű állapothatározós eset:

- a **translativus** (eredményhatározó, mivé? kérdésre: -vá/-vé);
- az **essivus** (állapothatározó, miként? kérdésre: -ul/-ül, -ként);
- az **exessivus** (eredethatározó, miből? kérdésre: -ból/-ből).

A társhatározó kifejezésére az izsór főleg névutós alakokat használ (+ *kerá* / + *varast* ‘-val/-vel’), de előfordul megfelelő névszói eset is:

- a **comitativus** (társhatározó, mivel? kérdésre: -val/-vel).

Bár vitatható, hogy a következő helyzetben esetraggal vagy inkább képzett határozószóval állunk-e szemben, valamennyi finnségi leíró nyelvtenban, így az izsóiban is névszói esetként szerepel:

- az **abessivus** (mi nélkül? kérdésre: -talanul/-telenül).

A fenti kategorizálással az izsór névszónak összesen 14 – felfogástól függően esetleg csak 12, de akár 16 – esete különböztethető meg.

A NÉVSZÓK TÖBBESE

A névszók többes számának külön jele van a nominativusban és accusativusban, illetve külön jele a többi esetben.

A nominativusban és az accusativusban a toldalék: *-t*, ez zárómorféma. A névszó alapszótöve akár magánhangzóra, akár mássalhangzóra végződik, továbbá akármilyen és akárhány fokváltakozáson esik át, a többes szám *-t* jele mindig magánhangzóra végződő töváltozathoz járul.

sing nom	plur nom
<i>maa</i> ‘föld’	<i>maa-t</i> ‘földek’
<i>joki</i> ‘folyó’	<i>joe-t</i> ‘folyók’
<i>rae</i> ‘jégeső’	<i>rakkeehe-t</i> ‘jégesők’
<i>uuz</i> ‘új’	<i>uuvve-t</i> ‘újak’
<i>meez</i> ‘ember’	<i>mehe-t</i> ‘emberek’
<i>seemen</i> ‘család’	<i>seemene-t</i> ‘családok’

Valamennyi többi névszóesetben a többes szám jele a *tő* és a rag közé ékelődő *-i-* toldalék vagy annak megfelelő variánsai. A pluralis genitivus *-n* ragja esetében az *-i-* toldalék megnyúlik: *-ii-*. Amennyiben a partitivus ragváltozatai közül az adott ragozási típus a magánhangzóból álló ragot használja, az *-i-* toldalékot az ejtésnek megfelelő *-j-* betűvel jelölik. A hosszú nyílt egyszótagú tövek esetében az *-i-* toldalék kizárólag a genitivusban hosszan jésül, majd magánhangzóval zár: *-jje-*. Számos *tő* esetében az *-i-*

toldalék minden érintett esetben a *-lo-*, *-lő-* előhangokkal bővül ki: *-loi-*, *-löi-*, *-loj-*, *-løj-*.

sing nom	plur gen	plur par
<i>kevät</i> ‘tavasz’	<i>keväe-i-n</i>	<i>keväe-i-tä</i>
<i>ruiz</i> ‘rozs’	<i>rukih-ii-n</i>	<i>rukih-i-a</i>
<i>jalka</i> ‘láb’	<i>jalko-i-n</i>	<i>jalko-j-a</i>
<i>soo</i> ‘mocsár’	<i>so-jje-n</i>	<i>so-i-ta</i>
<i>lumi</i> ‘hó’	<i>lumi-loi-n</i>	<i>lumi-loj-a</i>
<i>järvi</i> ‘tó’	<i>järvi-löi-n</i>	<i>järvi-løj-ä</i>

A NÉVSZÓRAGOK

A legtöbb „bonyodalom” a partitivus és az illativus ragozásából adódik, ebben a két esetben ugyanis többféleképpen módosult az eredeti rag hangalakja, s e két esetben már erősen a flektáló jelleg irányába mozdul a ragozás.

A többi névszóesetben a raghasználat egyszerű és egyértelmű, tisztán megvalósuló agglutináció történik (a gyakori *-lo-*, *-lő-* kiegészítéssel), az accusativus esetében a már említett különlegességgel.

eset	sing	plur
nom	<i>-Ø</i>	<i>-t-Ø</i>
(acc)	<i>-n</i>	<i>-t-Ø</i>
gen	<i>-n</i>	<i>-i-n, -ii-n, -jje-n, -loi-n, -löi-n</i>
part	<i>-ta, -tä, -t,</i> <i>-ja, -jä-a, -ä,</i>	<i>-i-ta, -i-tä,</i> <i>-i-a, -i-ä, -j-a, -j-ä, -loj-a, -løj-ä</i>
illat	<i>-sse, -a, -ä, -o, -ö, -u, -ü, -e, -i</i> <i>-ha, -hä, -ho, -hö, -hu, -hy, -he</i>	<i>-i-sse, -i-i,</i> <i>-i-he, -loi-he, -löi-he</i>
iness	<i>-z</i>	<i>-i-z, -loi-z, -löi-z</i>
el	<i>-st</i>	<i>-i-st, -loi-st, -löi-st</i>
allat (dat)	<i>-lle</i>	<i>-i-lle, -loi-lle, -löi-lle</i>
adess	<i>-l</i>	<i>-i-l, -loi-l, -löi-l</i>
ablat	<i>-lt</i>	<i>-i-lt, -loi-lt, -löi-lt</i>
trsl	<i>-ks</i>	<i>-i-ks, -loi-ks, -löi-ks</i>
ess	<i>-n</i>	<i>-i-n, -loi-n, -löi-n</i>
exess	<i>-nt</i>	<i>-i-nt, -loi-nt, -löi-nt</i>
(com)		<i>-ka²⁶</i>
(abess)		<i>-mata, -mätä²⁷</i>

²⁶ Egyes szövegpéldák szerint ez rag.

²⁷ Kizárólag a főnévi igenév ragozásában.

Az irányhármasság szerint felépülő helyhatározórendszer toldalékaiban (a ragok alapalakjaiban) egyféle logikai rendszer is felfedezhető.²⁸ Ez a jellegzetesség részben az állapothatározók körében is érvényesül.

	hová?	hol?	honnan?
belső helyviszony	-ss-e	-z²⁹	-st
külső helyviszony	-ll-e	-l	-lt
	mivé?	hogyan?	miből?
állapot	(-ks)	-n	-nt

11. ábra: A határozóesetek ragjainak irányhármassága

A NÉVSZÓRAGOZÁSI TÍPUSOK

A névszóragozási sorok hangalakját nehezen követhetővé teszi a többszöri fokváltakozáson áteső töveknek a típusuk szerinti rendre eltérő ragozása.

Valamennyi tényezőt figyelembe véve, az alaptípusok száma is jó másfél tucat, a teljes leíráshoz – a lehetséges alváltozatokkal is számolva – pedig jó hat tucatnyi alcsoportot lehet elkülöníteni.

A névszóknak az egyes névszóragozási típusok közötti megoszlása nem egyenletes, vannak igen népes szócsoportok és alig néhány tagúak is. A ragozási minta szerinti alakok azonban gyakran nem minden szám minden esetében használatosak ténylegesen is.

Az egyes névszóragozási típusokhoz tartozó szavak végződés szerinti csoportosíthatósága kissé nehézkes. Az azonos végződésűnek tetsző szavak viselkedése olykor teljesen logikátlanul eltérő. Vagyis az izzó névszóknál mindig célszerű figyelembe venni a szótárban feltüntetett esetleges tövváltozásait, illetve a megfelelő toldalékaikat is.

A névszóragozási típusokat legtöbbször négy esetük (singularis nominativus, singularis genitivus, singularis partitivus és singularis illativus) alakjának a megadásával lehetséges megkülönböztetni, a többi a megadott mintaragozások logikáját követve kikövetkeztethető.

²⁸ Akárcsak a finn és több finnségi nyelv és nyelvváltozat tekintetében.

²⁹ Az s hang zöngésülésével.

I. Egyszótagú, hosszú magánhangzóra vagy diftongusra végződő tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-HA, -HÄ, -HO, -HÖ, -HU, -HÜ, -HE	
1. -aa	<i>maa</i>	<i>maa-n</i>	<i>maa-ta</i>	<i>maa-ha</i>	‘föld’
2. -oo	<i>soo</i>	<i>soo-n</i>	<i>soo-ta</i>	<i>soo-ho</i>	‘mocsár’
3. -uu	<i>luu</i>	<i>luu-n</i>	<i>luu-ta</i>	<i>luu-hu</i>	‘csont’
4. -ää	<i>jää</i>	<i>jää-n</i>	<i>jää-tä</i>	<i>jää-hä</i>	‘jég’
5. -öö	<i>töö</i>	<i>töö-n</i>	<i>töö-tä</i>	<i>töö-hö</i>	‘munka’
6. -üü	<i>süü</i>	<i>süü-n</i>	<i>süü-tä</i>	<i>süü-hü</i>	‘vétek’
7. -ee,-ii	<i>tee / pii</i>	<i>tee-n</i>	<i>tee-tä</i>	<i>tee-he</i>	‘út / fogazat’
8. dift ¹	<i>koi</i>	<i>koi-n</i>	<i>koi-ta</i>	<i>koi-he</i>	‘moly’
9. dift ²	<i>täi</i>	<i>täi -n</i>	<i>täi -tä</i>	<i>täi-he</i>	‘tetű’

Teljes ragozási minta:

	eset	sing	plur
nom		<i>maa</i>	<i>maat</i>
gen		<i>maan</i>	<i>maijen</i>
part		<i>maata</i>	<i>maita</i>
illat		<i>maaha</i>	<i>maihe</i>
iness		<i>maaz</i>	<i>maiz</i>
elat		<i>maast</i>	<i>maist</i>
allat		<i>maalle</i>	<i>maille</i>
adess		<i>maal</i>	<i>mail</i>
ablat		<i>maalt</i>	<i>mailt</i>
trsl		<i>maaks</i>	<i>maiks</i>
ess		<i>maan</i>	<i>main</i>
exess		<i>maant</i>	<i>maint</i>

Ez a típus³⁰ örzi a partitivus archaikus finn ségi *-ta, -tä* alakját. Az illativusi rag minden lehetséges formában használatos. Ebbe a típusba az összetett szavak nélkül nem sok szó tartozik. A fentiek mellett továbbiak például:

kuu ‘hónap’; *mai* ‘május’; *pää* ‘fej’; *suu* ‘száj’; *sää* ‘ítéletidő’; *voi* ‘vaj’; *vöö* ‘öv’; *öö* ‘éjszaka’.

³⁰ Innentől kezdve a típusok csoportosításában és számozásában – más logikát használva – eltérek CSERNYAVSZKIJ beosztásától.

II. Több szótagú, hosszú magánhangzóra vagy mély hangzójú diftongusra végződő fő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-SSE	
1. -aa	<i>kiukkaa</i>	<i>kiukkaa-n</i>	<i>kiukaa-ta</i>	<i>kiukaa-sse</i>	‘kályha’
2. -uu	<i>leikkuu</i>	<i>leikkuu-n</i>	<i>leikkuu-ta</i>	<i>leikkuu-sse</i>	‘aratás’
3. -ää	<i>lämmää</i>	<i>lämmää-n</i>	<i>lämmää-tä</i>	<i>lämmää-sse</i>	‘hő’
4. -ee	<i>želee</i>	<i>želee-n</i>	<i>želee-tä</i>	<i>želee-sse</i>	‘zselé’
5. dift	<i>kunnia</i>	<i>kunnia-n</i>	<i>kunnia-ta</i>	<i>kunnia-sse</i>	‘becsület’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>kiukkaa</i>	<i>kiukkaat</i>
gen	<i>kiukkaan</i>	<i>kiukkoin</i> ³¹
part	<i>kiukaata</i>	<i>kiukoja</i>
illat	<i>kiukaasse</i>	<i>kiukoihe</i>
iness	<i>kiukaaz</i>	<i>kiukoiz</i>
elat	<i>kiukaast</i>	<i>kiukoist</i>
allat	<i>kiukaalle</i>	<i>kiukoille</i>
adess	<i>kiukaal</i>	<i>kiukoil</i>
ablat	<i>kiukaalt</i>	<i>kiukoilt</i>
trsl	<i>kiukaaks</i>	<i>kiukoiks</i>
ess	<i>kiukkaan</i>	<i>kiukkoin</i>
exess	<i>kiukkaant</i>	<i>kiukkoint</i>

Ez a típus is örzi a partitivus és az illativus archaikus finnségi alakját (-*ta*, -*tä*, ill. -*sse*). Ebbe a típusba tartoznak az -*ia*, -*io* végződésű latin eredetű szavak is, a finnségi származásúak száma viszont csekélyebb.

A fentiek mellett továbbiak például:

masterskoi ‘műhely’; *palkkio* ‘díjazás’; *palluu* ‘visszajuttatás’; *porstaa* ‘tornác’; *takkuu* ‘zálog’; *tappio* ‘vereség’; *uhluu* ‘vödör’; *valtio* ‘állam’; *vasuu* ‘felelősség’.

³¹ Az -*aa* és -*ee* végződésűek kivételével az idetartozók zöménél a pluralis genitívustól kezdve -*loi*, -*löi* többesjel jelenik meg (*leikkuloin*, *lämmilöin* stb.).

III. -e végződésű vagy -e-vel záródó diftongusra végződő fő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-SSE	
1. -e ¹	<i>murre</i>	<i>murtii-n</i>	<i>murret-ta</i>	<i>murtii-sse</i>	‘nyelvjárás’
2. -e ²	<i>pisse</i>	<i>pistii-n</i>	<i>pisset-tä</i>	<i>pistii-sse</i>	‘szúrás’
3. dift	<i>sie</i>	<i>sittii-n</i>	<i>siet-tä</i>	<i>siettii-sse</i>	‘kötés’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>murre</i>	<i>murtiit</i>
gen	<i>murtiin</i>	<i>murtiiloin</i>
part	<i>murretta</i>	<i>murtiiloja</i>
illat	<i>murtiisse</i>	<i>murtiiloihe</i>
iness	<i>murtiiz</i>	<i>murtiiloiz</i>
elät	<i>murtiist</i>	<i>murtiiloist</i>
allat	<i>murtiille</i>	<i>murtiiloille</i>
adess	<i>murtiil</i>	<i>murtiiloil</i>
ablat	<i>murtiilt</i>	<i>murtiiloilt</i>
trsl	<i>murtiiks</i>	<i>murtiiloiks</i>
ess	<i>murtiin</i>	<i>murtiiloin</i>
exess	<i>murtiint</i>	<i>murtiiloint</i>

Ez a típus is örzi a partitivus és az illativus archaikus finnségi alakját (-*ta*, -*tä*, ill. -*sse*). A pluralis genitivustól kezdve -*loi*, -*loi* többesjel jelenik meg a toldalékban. Ebbe a típusba jelentősebb számú szó tartozik.

A fentiek mellett továbbiak például:

aarre ‘kincs’; *aate* ‘ötlet’; *anne* ‘bocsánat’; *asse* ‘fok’; *esse* ‘akadály’; *ie* ‘csírázás’; *joonne* ‘csík’; *jute* ‘történet’; *kate* ‘terítő’; *käänne* ‘görbület’; *lauze* ‘mondat’; *letee* ‘iszap’; *lähe* ‘forrás’; *mausse* ‘fűszer’; *moite* ‘korholás’; *ness* ‘folyadék’; *nie* ‘brossúra’; *näre* ‘fenyőcsemete’; *paisse* ‘fény’; *paize* ‘kelés’; *palle* ‘szakadék’; *perusse* ‘alap’; *perze* ‘háttér’; *puute* ‘hiány’; *päre* ‘forgács’; *päärme* ‘perem’; *pöörre* ‘örvény’; *raae* ‘munka’; *ranne* ‘csukló’; *roosse* ‘rozsdá’; *ränne* ‘latyak’; *sae* ‘csapadék’; *tarve* ‘szükség’; *tiije* ‘tudomány’; *tunne* ‘érzés’; *uurre* ‘keréknyom’; *viihe* ‘szórakozás’; *voijje* ‘krém’; *äänne* ‘beszédhang’.

IV. -ut, -üt végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-SSE	
1. -ut	<i>olut</i>	<i>oluvve-n</i>	<i>olut-ta</i>	<i>olue-sse</i>	‘sör’
2. -üt	<i>lühüt</i>	<i>lühüüvve-n</i>	<i>lühüt-tä</i>	<i>lühüe-sse</i>	‘rövid’
3. -ät	<i>kevät</i>	<i>kevväe-n</i>	<i>kevät-tä</i>	<i>keväe-sse</i>	‘tavasz’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>lühüt</i>	<i>lühüüvvet</i>
gen	<i>lühüüvven</i>	<i>lühüüziin</i>
part	<i>lühüttä</i>	<i>lühüüzia</i>
illat	<i>lühüesse</i>	<i>lühüüsiin</i>
iness	<i>lühüeez</i>	<i>lühüüziiz</i>
elat	<i>lühüest</i>	<i>lühüüziist</i>
allat	<i>lühüelle</i>	<i>lühüüziille</i>
adess	<i>lühüeel</i>	<i>lühüüziil</i>
ablat	<i>lühüelt</i>	<i>lühüüziilt</i>
trsl	<i>lühüeks</i>	<i>lühüüziiks</i>
ess	<i>lühüeen</i>	<i>lühüüziin</i>
exess	<i>lühüeent</i>	<i>lühüüziint</i>

Ebben a típusban a singularis partitivus és illativus ragja megegyezik az előző típussal, viszont a pluralis genitivustól kezdve sokban eltér, így például a *-loi, -löi* többesjel helyett az egyszerű *-i* jelenik meg. Ebbe a típusba kevés szó tartozik.³² A fentiek mellett továbbiak például:

A fentiek mellett továbbiak például:

härüt ‘lóhere’; *kevüt* ‘könnyű’; *kätüt* ‘bölcso’; *neicüt* ‘szűz’; *ohut* ‘vékony’; *päivüt* ‘nap (égitest)’.

Fokozott figyelmet kíván, hogy az izsórbán nagyon gyakori plurale tantumok egyike-másika is *-ut, -üt* végződésű, de az ilyen szavaknak nincs köze ehhez a típushoz (vö. *raput* ‘lépcsőfeljáró’; *nätüt* ‘törlőruha’).

³² Ebbe a névszóragozási típusba illik az eltérő végződésű *kevät* ‘tavasz’ szó is.

V. *-usse, -üsse végződésű tő*

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-E	
1. -usse	<i>kohtusse</i>	<i>kohtue-n</i>	<i>kohtut-ta</i>	<i>kohtutte-e</i>	‘igazság’
2. -üsse	<i>ilkehüsse</i>	<i>ilkehüe-n</i>	<i>ilkehüt-tä</i>	<i>ilkehütte-e</i>	‘düh’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>kohtusse</i>	<i>kohtuet</i>
gen	<i>kohtuen</i>	<i>kohtuksiin</i>
part	<i>kohtutta</i>	<i>kohtuksia</i>
illat	<i>kohtuttee</i>	<i>kohtuksi</i>
iness	<i>kohtueez</i>	<i>kohtuksiiz</i>
elät	<i>kohtuest</i>	<i>kohtuksist</i>
allat	<i>kohtuelle</i>	<i>kohtuksille</i>
adess	<i>kohtueel</i>	<i>kohtuksiil</i>
ablat	<i>kohtuelt</i>	<i>kohtuksilt</i>
trsl	<i>kohtueks</i>	<i>kohtuksiks</i>
ess	<i>kohtutteen</i>	<i>kohtuksiin</i>
exess	<i>kohtutteent</i>	<i>kohtuksiint</i>

Ez a típus a singularis illativus ragját kivéve azonos az előző típussal, de az illativusból eltűnik az *s* vagy a *h* hang, és vagy a magánhangzós rag nyúlik meg, vagy előtte a tővég geminálódik. Az *-usse, -üsse* elvont jelentésű főnévképző, a képzőpár termékeny volta miatt nagyon nagy számú szó tartozik ide.

A fentiek mellett a közkeletűbb szavak közül példák:

ahnehusse ‘mohóság’; *ahtahusse* ‘szűkösség’; *ezimeehüsse* ‘vezetőség’; *hiljaizusse* ‘csendesség’; *hüvüsse* ‘jóság’; *jooppuzusse* ‘részegség’; *julmuhusse* ‘kegyetlenség’; *karkehusse* ‘gorombaság’; *karvahusse* ‘keserűség’; *kaunehusse* ‘szépség’; *kelpoizusse* ‘alkalmasság’; *kevehüsse* ‘könnyedség’; *korkehusse* ‘magasság’; *kossehusse* ‘nedvesség’; *kuivuhusse* ‘szárazság’; *köühüsse* ‘szegénység’; *laizusse* ‘lustaság’; *lujusse* ‘szilárdság’; *mussuhusse* ‘sötétség’; *noitumusse* ‘varázslás’; *nüküüzüsse* ‘jelenkor’; *omaizusse* ‘vagyon’; *orjusse* ‘rabság’; *pahusse* ‘rosszaság’; *pituhusse* ‘hosszúság’; *pühüsse* ‘szentség’; *selkehüsse* ‘érthetőség’; *sivüsse* ‘mélység’; *taloihusse* ‘háztartás’; *tervehüsse* ‘egészség’; *tuttavusse* ‘ismeretség’; *tühjüsse* ‘üresség’; *vanhussa* ‘öregség’; *vellehüsse* ‘testvériség’; *ühtehüsse* ‘egyesülés’.

VI. -zi, -nz, -rz végződésű tő, valamint hosszú magánhangzót vagy diftongust követő -z végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-E	
1. -zi ¹	<i>suzi</i>	<i>sue-n</i>	<i>sut-ta</i>	<i>sutte-e</i>	‘farkas’
2. -zi ²	<i>mezi</i>	<i>mee-n</i>	<i>met-tä</i>	<i>mette-e</i>	‘méz’
3. -nz	<i>kanz</i>	<i>kanne-n</i>	<i>kant-ta</i>	<i>kante-e</i>	‘asztal’
4. -rz	<i>herz</i>	<i>herre-n</i>	<i>hert-tä</i>	<i>herte-e</i>	‘gerenda’
5. VV+z	<i>uuz</i>	<i>uuvve-n</i>	<i>uut-ta</i>	<i>uutte-e</i>	‘új’
6. dift+z	<i>köüz</i>	<i>köüvve-n</i>	<i>köüt-tä</i>	<i>köütte-e</i>	‘kötél’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>uuz</i>	<i>uuvvet</i>
gen	<i>uuvven</i>	<i>uussiin</i>
part	<i>uutta</i>	<i>uussia</i>
illat	<i>uuttee</i>	<i>uussii</i>
iness	<i>uuvveez</i>	<i>uuziiz</i>
elat	<i>uuvvest</i>	<i>uuzist</i>
allat	<i>uuvvelle</i>	<i>uuzille</i>
adess	<i>uuvveel</i>	<i>uuziil</i>
ablat	<i>uuvvelt</i>	<i>uuzilt</i>
trsl	<i>uuvveks</i>	<i>uuziks</i>
ess	<i>uutteen</i>	<i>uussiin</i>
exess	<i>uutteent</i>	<i>uussiint</i>

Ez a típus az előzőtől csak a szótóváltkozás módjában tér el, maga a toldalékolás az előzőével mindenben azonos. Különbségként említhető még az is, hogy az előző típus szavai képzett szavak, ezé pedig képzetlenek. Ebbe a típusba az összetett szavak nélkül nem sok szó tartozik.

A fentiek mellett továbbiak például:

ezi ‘homlokzat’; *jänz* ‘háncs’; *kauz* ‘kor’; *korz* ‘szár’; *käzi* ‘kéz’; *künz* ‘köröm’; *länz* ‘nyugat’; *lüzi* ‘kaszanyél’; *orz* ‘tyúkülő’; *reizi* ‘comb’; *süzi* ‘szén’; *tozi* ‘valóság’; *varz* ‘nyél’; *verz* ‘vers’; *vezi* ‘víz’; *vooz* ‘év’.

VII. Két szótagú, zöngétlen mássalhangzó + -i végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-TA, -TÄ	-E	
1. -si	<i>uksi</i>	<i>ukse-n</i>	<i>us-ta</i>	<i>ukse-e</i>	‘ajtó’
2. -ci	<i>veicci</i>	<i>veice-n</i>	<i>veis-tä</i>	<i>veicce-e</i>	‘kés’
3. -hi	<i>voohi</i>	<i>vooh-e-n</i>	<i>vooh-ta</i>	<i>vooh-e</i>	‘kecske’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>uksi</i>	<i>ukset</i>
gen	<i>uksen</i>	<i>uksiloin</i>
part	<i>usta</i>	<i>uksiloja</i>
illat	<i>uksee</i>	<i>uksiloihe</i>
iness	<i>ukseez</i>	<i>uksiloiz</i>
elät	<i>uksest</i>	<i>uksiloist</i>
allat	<i>ukselle</i>	<i>uksiloille</i>
adess	<i>ukseel</i>	<i>uksiloil</i>
ablat	<i>ukselt</i>	<i>uksiloilt</i>
trsl	<i>ukseks</i>	<i>uksiloiks</i>
ess	<i>ukseen</i>	<i>uksiloin</i>
exess	<i>ukseent</i>	<i>uksiloint</i>

Ez az igen ritkán előforduló típus is örzi a partitivusi rag archaikus finnségi *-ta, -tä* alakját, viszont a tövéget nyújtó illativusi rag *(-e)* eltér az eredeti alaktól. A pluralis genitivustól kezdve *-loi, -löi* többesjel jelenik meg a toldalékban.

Ebbe a típusba tartozik még:

lapsi ‘gyerek’;
lohi ‘lazac’;
riihi ‘magtár’;
toohi ‘szilfa’.

VIII. -az, -äz, -ez, -iz végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-SSE	
1. -az	<i>lammaz</i>	<i>lamppaaha-n</i>	<i>lammas-t</i>	<i>lampaha-sse</i>	‘juh’
2. -äz	<i>seiväz</i>	<i>seippäähä-n</i>	<i>seiväs-t</i>	<i>seipähä-sse</i>	‘rúd’
3. -ez	<i>meez</i>	<i>meehe-n</i>	<i>mees-t</i>	<i>meehe-sse</i>	‘ember’
4. -iz	<i>ruiz</i>	<i>rukkiihe-n</i>	<i>ruis-t</i>	<i>rukihe-sse</i>	‘rozs’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>ruiz</i>	<i>rukkiihet</i>
gen	<i>rukkiihen</i>	<i>rukihiin</i>
part	<i>ruist</i>	<i>rukihia</i>
illat	<i>rukihesse</i>	<i>rukihi</i>
iness	<i>rukiheez</i>	<i>rukihiiz</i>
elat	<i>rukihest</i>	<i>rukihist</i>
allat	<i>rukihelle</i>	<i>rukihille</i>
adess	<i>rukiheel</i>	<i>rukihiil</i>
ablat	<i>rukihelt</i>	<i>rukihilt</i>
trsl	<i>rukiheks</i>	<i>rukihiks</i>
ess	<i>rukiheen</i>	<i>rukihiin</i>
exess	<i>rukiheent</i>	<i>rukihiint</i>

Ez a típus a partitivusi rag legarchaikusabb finnsegi *-t* alakját örzi, az illativusi rag (*-sse*) esetében ugyancsak. Ebbe a típusba³³ a képzőcsoport viszonylag termékeny volta miatt nagyobb számú szó tartozik.

A fentiek mellett a közkeletűbb szavak közül példák:

aivaz ‘tüszentés’; *allaz* ‘teknő’; *aziakaz* ‘ügyfél’; *baabukaz* ‘málna’; *eväz* ‘elemózsia’; *hammaz* ‘fog’; *iez* ‘iga’; *kankaz* ‘szövet’; *kauppiaz* ‘kereskedő’; *kervez* ‘fejsze’; *kiuvvaz* ‘kőkályha’; *lounaz* ‘ebéd’; *maaz* ‘kemencepadka’; *nagriz* ‘répa’; *oaz* ‘tüske’; *okszaz* ‘dugvány’; *porzaz* ‘malac’; *rahvaz* ‘nép’; *ratzaz* ‘kerék’; *renkaz* ‘gyűrű’; *ruumiz* ‘holttest’; *räüssäz* ‘eresz’; *saaliz* ‘zsákmány’; *saapaz* ‘csizma’; *sottiilaz* ‘katonai’; *taivaz* ‘égbolt’; *urvakaz* ‘barakás’; *varaz* ‘tolvaj’; *variz* ‘varjú’; *varrukaz* ‘ingujj’; *varvaz* ‘lábujj’; *äez* ‘borona’.

³³ CSERNYAVSZKIJ beosztása szerint az 1-2-es és a 3-4-es alváltozatok két külön típus.

IX. -e-re és -e-vel záródó diftongusra végződő, valamint -iine és -ke végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-SSE	
1. -e	<i>pere</i>	<i>perreehe-n</i>	<i>pereeh-t</i>	<i>perehe-sse</i>	‘család’
2. dift	<i>kae</i>	<i>kattehe-n</i>	<i>kaeh-t</i>	<i>katehe-sse</i>	‘hályog’
3. -ke	<i>lahheke</i>	<i>lahেকেhe-n</i>	<i>lahekeeh-t</i>	<i>lahেকেhe-sse</i>	‘öböl’
4. -iine	<i>illiine</i>	<i>ilinehe-n</i>	<i>ilines-t</i>	<i>ilinehe-sse</i>	‘csillogás’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>pere</i>	<i>pereehet</i>
gen	<i>perreehen</i>	<i>perehiin</i>
part	<i>pereht</i>	<i>perehiä</i>
illat	<i>perehesse</i>	<i>perehisse</i>
iness	<i>pereheez</i>	<i>perehiiz</i>
elat	<i>perehest</i>	<i>perehist</i>
allat	<i>perehelle</i>	<i>perehille</i>
adess	<i>pereheel</i>	<i>perehiil</i>
ablat	<i>perehelt</i>	<i>perehilt</i>
trsl	<i>pereheks</i>	<i>perehiks</i>
ess	<i>pereheen</i>	<i>perehiin</i>
exess	<i>pereheent</i>	<i>perehiint</i>

Ez a típus szoros hasonlóságot mutat az előző típussal (partitivusi -t, illativusi -sse). Ebbe a típusba sok szó tartozik.

A fentiek mellett a közkeletűbb szavak közül példák:

eine ‘ennivaló’; *ele* ‘taglejtés’; *essiine* ‘tárgy’; *hame* ‘szoknya’; *helliine* ‘csengés’; *herne* ‘borsó’; *härme* ‘dér’; *ihme* ‘csoda’; *jürriine* ‘dörgés’; *kahle* ‘lánc’; *kappale* ‘darab’; *kiire* ‘sietés’; *kirje* ‘írás’; *kirre* ‘északkelet’; *koe* ‘kísérlet’; *kuize* ‘suttogás’; *laine* ‘hullám’; *looe* ‘északnyugat’; *lühe* ‘kéve’; *mure* ‘bánat’; *narze* ‘csikorgás’; *nurriine* ‘zúgolódás’; *ohtake* ‘bogáncs’; *ori* ‘mén’; *polveke* ‘kanyar’; *rae* ‘jégeső’; *ranneke* ‘kézelő’; *suhe* ‘viszony’; *sullate* ‘olvadás’; *säe* ‘sugár’; *süttiüite* ‘gyújtós’; *tae* ‘trágya’; *taite* ‘hajlat’; *toe* ‘gát’; *turve* ‘tőzeg’; *törriine* ‘badarság’; *urriine* ‘dorombolás’; *vale* ‘hazugság’; *vanne* ‘abroncs’; *varrooke* ‘biztosíték’; *vene* ‘csónak’; *vere* ‘hiba’; *verruuke* ‘kifogás’; *viikkate* ‘kasza’; *vooe* ‘ágy’; *vulliine* ‘áradás’.

X. *-n, -l, -r* végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-SSE	
1. -n	<i>seemen</i>	<i>seemene-n</i>	<i>seemeen-t</i>	<i>seemene-sse</i>	‘család’
2. -l	<i>kannel</i>	<i>kantele-n</i>	<i>kannel-t</i>	<i>kantele-sse</i>	‘kantele’
3. -r	<i>siar</i>	<i>sissaare-n</i>	<i>siaar-t</i>	<i>sizare-sse</i>	‘nővér’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>seemen</i>	<i>seemenet</i>
gen	<i>seemenen</i>	<i>seemeniin</i>
part	<i>seemeent</i>	<i>seemeniä</i>
illat	<i>seemenesse</i>	<i>seemenisse</i>
iness	<i>seemeneez</i>	<i>seemeniiz</i>
elat	<i>seemenest</i>	<i>seemenist</i>
allat	<i>seemenelle</i>	<i>seemenille</i>
adess	<i>seemeneel</i>	<i>seemeniil</i>
ablat	<i>seemenelt</i>	<i>seemenilt</i>
trsl	<i>seemeneks</i>	<i>seemeniks</i>
ess	<i>seemeneen</i>	<i>seemeniin</i>
exess	<i>seemeneent</i>	<i>seemeniint</i>

Ez a típus őrzi az achaikus partitivusi *-t* és illativusi *-sse* ragot. Ebbe a típusba nagy számú szó tartozik, főleg az *-in* képzősök jóvoltából.

A fentiek mellett a közkeletűbb szavak közül példák:

ahven ‘süger’; *azel* ‘lépés’; *höühen* ‘toll’; *ien* ‘íny’; *jäzen* ‘tag’; *kimal* ‘méh (rovar)’; *kämmel* ‘tenyér’; *küünel* ‘könny’; *manner* ‘földrész’; *paimen* ‘pásztor’; *sammal* ‘moha’; *tüven* ‘szélcsend’; *tüär* ‘vkinek a leánya’; *uar* ‘tőgy’; *vööär* ‘derék’; *äimen* ‘tükörsima vízfelület’.

XI. -uz, -üz, -oz, -öz és -in/-iz képzőkre végződő fő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-E	
1. -uz	<i>aluz</i>	<i>alukse-n</i>	<i>alus-t</i>	<i>alukse-e</i>	‘alja vminek’
2. -üz	<i>kehüz</i>	<i>kehükse-n</i>	<i>kehüs-t</i>	<i>kehükse-e</i>	‘keret’
3. -oz	<i>ikossoz</i>	<i>ikossokse-n</i>	<i>ikossos-t</i>	<i>ikossokse-e</i>	‘csuklás’
4. -öz	<i>eissöz</i>	<i>eissökse-n</i>	<i>eissös-t</i>	<i>eissökse-e</i>	‘haladás’
5. -in	<i>heppoin</i>	<i>hepoize-n</i>	<i>hevois-t</i>	<i>hepoise-e</i>	‘ló’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>aluz</i>	<i>alukset</i>
gen	<i>aluksen</i>	<i>aluksiin</i>
part	<i>alust</i>	<i>aluksia</i>
illat	<i>aluksee</i>	<i>aluksii</i>
iness	<i>alukseez</i>	<i>aluksiiz</i>
elat	<i>aluksest</i>	<i>aluksist</i>
allat	<i>alukselle</i>	<i>aluksille</i>
adess	<i>alukseel</i>	<i>aluksiil</i>
ablat	<i>alukselt</i>	<i>aluksilt</i>
trsl	<i>alukseks</i>	<i>aluksiks</i>
ess	<i>alukseen</i>	<i>aluksiin</i>
exess	<i>alukseent</i>	<i>aluksiint</i>

Ez a típus az előzőtől nemcsak a szótőváltakozásban tér el, hanem abban is, hogy az illativus ragja *-ee*. Ebbe a típusba a képzőcsoport termékeny volta miatt nagyon nagy számú szó tartozik, például:

aikomuz ‘szándék’; *ajatoz* ‘gondolat’; *annoz* ‘adag’; *böböräin* ‘bogár’; *ehhooz* ‘javaslat’; *epässüz* ‘hiba’; *errootuz* ‘kivétel’; *essiitöz* ‘bemutató’; *euz* ‘előszoba’; *haavutoz* ‘sebesülés’; *harjutoz* ‘gyakorlás’; *henkitöz* ‘légzés’; *hiuz* ‘szőr’; *hoomuz* ‘reggel’; *illalliin* ‘vacsora’; *jäessüz* ‘rend’; *jätöz* ‘maradék’; *kagluz* ‘gallér’; *kerroz* ‘emelet’; *keskuz* ‘központ’; *kohtahuz* ‘találkozás’; *kokonain* ‘teljes’; *küssüümüz* ‘kérdés’; *lainamuz* ‘nyelés’; *lassahoz* ‘rakodás’; *lunassoz* ‘fürdetés’; *muutoz* ‘változás’; *nagrahoz* ‘nevetés’; *nain* ‘asszony’; *ompeeloz* ‘varrás’; *oppeetuz* ‘tanítás’; *ossoz* ‘vásárlás’; *pahalain* ‘ördög’; *pohjuz* ‘fenék’; *selliitüz* ‘értelmezés’; *suuruz* ‘reggeli’; *tappaahuz* ‘esemény’; *tervehüz* ‘üdvözlés’; *toin* ‘másik’; *ujumiin* ‘úszás’; *unehiin* ‘álmos’; *vassahuz* ‘válasz’; *äänellin* ‘hangos’; *öin* ‘éji’; *ühissöz* ‘egyesület’.

XII. -m, -n, -l, -r végződésű, hosszú magánhangzót tartalmazó egyszótagú, valamint az -m, -n, -l, -r hangot követő -i-re végződő tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-E	
1. -m	<i>leem</i>	<i>leeme-n</i>	<i>leen-t</i>	<i>leeme-e</i>	‘húsleves’
2. -n	<i>seen</i>	<i>seene-n</i>	<i>seen-t</i>	<i>seene-e</i>	‘gomba’
3. -l	<i>huul</i>	<i>huule-n</i>	<i>huul-t</i>	<i>huule-e</i>	‘ajak’
4. -r	<i>saar</i>	<i>saare-n</i>	<i>saar-t</i>	<i>saare-e</i>	‘sziget’
5. -mi	<i>lumi</i>	<i>lume-n</i>	<i>lun-t</i>	<i>lumme-e</i>	‘hó’
6. -ni	<i>uni</i>	<i>une-n</i>	<i>un-t</i>	<i>unne-e</i>	‘álom’
7. -li	<i>tuli</i>	<i>tule-n</i>	<i>tul-t</i>	<i>tulle-e</i>	‘tűz’
8. -ri	<i>meri</i>	<i>mere-n</i>	<i>mer-t</i>	<i>merre-e</i>	‘tenger’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>leem</i>	<i>leemet</i>
gen	<i>leemen</i>	<i>leemilöin</i>
part	<i>leent</i>	<i>leemilöjä</i>
illat	<i>leemee</i>	<i>leemilöihe</i>
iness	<i>leemeez</i>	<i>leemilöiz</i>
elat	<i>leemest</i>	<i>leemilöist</i>
allat	<i>leemelle</i>	<i>leemilöille</i>
adess	<i>leemeel</i>	<i>leemilöil</i>
ablat	<i>leemelt</i>	<i>leemilöilt</i>
trsl	<i>leemeks</i>	<i>leemilöiks</i>
ess	<i>leemeen</i>	<i>leemilöin</i>
exess	<i>leemeent</i>	<i>leemilöint</i>

Ez a típus is őrzi a partitivusi rag archaikus finnségi *-t* alakját, viszont az illativusi rag (*-e*) esetében már eltér az eredeti alaktól. Az *-i* végződésű tövekben ez az illativusi rag geminálja a mássalhangzót. A pluralis genitivustól kezdve *-loi*, *-löi* többesjel jelenik meg a toldalékban.

Ebbe a típusba tartozik még:

hiir ‘egér’; *hool* ‘gondoskodás’; *keel* ‘nyelv’; *meel* ‘ész’; *pool* ‘fél’; *säär* ‘lábszár’; *taim* ‘(növényi) hajtás’; *tiil* ‘tégla’; *tuul* ‘szél(fújás)’; *ään* ‘hang’; *äär* ‘vég’.

XIII. -n, -m, illetve -toin, -töin végződésű fő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-T	-A,-Ä,-E	
1. -n ¹	<i>kassen</i>	<i>kastme-n</i>	<i>kasseen-t</i>	<i>kastme-e</i>	‘mártás’
2. -n ²	<i>lämmin</i>	<i>lämpimä-n</i>	<i>lämmin-t</i>	<i>lämpimä-ä</i>	‘meleg’
3. -toin	<i>unetoin</i>	<i>unettoma-n</i>	<i>unetoin-t</i>	<i>unettomma-a</i>	‘álmatlan’
4. -töin	<i>nimetöin</i>	<i>nimettömä-n</i>	<i>nimetöin-t</i>	<i>nimettömmä-ä</i>	‘névtelen’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>kassen</i>	<i>kastmet</i>
gen	<i>kastmen</i>	<i>kastmiin</i>
part	<i>kasseent</i>	<i>kastmia</i>
illat	<i>kastmee</i>	<i>kastmii</i>
iness	<i>kastmeez</i>	<i>kastmiiz</i>
elat	<i>kastmest</i>	<i>kastmist</i>
allat	<i>kastmelle</i>	<i>kastmille</i>
adess	<i>lkastmeel</i>	<i>kastmiil</i>
ablat	<i>kastmelt</i>	<i>kastmilt</i>
trsl	<i>kastmeks</i>	<i>kastmiks</i>
ess	<i>kastmeen</i>	<i>kastmiin</i>
exess	<i>kastmeent</i>	<i>kastmiint</i>

Ez a típus a tővégi *n* hangját a ragozás során *m* hangra váltja. Az előzőtől nemcsak a szótőváltkozás módjában tér el, hanem abban is, hogy az illativus ragja többféle magánhangzó lehet. Ebbe a típusba a fosztóképzős melléknévek miatt nagyon sok szó tartozik. A közkeletűbb szavak közül példák:

aampuussen ‘betű’; *annin* ‘ajándék’; *avvain* ‘kulcs’; *hampahitoin* ‘fogatlan’; *jalatoin* ‘lábatlan’; *jalussin* ‘kengyel’; *levotoin* ‘nyugtalan’; *mautoin* ‘ízetlen’; *naimatoin* ‘nőtlen’; *nikan* ‘csigolya’; *ohjain* ‘kormány(kerék)’; *oksatoin* ‘áगतlan’; *onnetoin* ‘szerencsétlen’; *pakotoin* ‘nem kötelező’; *palkatoin* ‘fizetés nélküli’; *poolain* ‘küllő’; *süttöin* ‘ártatlan’; *süän* ‘szív’; *tahatoin* ‘akaratlan’; *tahotoin* ‘akaratgyenge’; *tapin* ‘kár’; *tunnotoin* ‘érzéketlen’; *tuntomatoin* ‘ismeretlen’; *tutkimatoin* ‘felfoghatatlan’; *uskomatoin* ‘hitetlen’; *vaaratoin* ‘veszélytelen’; *varomatoin* ‘óvatlan’; *veratoin* ‘állástalan’; *vihellin* ‘fütyű’; *voimatoin* ‘erőtlen’; *žaalimatoin* ‘kegyetlen’; *älütöin* ‘eszetlen’; *äänetöin* ‘hangtalan’; *ääretöin* ‘végtelen’; *üvvin* ‘velő’.

XIV. *-oi, -öi végződésű tő*

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-JA, -JÄ	-HE	
1. -oi	<i>repoi</i>	<i>revoi-n</i>	<i>reppoo-ja</i>	<i>repoi-he</i>	‘róka’
2. -öi	<i>höpoi</i>	<i>höpoi-n</i>	<i>höppöö-jä</i>	<i>höpoi-he</i>	‘fecsegő’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>repoi</i>	<i>revoitt</i>
gen	<i>revoin</i>	<i>repoloin</i>
part	<i>reppooja</i>	<i>repoloja</i>
illat	<i>repoihe</i>	<i>repoloihe</i>
iness	<i>revoiz</i>	<i>repoloiz</i>
elät	<i>revoist</i>	<i>repoloist</i>
allat	<i>revoille</i>	<i>repoloille</i>
adess	<i>revoil</i>	<i>repoloil</i>
ablat	<i>revoilt</i>	<i>repoloilt</i>
trsl	<i>revoiks</i>	<i>repoloiks</i>
ess	<i>repoint</i>	<i>repoloin</i>
exess	<i>repoint</i>	<i>repoloint</i>

Az előzőekhez képest a típus elhagyja a partitivus ragjából a *-t* elemet. Az illativus ragja *-he*. A pluralis genitivustól kezdve *-loi, -löi* többesjel jelenik meg a toldalékban. Ebbe a típusba viszonylag sok szó tartozik.

A fentiek mellett például:

emoi ‘anya’; *enoi* ‘nagybácsi’; *hämöi* ‘pók’; *ižorakkoi* ‘izsór nő’; *jalikkoi* ‘moslékos vödör’; *juurikkoi* ‘cékla’; *juutakkoi* ‘zsidó nő’; *kaakkoi* ‘délkelet’; *kiloi* ‘kecskegida’; *kukkoi* ‘kakas’; *käköi* ‘kakukk’; *laulajakkoi* ‘énekesnő’; *linnakkoi* ‘városi nő’; *luikkoi* ‘hattyú’; *lättäkköi* ‘lett nő’; *mamoi* ‘mama’; *matalikkoi* ‘zátony’; *mööjäkköi* ‘eladónő’; *naizikkoi* ‘férjes asszony’; *näntköi* ‘dada’; *ooloi* ‘tökfilkó’; *orkkoi* ‘paripa’; *orpoi* ‘árva’; *poettakkoi* ‘költőnő’; *päälikköi* ‘főnök’; *pökköi* ‘egyévi növényi hajtás’; *roocakkoi* ‘svéd nő’; *rozvoi* ‘rabló’; *satakkoi* ‘százaz bankjegy’; *savizikkoi* ‘agyagos talaj’; *sizoi* ‘nővér’; *taloi* ‘ház’; *tiiroi* ‘katicabogár’; *tüttöi* ‘kislány’; *ukkoi* ‘apó’; *utoi* ‘jerke’; *vadjakkoi* ‘vót nő’; *veikkoi* ‘bátyus’; *venäjäkköi* ‘oroszországi nő’; *venäkköi* ‘orosz nő’; *ämmöi* ‘anyós’; *öölakkoi* ‘fülesbagoly’; *üksikkoi* ‘egyed’; *üssäväkköi* ‘barátnő’.

XV. -a, -ä magánhangzóra, illetve -ia, -iä diftongusra végződő fő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-A,-Ä	-A,-Ä	
1. -a	<i>silta</i>	<i>silla-n</i>	<i>silta-a</i>	<i>silta-a</i>	‘híd’
2. -ä	<i>köhä</i>	<i>köhä-n</i>	<i>köhä-ä val-</i>	<i>köhä-ä val-</i>	‘köhögés’
3. -ia	<i>valkia</i>	<i>valkia-n</i>	<i>kia-a</i>	<i>kia-a</i>	‘fehér’
4. -iä	<i>höbliä</i>	<i>höbliä-n</i>	<i>höbliä-ä</i>	<i>höbliä-ä</i>	‘haladás’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>silta</i>	<i>sillat</i>
gen	<i>sillan</i>	<i>siltoin</i>
part	<i>siltaa</i>	<i>siltoja</i>
illat	<i>siltaa</i>	<i>siltoihe</i>
iness	<i>sillaaz</i>	<i>silloiz</i>
elat	<i>sillast</i>	<i>silloist</i>
allat	<i>sillalle</i>	<i>silloille</i>
adess	<i>sillaal</i>	<i>silloil</i>
ablat	<i>sillalt</i>	<i>silloilt</i>
trsl	<i>sillaks</i>	<i>silloiks</i>
ess	<i>siltaan</i>	<i>siltoin</i>
exess	<i>siltaan</i>	<i>siltoint</i>

Ebben a típusban a singularis partitivus és illativus ragozása is leegyszerűsödik. A tővégi magánhangzó megnyúlik, ennek következtében e két névszóeset alakja azonossá válik. Ez a típus több száz szót – köztük rengeteg idegen eredetűt – foglal magában, például:

aika ‘idő’; *aima* ‘tisztá’; *aita* ‘kerítés’; *akka* ‘anyó’; *faabrikka* ‘gyár’; *familia* ‘család’; *frouva* ‘hölgy’; *grammatikka* ‘nyelvtan’; *harakka* ‘szarka’; *heinä* ‘fű’; *herra* ‘úr’; *ikkuna* ‘ablak’; *ikä* ‘kor’; *ilma* ‘levegő’; *ilta* ‘est’; *itä* ‘kelet’; *izä* ‘apa’; *jalka* ‘láb’; *kala* ‘hal’; *kana* ‘tyúk’; *kapusta* ‘káposzta’; *kezä* ‘nyár’; *kippiinä* ‘szikra’; *kirja* ‘könyv’; *koira* ‘kutya’; *korva* ‘fül’; *külä* ‘falú’; *laiva* ‘hajó’; *lattia* ‘padló’; *leipä* ‘kenyér’; *leuka* ‘áll’; *liha* ‘hús’; *linna* ‘város’; *luzikka* ‘kanál’; *magja* ‘édes’; *matka* ‘út’; *meccä* ‘erdő’; *nenä* ‘orr’; *oja* ‘patak’; *ommeena* ‘alma’; *opokka* ‘gomba’; *orraava* ‘mókus’; *pala* ‘darab’; *pohja* ‘észak’; *poika* ‘fiú’; *päivä* ‘nap’; *raha* ‘pénz’; *raja* ‘határ’; *rauta* ‘vas’; *sahkara* ‘cukor’; *sana* ‘szó’; *sereta* ‘szerda’; *sia* ‘hely’; *silmä* ‘szem’; *taikina* ‘tészta’; *tila* ‘hely’; *töönikka* ‘munkás’; *vacca* ‘gyomor’; *vanha* ‘öreg’; *vazikka* ‘borjú’; *vihma* ‘eső’; *vunukka* ‘unoka’; *ülpiä* ‘büszke’.

XVI. -o, -ö végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
1. -o	<i>katto</i>	-N <i>kato-n</i>	-A, -Ä <i>katto-a</i>	-O,-Ö <i>katto-o</i>	‘tető’
2. -ö	<i>külvö</i>	<i>külvö-n</i>	<i>külvö-ä</i>	<i>külvö-ö</i>	‘vetés’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>katto</i>	<i>katot</i>
gen	<i>katon</i>	<i>kattoloin</i>
part	<i>kattoa</i>	<i>kattoloja</i>
illat	<i>kattoo</i>	<i>kattoloihe</i>
iness	<i>katooz</i>	<i>kattoloiz</i>
elät	<i>katost</i>	<i>kattoloist</i>
allat	<i>katolle</i>	<i>kattoloille</i>
adess	<i>katool</i>	<i>kattoloil</i>
ablat	<i>katolt</i>	<i>kattoloilt</i>
trsl	<i>katoks</i>	<i>kattoloiks</i>
ess	<i>kattoon</i>	<i>kattoloin</i>
exess	<i>kattoont</i>	<i>kattoloint</i>

Ebben a típusban az illativus ragja -o, -ö. A partitivus képzése megegyezik az előző típuséval. A pluralis genitivustól kezdve -loi, -löi többesjel jelenik meg a toldalékban.

Ebbe a típusba is nagyon sok szó tartozik, például:

aho ‘tisztás’; *airo* ‘evező’; *arvo* ‘érték’; *ecco* ‘keresés’; *elo* ‘élet’; *haizo* ‘büz’; *hako* ‘rözsze’; *hanko* ‘vasvilla’; *hoito* ‘ápolás’; *iho* ‘emberi bőr’; *illo* ‘öröm’; *izo* ‘vágy’; *jako* ‘osztás’; *jutto* ‘elbeszélés’; *kacco* ‘pillantás’; *kaivo* ‘kút’; *keelto* ‘tilalom’; *kello* ‘harang’; *kirkko* ‘templom’; *kivikko* ‘kőhalom’; *kuulo* ‘hallás’; *kuuzikko* ‘fenyves’; *lanko* ‘sógor’; *lehto* ‘liget’; *lento* ‘repülés’; *lähtö* ‘indulás’; *maito* ‘tej’; *mako* ‘has’; *monikko* ‘többes szám’; *nagro* ‘nevetés’; *noorisso* ‘ifjúság’; *näkö* ‘látszat’; *olo* ‘ottlét’; *orko* ‘völgy’; *paino* ‘súly’; *pallo* ‘gömb’; *pehko* ‘bokor’; *pelto* ‘mező’; *perintö* ‘örökség’; *pöhlö* ‘fülesbagoly’; *rakko* ‘hólyag’; *rako* ‘rés’; *suuto* ‘bírótság’; *tahto* ‘akarat’; *tii-to* ‘ismeret’; *toivo* ‘remény’; *tulo* ‘érkezés’; *tööntö* ‘nyom’; *usko* ‘hit’; *Vai-mo* ‘Isten Anyja, »az Asszony«’; *valo* ‘fény’; *verkko* ‘háló’; *vero* ‘adó’; *viikko* ‘hét (időbeli)’; *voitto* ‘győzelem’; *vooro* ‘sor’; *üksikkö* ‘egyes szám’.

XVII. -u, -ü végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
		-N	-A, -Ä	-U, -Ü	
1. -u	<i>utu</i>	<i>uu-n</i>	<i>uttuu-a</i>	<i>uttu-u</i>	‘kőd’
2. -ü	<i>süksü</i>	<i>süksü-n</i>	<i>süksü-ä</i>	<i>süksü-ü</i>	‘ősz (évszak)’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>süksü</i>	<i>süksüt</i>
gen	<i>süksün</i>	<i>süksülöin</i>
part	<i>süksüä</i>	<i>süksülöjä</i>
illat	<i>süksüü</i>	<i>süksülöihe</i>
iness	<i>süksüüz</i>	<i>süksülöiz</i>
elative	<i>süksüst</i>	<i>süksülöist</i>
allative	<i>süksülle</i>	<i>süksülöille</i>
adessive	<i>süksüül</i>	<i>süksülöil</i>
ablativ	<i>süksült</i>	<i>süksülöilt</i>
trilative	<i>süksüks</i>	<i>süksülöiks</i>
essive	<i>süksüün</i>	<i>süksülöin</i>
exessive	<i>süksüünt</i>	<i>süksülöint</i>

Ebben a típusban az illativus ragja -u, -ü. A partitivus képzése megegyezik az előző típuséval. A pluralis genitivustól kezdve itt is -loi, -löi többesjel jelenik meg a toldalékban. Ebbe a típusba is sok szó tartozik, például:

ajattelu ‘gondolkodás’; *alku* ‘kezdet’; *bürü* ‘hóvihar’; *etu* ‘előny’; *haju* ‘il-lat’; *halu* ‘óhaj’; *hümü* ‘mosoly’; *hüppü* ‘ugrás’; *imu* ‘szopás’; *isku* ‘lökés’; *itku* ‘sírás’; *itu* ‘csíra’; *Joulu* ‘karácsony’; *järkü* ‘pad’; *jürü* ‘dörgés’; *kaiku* ‘visszhang’; *kannu* ‘kanna’; *karhu* ‘medve’; *katu* ‘utca’; *kipu* ‘fájás’; *krapu* ‘rák’; *kuccu* ‘hívás’; *kulku* ‘mozgás’; *kurkku* ‘torok’; *kälü* ‘sógornő’; *käskü* ‘parancs’; *külü* ‘fürdő’; *kütü* ‘sógor’; *küühkü* ‘galamb’; *lamppu* ‘lámpa’; *lau-lu* ‘dal’; *lintu* ‘madár’; *läksü* ‘lecke’; *löülü* ‘gőz’; *müllü* ‘malom’; *mürkkü* ‘mérreg’; *mürskü* ‘vihar’; *müttü* ‘halom’; *niittä* ‘rét’; *niürü* ‘ránc’; *papu* ‘bab’; *pi-ippu* ‘pipa’; *puku* ‘ruha’; *pöllü* ‘por’; *püssü* ‘puska’; *retu* ‘sár’; *räätü* ‘sor’; *rüssü* ‘ízület’; *saatu* ‘kert’; *savu* ‘füst’; *soittu* ‘hangszer’; *suku* ‘rokonság’; *suru* ‘bú’; *škoulu* ‘iskola’; *tiukku* ‘játék’; *touhu* ‘gond’; *туру* ‘kürt’; *tüllü* ‘énekesmadár’; *tüünü* ‘párna’; *uuttu* ‘lyuk’; *valju* ‘szilárd’; *viiru* ‘csík’; *vilu* ‘hidegrázás’; *vävü* ‘vej’; *vöörü* ‘lavina’; *zappaassu* ‘tartalék’; *äky* ‘parázs’; *äly* ‘elme’; *öljü* ‘olaj’.

XVIII. *-i/-e végződésű tő*

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
1. <i>-i/-e¹</i>	<i>joki</i>	-N <i>joe-n</i>	-A, -Ä <i>jokki-a</i>	-E <i>jokke-e</i>	‘folyó’
2. <i>-i/-e²</i>	<i>järvi</i>	<i>järve -n</i>	<i>järvi-ä</i>	<i>järve-e</i>	‘tó’

Teljes ragozási minta:

eset	sing	plur
nom	<i>joki</i>	<i>joet</i>
gen	<i>joen</i>	<i>jokiloin</i>
part	<i>jokkia</i>	<i>jokiloja</i>
illat	<i>jokkee</i>	<i>jokiloihe</i>
iness	<i>joeez</i>	<i>jokiloiz</i>
elat	<i>joest</i>	<i>jokiloist</i>
allat	<i>joelle</i>	<i>jokiloille</i>
adess	<i>joel</i>	<i>jokiloil</i>
ablat	<i>joelt</i>	<i>jokiloilt</i>
trsl	<i>joeks</i>	<i>jokiloiks</i>
ess	<i>jokkeen</i>	<i>jokiloin</i>
exess	<i>jokkeent</i>	<i>jokiloint</i>

Az előző típusokhoz képest lényegi változást a partitivus *-e* ragja jelent. A pluralis genitivustól kezdve itt is *-loi*, *-löi* többesjel jelenik meg a toldalékban.

Az ebbe a típusba tartozó szavak száma lényegesen kisebb az előző típusokénál, de összességében a népiesebbeké közé tartozik, például:

arki ‘hétköznap’; *euksi* ‘előszoba’; *hanhi* ‘lúd’; *hanki* ‘hókéreg’; *hauki* ‘csuka’; *henki* ‘lélek’; *hervi* ‘jávorszarvas’; *hetki* ‘pillanat’; *hiki* ‘verejték’; *jälki* ‘lábnyom’; *kiiski* ‘durbincs’; *kivi* ‘kő’; *kurki* ‘darumadár’; *külki* ‘vminek az oldala’; *lahti* ‘öböl’; *laki* ‘mennyezet’; *lammi* ‘mesterséges tó’; *lehti* ‘levél’; *mäki* ‘hegy’; *neemi* ‘földfok’; *nimi* ‘név’; *noki* ‘korom’; *olki* ‘szalma’; *onki* ‘horog’; *onni* ‘szerencse’; *ovi* ‘kapu’; *parvi* ‘nyáj’; *pilvi* ‘felhő’; *polvi* ‘térd’; *poski* ‘arc’; *reki* ‘szán(kó)’; *salmi* ‘kikötő’; *sarvi* ‘szarv’; *savi* ‘agyag’; *siipi* ‘szárny’; *sormi* ‘kézujj’; *suksi* ‘sí(léc)’; *sänki* ‘tarló’; *särki* ‘csótány’; *särvi* ‘vminek az éle’; *sääski* ‘szúnyog’; *sülki* ‘nyál’; *talvi* ‘tél’; *tammi* ‘tölgy’; *tedri* ‘nyírfajd’; *tuki* ‘támaszték’; *tähti* ‘csillag’; *tüvi* ‘tó’; *umpi* ‘sűrű hullott kéreg’; *vaski* ‘réz’; *velli* ‘fivér’; *vooksi* ‘dagály’; *väki* ‘nép(esség)’.

XIX. -i végződésű tő

tővég	sing nom	sing gen	sing part	sing illat	(jelentés)
1. -i ¹	<i>oppi</i>	-N <i>opi-n</i>	-A, -Ä <i>oppi-a</i>	-I <i>oppi-i</i>	‘tanulás’
2. -i ²	<i>mökki</i>	<i>möki -n</i>	<i>mökki-ä</i>	<i>mökki-i</i>	‘házikó’
Teljes ragozási minta:					
	eset	sing	plur		
	nom	<i>oppi</i>	<i>opit</i>		
	gen	<i>opin</i>	<i>oppiloin</i>		
	part	<i>oppia</i>	<i>oppiloja</i>		
	illat	<i>oppii</i>	<i>oppiloihe</i>		
	iness	<i>opiiz</i>	<i>oppiloiz</i>		
	elat	<i>opist</i>	<i>oppiloist</i>		
	allat	<i>opille</i>	<i>oppiloille</i>		
	adess	<i>opiil</i>	<i>oppiloil</i>		
	ablat	<i>opilt</i>	<i>oppiloilt</i>		
	trsl	<i>opiks</i>	<i>oppiloiks</i>		
	ess	<i>oppiin</i>	<i>oppiloin</i>		
	exess	<i>oppiint</i>	<i>oppiloint</i>		

Itt a tővégi *i* hang változatlan marad. A pluralis genitivustól kezdve itt is *-loi*, *-löi* alakúra bővül a többesjel.

Ez a típus az előbbinél jóval nagyobb számú szót – köztük sok idegen eredetűt – foglal magában, például:

api ‘segítség’; *dabuni* ‘ménes’; *Evaangeliumi* ‘Evangélium’; *haili* ‘hering’; *häkki* ‘kalitka’; *häülüri* ‘inga’; *jahti* ‘vadászat’; *janvari* ‘január’; *jookki* ‘ital’; *jooppuri* ‘részeg’; *juuti* ‘zsidó’; *kabli* ‘csepp’; *karussi* ‘kárász’; *kazi* ‘macska’; *kazvi* ‘növény’; *kellari* ‘pince’; *keppi* ‘pálca’; *koori* ‘kéreg’; *korppi* ‘holló’; *koti* ‘ház’; *krandošši* ‘ceruza’; *kummi* ‘koma’; *küntteli* ‘gyertya’; *laiskuri* ‘naplopó’; *lakki* ‘sapka’; *lazi* ‘üveg’; *leegri* ‘tábor’; *leekki* ‘láng’; *löökki* ‘kaszálás’; *löppäri* ‘áruházi’; *malkki* ‘gyomor’; *manasteri* ‘kolostor’; *masti* ‘árbo’; *merkki* ‘jel’; *monni* ‘harcsa’; *moori* ‘anyó’; *muisti* ‘emlékezet’; *möökki* ‘árusítás’; *naapuri* ‘szomszéd’; *neiti* ‘leány’; *nikkari* ‘mester’; *näppi* ‘csipet’; *pari* ‘pár’; *peegli* ‘tükör’; *pelkuri* ‘gyáva’; *pertti* ‘szoba’; *rahi* ‘sámli’; *risti* ‘kereszt’; *sappi* ‘epe’; *seili* ‘vitorla’; *serppi* ‘sarló’; *suppi* ‘leves’; *tali* ‘faggyú’; *tihti* ‘sűrű’; *tuhmuri* ‘ostoba’; *vari* ‘forró’; *viini* ‘bor’; *voli* ‘szabadság’; *väri* ‘szín’; *äkki* ‘meredek’; *ätti* ‘papa’.

Az izsórnévszóragozás bonyolultabb, mint a rokon nyelvekben. Ennek okai:

- a fokváltakozási rendszere valamennyi rokonánál kiterjedtebb;
- egy-egy névszó ragozásában akár három-négy töváltozat is megjelenhet;
- az *-i-* többesjel sok típusban *-loi-*, *-löi-* többesjelre bővül;
- a singularis partitivus toldalékolása igen változatos;
- a singularis illativus toldalékolása igen változatos;
- Az a) és b) pont szerinti változások leginkább az adott névszó szótári alakjának mintaragozása alapján válnak érthetővé. A c), d) és e) pont szerinti-ekre az alábbi táblázat nyújt segítséget.

A névszóragozási típusok összesítését a következő táblázat tartalmazza:

típus	sing part	sing illat	többesjel
I	-TA,-TÄ	-HA,-HÄ	-I
II		-SSE	-LOI,-LÖI
III			-I
IV			
V			
VI		-E	
VII		-T	-SSE
VIII	-E		-LOI,-LÖI
IX			
X	-A,-Ä,-E		-I
XI			
XII			-LOI,-LÖI
XIII	-JA,-JÄ		-HE
XIV	-A,-Ä	-A,-Ä	-I
XV		-O,-Ö	-LOI,-LÖI
XVI		-U,-Ü	
XVII		-E	
XVIII		-I	
XIX			

12. ábra: Az izsórnévszó singularis partitivusai, illativusai és többesjelei

	sing nom	sing gen	sing part	sing illat
I.	<i>maa</i>	<i>maa-n</i>	<i>maa-ta</i>	<i>maa-ha</i>
	<i>jää</i>	<i>jää-n</i>	<i>jää-tä</i>	<i>jää-hä</i>
II.	<i>leikku</i>	<i>leikku-n</i>	<i>leikku-ta</i>	<i>leikku-sse</i>
	<i>lämmää</i>	<i>lämmää-n</i>	<i>lämmää-tä</i>	<i>lämmää-sse</i>
III.	<i>murre</i>	<i>murtii-n</i>	<i>murret-ta</i>	<i>murtii-sse</i>
	<i>pisse</i>	<i>pissii-n</i>	<i>pisset-tä</i>	<i>pistii-sse</i>
IV.	<i>olut</i>	<i>oluuvve-n</i>	<i>olut-ta</i>	<i>olue-sse</i>
	<i>lühüt</i>	<i>lühüüvve-n</i>	<i>lühüt-tä</i>	<i>lühüe-sse</i>
V.	<i>kohtusse</i>	<i>kohtue-n</i>	<i>kohtut-ta</i>	<i>kohtute-e</i>
	<i>ilkehüsse</i>	<i>ilkehüe-n</i>	<i>ilkehüt-tä</i>	<i>ilkehüte-e</i>
VI.	<i>suzi</i>	<i>sue-n</i>	<i>sut-ta</i>	<i>sutte-e</i>
	<i>mezi</i>	<i>mee-n</i>	<i>met-tä</i>	<i>mette-e</i>
	<i>uuz</i>	<i>uuvve-n</i>	<i>uut-ta</i>	<i>uutte-e</i>
	<i>köüz</i>	<i>köüvve-n</i>	<i>köüt-tä</i>	<i>köütte-e</i>
VII.	<i>voohi</i>	<i>vooh-e-n</i>	<i>vooh-ta</i>	<i>vooh-e-e</i>
	<i>veici</i>	<i>veice-n</i>	<i>veis-tä</i>	<i>veicce-e</i>
VIII.	<i>lammaz</i>	<i>lamppaahan</i>	<i>lammast</i>	<i>lampaha-sse</i>
	<i>seiväz</i>	<i>seippähä-n</i>	<i>seiväs-t</i>	<i>seipähä-sse</i>
IX.	<i>pere</i>	<i>pereehe-n</i>	<i>perees-t</i>	<i>perehe-sse</i>
X.	<i>siar</i>	<i>sissaare-n</i>	<i>siaar-t</i>	<i>sizare-sse</i>
XI.	<i>kehüz</i>	<i>kehükse-n</i>	<i>kehüs-t</i>	<i>kehükse-e</i>
	<i>heppoin</i>	<i>hepoize-n</i>	<i>hevois-t</i>	<i>hepoise-e</i>
XII.	<i>huul</i>	<i>hulle-n</i>	<i>huul-t</i>	<i>huule-e</i>
	<i>lumi</i>	<i>lume-n</i>	<i>lun-t</i>	<i>lumme-e</i>
XIII.	<i>unetoin</i>	<i>unettoma-n</i>	<i>unetoin-t</i>	<i>unettomma-a</i>
	<i>päätöin</i>	<i>päättömä-n</i>	<i>päätöin-t</i>	<i>päättömmä-ä</i>
XIV.	<i>repoi</i>	<i>revoi-n</i>	<i>reppoo-ja</i>	<i>repoi-he</i>
	<i>höpöi</i>	<i>höpöi-n</i>	<i>höppöö-jä</i>	<i>höpöi-he</i>
XV.	<i>silta</i>	<i>silla-n</i>	<i>silta-a</i>	<i>silta-a</i>
	<i>köhä</i>	<i>köhä-n</i>	<i>köhä-ä</i>	<i>köhä-ä</i>
XVI.	<i>katto</i>	<i>kato-n</i>	<i>katto-a</i>	<i>katto-o</i>
	<i>kylvö</i>	<i>kylvö-n</i>	<i>kylvö-ä</i>	<i>kylvö-ö</i>
XVII.	<i>flakku</i>	<i>flaku-n</i>	<i>flakku-a</i>	<i>flakku-u</i>
	<i>süksü</i>	<i>süksü-n</i>	<i>süksü-ä</i>	<i>süksü-ü</i>
XVIII.	<i>joki</i>	<i>joe-n</i>	<i>jokki-a</i>	<i>jokke-e</i>
	<i>järvi</i>	<i>järve-n</i>	<i>järvi-ä</i>	<i>järve-e</i>
XIX.	<i>oppi</i>	<i>opi-n</i>	<i>oppi-a</i>	<i>oppi-i</i>
	<i>mökki</i>	<i>möki-n</i>	<i>mökki-ä</i>	<i>mökki-i</i>

A FŐNÉV

Az izsór nyelvben – a legtöbb finnugor rokonához és például a latin vagy az orosz nyelvhez hasonlóan – nincs névelő, sem határozott (magyar *a, az*), sem határozatlan (magyar *egy*). A főnév ezért önmagában egyszerre jelenti annak határozott, határozatlan vagy általános voltát is, például:

meez ‘ember, egy ember, az ember’

Megjegyzendő, hogy a főnév elé kerülő mutató névmás vagy *üks* ‘egy’ számnév olykor már névelőszerű. Például:

Se ukkoi antoi hänelle kiven ja kepin.

‘Az apóka egy követ és egy botot adott neki.’

Kerran üks meez tuli veerahii.

‘Egyszer egy ember elment vendégségbe.’

Az izsór nyelv a magyarnál szigorúbb abban a tekintetben, hogy számos főnév esetében (pl. tulajdonnév, anyagnév, általános fogalom) csak az egyes számú tőváltozatot használja, s bár alakilag ezeknél is létrehozható a többes számú forma, annak tényleges nyelvhasználata értelmetlen.

A plurale tantum

A magyarhoz képest – de az indoeurópai mintához hasonlóan – számos izsór főnév kizárólag többes számú formában létezik (ez az ún. plurale tantum). Ezeknek a főneveknek az esetében az egyes számú formáknak többször már az alaki létrehozása is teljesen lehetetlen.

Páros szerkezetű dolog:

ačkat ‘szemüveg’, *jälkinehet* ‘lábbeli’, *kaatjat* vagy *pöksyt* ‘nadrág’, *länket* ‘járom’, *molleemat* ‘mindkettő’, *nännät* ‘emlőbimbók’, *ohjakset* ‘gyepelő’, *piirvicat* ‘keresztcsont’, *rauvvat* ‘csapda’, *sakset* ‘olló’, *uussit* ‘bajusz’.

Sok apró elemből álló dolog:

akkaanat ‘korpa’, *kalanmarjat* ‘halikra’, *malттаahat* ‘maláta’, *pissaamat* ‘szeplő’, *ruumenet* ‘pelyva’, *taimet* ‘vetemény’, *vihannekset* ‘zöldség’.

Összetett fogalom neve:

näkköömet ‘látvány’, *olosuhtehtet* ‘körülmeny(ek)’.

Több nagyobb darabból álló készlet vagy szerkezet összefoglaló neve:

assiat ‘edény’, *maksat* ‘állati belsőség(ek)’, *morsiankapiot* ‘kelengye’, *por-tahat* ‘grádics’, *raput* ‘lépcső’, *salvomet* ‘gerendázat’, *vaattiit* ‘öltözet’.

Páros vagy több személyt jelentő szó:

olomattomat ‘hozzátartozók’, *vanhammat* ‘szülők’, *üstävükset* ‘baráti kör’.

Összegyűlt személyek közös eseményét jelentő szó:

hautajaizet ‘temetés’, *hääit* ‘lakodalom’, *mätökset* ‘halotti tor’, *valicokset* ‘választás(ok)’.

Előfordul, hogy ugyanaz az izzó főnév a többes számú alakjával az egyes számútól eltérő jelentést hordoz, például:

ilma ‘levegő’   *ilmat* ‘időjárás’
tunni ‘óra (időegység)’   *tunnit* ‘óra (időmérő)’

A MELLÉKNÉV

A melléknévek legjellegzetesebb sajátossága azok fokozhatósága. Az izzó a melléknév középfokát egyszerű toldalékolt alakokkal, a felsőfokát pedig szerkezettel fejezi ki.

A középfok jele: *-emp*, amely a végmagánhangzó nélküli alaptőre tapad:

<i>peen</i>	‘kis, kicsi’	<i>peen-emp</i>	‘kisebb’
<i>ahker-a</i>	‘szorgalmas’	<i>ahker-emp</i>	‘szorgalmasabb’
<i>etteev-ä</i>	‘tehetséges’	<i>etteev-emp</i>	‘tehetségesebb’
<i>kahn-e</i>	‘száraz’	<i>kahn-emp</i>	‘szárazabb’
<i>küps-i</i>	‘érett’	<i>küps-emp</i>	‘érettebb’
<i>lah-o</i>	‘korhadt’	<i>lah-emp</i>	‘korhadtabb’
<i>paks-u</i>	‘kövér’	<i>paks-emp</i>	‘kövérebb’

A szabály alól a ‘jó’ melléknév kivétel, ennek esetében a két fő eltérő:

<i>hyvä</i>	‘jó’	<i>paremp</i>	‘jobb’
-------------	------	---------------	--------

A középfokú alak a ragozásban – az alapfokú melléknévhez hasonlóan – mindkét számban és valamennyi esetben minden alakot felvehet.

	adj sing kf		adj plur kf
nom	<i>vanhemp</i>	‘öregebb, idősb’	<i>vanhemmat</i>
(acc)	<i>vanhemman</i>		<i>vanhemmat</i>
gen	<i>vanhemman</i>		<i>vanhempiin</i>
part	<i>vanhempaa</i>		<i>vanhempia</i>
illat	<i>vanhempaa</i>		<i>vanhempii</i>
iness	<i>vanhemmaaz</i>		<i>vanhemmiiz</i>
elat	<i>vanhemmast</i>		<i>vanhemmist</i>
allat	<i>vanhemmalle</i>		<i>vanhemmille</i>
adess	<i>vanhemmaal</i>		<i>vanhemmiil</i>
ablat	<i>vanhemmalt</i>		<i>vanhemmilt</i>
trsl	<i>vanhemmaks</i>		<i>vanhemmiks</i>
ess	<i>vanhempaan</i>		<i>vanhempiin</i>
exess	<i>vanhempant</i>		<i>vanhempint</i>

A melléknév felsőfokát kifejező szerkezetben az izsó a *kaik* ‘minden’ szó számban megfelelő partitivusi alakját használja a szerkezet előtagjaként, az utótag a középfokú alak.

adj ff

sing	<i>kaikke<u>a</u> vanhemp</i>	‘legöregebb, legidős b ’
plur	<i>kaik<u>ist</u> vanhemp</i>	‘legöregebbek, legidős bek ’

A SZÁMNÉV

A tőszámnév

Az izsó tőszámnévek 1-től 10-ig:

	nom	gen	part	illat
1	<i>üks</i>	<i>ühen</i>	<i>ühtä</i>	<i>ühtee</i>
2	<i>kaks</i>	<i>kahen</i>	<i>kahta</i>	<i>kahtee</i>
3	<i>kolt</i>	<i>kolmen</i>	<i>kolmea</i>	<i>kolmee</i>
4	<i>neljä</i>	<i>neljän</i>	<i>neljää</i>	<i>neljää</i>
5	<i>viiz</i>	<i>vijjen</i>	<i>viittä</i>	<i>viittee</i>
6	<i>kuuz</i>	<i>kuuvven</i>	<i>kuutta</i>	<i>kuuttee</i>
7	<i>seicen</i>	<i>seicemän</i>	<i>seiceent</i>	<i>seiccemää</i>
8	<i>kaheksan</i>	<i>kaheksan</i>	<i>kaheksaa</i>	<i>kaheksaa</i>
9	<i>üheksän</i>	<i>üheksän</i>	<i>üheksää</i>	<i>üheksää</i>
10	<i>kümnen</i>	<i>kümnenän</i>	<i>kümment</i>	<i>kümnenää</i>

A tőszámnévek 11-től 19-ig a megfelelő egyes helyiértékű szám mint előtag és a *toist* utótag összetételéből állnak, az összetételnek az előtagja ragozódik, utótagja pedig változatlan alakban marad:

	nom	gen	part	illat
11	<i>üks toist</i>	<i>ühen toist</i>	<i>ühtä toist</i>	<i>ühtee toist</i>
12	<i>kaks toist</i>	<i>kahen toist</i>	<i>kahta toist</i>	<i>kahtee toist</i>
13	<i>kolt toist</i>	<i>kolmen toist</i>	<i>kolmea toist</i>	<i>kolmee toist</i>
14	<i>neljä toist</i>	<i>neljän toist</i>	<i>neljää toist</i>	<i>neljää toist</i>
15	<i>viiz toist</i>	<i>vijjen toist</i>	<i>viittä toist</i>	<i>viittee toist</i>
16	<i>kuuz toist</i>	<i>kuuvven toist</i>	<i>kuutta toist</i>	<i>kuuttee toist</i>
17	<i>seicen toist</i>	<i>seicemän toist</i>	<i>seiceent toist</i>	<i>seiccemää toist</i>
18	<i>kaheksan toist</i>	<i>kaheksan toist</i>	<i>kaheksaa toist</i>	<i>kaheksaa toist</i>
19	<i>üheksän toist</i>	<i>üheksän toist</i>	<i>üheksää toist</i>	<i>üheksää toist</i>

20-től 90-ig a kerek tizes tőszámnévek olyan összetételek, amelyeknek az előtagja a megfelelő szorzószám, utótagja a partitivusban álló *kümment* ‘tíz’ szó, és az összetétel mindkét tagja ragozódik:

	nom	gen
20	<i>kaks kümment</i>	<i>kahen kümmeninän</i>
30	<i>kolt kümment</i>	<i>kolmen kümmeninän</i>
40	<i>neljä kümment</i>	<i>neljän kümmeninän</i>
50	<i>viiz kümment</i>	<i>viijjen kümmeninän</i>
60	<i>kuuz kümment</i>	<i>kuuvven kümmeninän</i>
70	<i>seicen kümment</i>	<i>seiccemän kümmeninän</i>
80	<i>kaheksan kümment</i>	<i>kaheksan kümmeninän</i>
90	<i>üheksän kümment</i>	<i>üheksän kümmeninän</i>

A 20 fölötti kerek tizesek közötti kétjegyű számok olyan összetételek, amelyeknek az előtagja a megfelelő kerek tizes, utótagja az egyesek szerinti szám. Külön írjuk őket. Mind a három tag toldalékot kap³⁴:

	nom	gen
28	<i>kaks kümment kaheksan</i>	<i>kahen kümmeninän kaheksan</i>
37	<i>kolt kümment seicen</i>	<i>kolmen kümmeninän seiccemän</i>
46	<i>neljä kümment kuuz</i>	<i>neljän kümmeninän kuuvven</i>
55	<i>viiz kümment viiz</i>	<i>viijjen kümmeninän viijjen</i>
64	<i>kuuz kümment neljä</i>	<i>kuuvven kümmeninän neljän</i>
73	<i>seicen kümment kolt</i>	<i>seiccemän kümmeninän kolmen</i>
82	<i>kaheksan kümment kaks</i>	<i>kaheksan kümmeninän kahen</i>
91	<i>üheksän kümment üks</i>	<i>üheksän kümmeninän ühen</i>

A nagyobb számokat jelentő tőszámnevek:

	nom	gen	part	illat
100	<i>sata</i>	<i>saan</i>	<i>sattaa</i>	<i>sattaa</i>
1000	<i>tuhatta</i>	<i>tuhannen</i>	<i>tuhattaa</i>	<i>tuhantee</i>
(10000	<i>kümmen tuhatta)</i>			
(100000	<i>sata tuhatta)</i>			
1000000	<i>miljona</i>	<i>miljonan</i>	<i>miljonaa</i>	<i>miljonaa</i>

Az ezek többszörösét jelentő tőszámnevek ragozatlan alakjai olyan összetételek, amelyeknek az előtagja a megfelelő szorzószám, utótagja pedig a megfelelő nagy kerek számot jelölő szó részelő esete (partitivusa). 1000 fölött azonban megszűnik az egybeírás. Minden elem ragozódik.

	nom	gen
200	<i>kaks sattaa</i>	<i>kahen saan</i>
3000	<i>kolt tuhattaa</i>	<i>kolmen tuhannen</i>
4000000	<i>neljä miljonaa</i>	<i>neljän miljonan</i>

³⁴ Innentől kezdve ez érvényes valamennyi nem kerek többjegyű számra.

A sorszámnev

A magyarhoz és sok más nyelvhez hasonló az izsórn nyelv eljárása is: az *első* és a *második* jelentésű sorszámnev nem a tőszámnévből képződik. Minden további sorszámnevet az izsórn a tőszámnév egyes számú genitivusi tövéből alkot a *-z* képzővel, megnyújtva a tövégi magánhangzót:

nom	gen	part	illat
1. <i>enzimäin</i>	<i>enzimäizen</i>	<i>enzimäist</i>	<i>enzimäisse</i>
2. <i>toin</i>	<i>toizen</i>	<i>toist</i>	<i>toisse</i>
3. <i>kolmaaz</i>	<i>kolmannen</i>	<i>kolmatta</i>	<i>kolmantee</i>
4. <i>neljäz</i>	<i>neljännen</i>	<i>neljättä</i>	<i>neljäntee</i>
5. <i>viijeez</i>	<i>viijjennen</i>	<i>viijettä</i>	<i>viijjentee</i>
6. <i>kuuvvez</i>	<i>kuuvvennen</i>	<i>kuuvetta</i>	<i>kuuventee</i>
7. <i>seiccemäz</i>	<i>seiccemännen</i>	<i>seiccemättä</i>	<i>seiccemäntee</i>
8. <i>kaheksaaz</i>	<i>kaheksannen</i>	<i>kaheksatta</i>	<i>kaheksantee</i>
9. <i>üheksäz</i>	<i>üheksännen</i>	<i>üheksättä</i>	<i>üheksäntee</i>
10. <i>kümnenäz</i>	<i>kümnenännen</i>	<i>kümnenättä</i>	<i>kümnenäntee</i>

A sorszámnevek a 11. és a 19. között nem közvetlenül a tőszámnévből képződnek, ugyanis az összetett számnév a *toist* elem után kiegészül a *kümnen* ‘tíz’ szóval, ehhez kapcsolódik a képző. A képzett alak ragozódik.

	nom	gen
11.	<i>ykstoistkümnenäz</i>	<i>ykstoistkümnenännen</i>
12.	<i>kakstoistkümnenäz</i>	<i>kakstoistkümnenännen</i>
13.	<i>kolttoistkümnenäz</i>	<i>kolttoistkümnenännen</i>
14.	<i>neljätoistkümnenäz</i>	<i>neljätoistkümnenännen</i> stb.

A 20. és a 90. között a kerek tízes tőszámnévekből az izsórn az összetétel mindkét tagját képezve hozza létre a sorszámnevet, amelynek mindkét tagja ragozódik is:

	nom	gen
20.	<i>kaheez kümnenäz</i>	<i>kahen kümnenännen</i>
30.	<i>kolmaaz kümnenäz</i>	<i>kolmannen kümnenännen</i>
40.	<i>neljäz kümnenäz</i>	<i>neljännen kümnenännen</i>
50.	<i>viijeez kümnenäz</i>	<i>viijjenen kümnenännen</i> stb.

A nagyobb számokból képzett sorszámnevek:

	nom	gen
100.	<i>sattaiz</i>	<i>sattannen</i>
1000.	<i>tuhattaiz</i>	<i>tuhattannen</i>
1000000.	<i>miljonaaz</i>	<i>miljonannen</i>

Az ezek többszörösét jelentő tőszámnevek elő- és utótagja is felveszi a képzőt, de csak az utótag ragozódik:

	nom	gen
200	<i>kaheez sattaiz</i>	<i>kaheez sattannen</i>
3000	<i>kolmaaz tuhattaiz</i>	<i>kolmaaz tuhattannen</i>
4000000	<i>neljäaz miljonaaz</i>	<i>neljäaz miljonannen</i>

A törtszámnév

A törtszámnevek képzése a tőszámnevek egyes számú genitívusi tövéből történik *-neez* képzővel:

<i>kolma-nneez</i>	‘harmad’
<i>neljä-nnäz</i>	‘negyed’ stb.

A ‘másfél’ stb. típusú számnevekben a tőszámnév partitívusa azt jelöli, hogy hányadik egész helyett következik fél (ez a régies magyar nyelvhasználatban is fellelhető):

<i>pool</i>	‘fél’
<i>pooltoist</i>	‘másfél’
<i>pool-kolmatta</i>	‘harmadfél’
<i>pool-neljättä</i>	‘negyedfél’ stb.

A határozatlan számnév

A határozatlan számnevek nem jelölnek meg pontos mennyiséget:

<i>paljo</i> (rtlan)	‘sok’
<i>äijää</i> (rtlan)	‘nagyon sok’
<i>vähhäizen</i>	‘kevés’
<i>moni</i>	‘néhány’
<i>kaik</i>	‘összes’

Ritka esetben a határozatlan számnévnek is van középfoka. Például:

<i>enemp</i>	‘több’
<i>vähemp</i>	‘kevesebb’

A számhatározószó

A számhatározószók a ‘hányszor?’ vagy a ‘hányan?’ kérdésre válaszoló toldalékolt alakok. Tekintheők – több nyelv eljárását követve – a számnevek alfajának, de már a határozószók közé tartozó szócsoporthoz is.

Az első esetben a toldalék *-isse*:

<i>kah-isse</i>	‘kétszer’
-----------------	-----------

A második esetben a toldalék *-ltaa/-ltää*:

<i>kolme-ltaa</i>	‘hárman’
<i>näljä-ltää</i>	‘négyen’

A NÉVMÁS

A személyes névmás

Az izsóor személyes névmás mindkét szám három-három személyében létezik:

sing	1.	<i>miä</i>	‘én’
	2.	<i>siä</i>	‘te’
	3.	<i>hää</i>	‘ö’
plur	1.	<i>möö</i>	‘mi’
	2.	<i>töö</i>	‘ti’
	3.	<i>höö</i>	‘ök’

A magázásra, illetve önözésre az izsóor a többes szám második személyt használja:

töö ‘Maga, Maguk, Ön, Önök’

A személyes névmásnak valamennyi névszóesetben vannak ragozott alakjai (és a három többes számú személyes névmásnak létezik alakilag önálló accusativusi alakja is):

	sing			plur		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.
nom	<i>miä</i>	<i>siä</i>	<i>hää</i>	<i>möö</i>	<i>töö</i>	<i>höö</i>
gen	<i>miun</i>	<i>siun</i>	<i>hänen</i>	<i>mejjen</i>	<i>tejjen</i>	<i>hejjen</i>
acc	<i>minnua</i>	<i>sinnua</i>	<i>hänt</i>	<i>mejjet</i>	<i>tejjet</i>	<i>hejjet</i>
part	<i>minnua</i>	<i>sinnua</i>	<i>hänt</i>	<i>meitä</i>	<i>teitä</i>	<i>heitä</i>
illat	<i>miuhe</i>	<i>siuhe</i>	<i>hännee</i>	<i>meihe</i>	<i>teihe</i>	<i>heihe</i>
iness	<i>miuz</i>	<i>siuz</i>	<i>hänez</i>	<i>meiz</i>	<i>teiz</i>	<i>heiz</i>
elat	<i>miust</i>	<i>siust</i>	<i>hänest</i>	<i>meist</i>	<i>teist</i>	<i>heist</i>
allat	<i>miulle</i>	<i>siulle</i>	<i>hänelle</i>	<i>meille</i>	<i>teille</i>	<i>heille</i>
adess	<i>miul</i>	<i>siul</i>	<i>hänel</i>	<i>meil</i>	<i>teil</i>	<i>heil</i>
ablat	<i>miult</i>	<i>siult</i>	<i>hänelt</i>	<i>meilt</i>	<i>teilt</i>	<i>heilt</i>
trsl	<i>miuks</i>	<i>siuks</i>	<i>häneks</i>	<i>meiks</i>	<i>teiks</i>	<i>heiks</i>
ess	<i>miuun</i>	<i>siuun</i>	<i>hänneen</i>	<i>mein</i>	<i>tein</i>	<i>hein</i>
exess	<i>miuunt</i>	<i>siuunt</i>	<i>hänneent</i>	<i>meint</i>	<i>teint</i>	<i>heint</i>

A birtokos névmás

Az izsór nyelv nem ismeri a külön birtokos névmást. A megfelelő jelentést a személyes névmás genitivusi alakjával fejezi ki.

Ez lehet a birtokos szerkezet jelzői része vagy – az *oma* szócskával kiegészítve – az állítmányi szerkezet névmási része:

<i>miun</i>	‘az én ...-m’	<i>miun oma</i>	‘az enyém’
<i>siun</i>	‘a te ...-d’	<i>siun oma</i>	‘a tiéd’
<i>hänen</i>	‘az ő ...-ja/je’	<i>hänen oma</i>	‘az övé’
<i>mejjen</i>	‘a mi ...-unk/ünk’	<i>mejjen oma</i>	‘a miénk’
<i>tejjen</i>	‘a ti ...-tok/tök’	<i>tejjen oma</i>	‘a tiétek’
<i>hejjen</i>	‘az ő ...-juk/jük’	<i>hejjen oma</i>	‘az övék’

(A magázás, illetve önözés szabályai itt is érvényesek.)

Példa a kétféle alkalmazásra:

Siun kirja ono seel,
‘A te könyved ott van,’
se kirja ono miun oma.
‘ez a könyv az enyém.’

A visszaható névmás

Az izsór visszaható névmás az *icce*. Ez is kettős funkciójú. Lehet valóságos visszaható névmás, valamint lehet a nyomatékosított személyes névmás kifejezésének segítője is.

A magyartól eltérően visszaható funkciójában nincs számra és személyre elkülöníthető paradigmája.

Valamennyi névszói esetben ragozódik:

nom	<i>icce</i>
gen	<i>icen</i>
part	<i>icciä</i>
illat	<i>iccee</i>
iness	<i>iceez</i>
elät	<i>icest</i>
allat	<i>icelle</i>
adess	<i>iceel</i>
ablat	<i>icelt</i>
trsl	<i>iceks</i>
ess	<i>icceen</i>
exess	<i>icceent</i>

Az *icce* a személyes névmás nyomatékositójaként:

<i>miä icce</i>	‘én magam’
<i>siä icce</i>	‘te magad’
<i>hää icce</i>	‘ő maga’
<i>möö icce</i>	‘mi magunk’
<i>töö icce</i>	‘ti magatok’
<i>höö icce</i>	‘ők maguk’

Ilyen jelentés esetén az egyes névszói esetekben az *icce* névmás ragozatlan marad, a megfelelő toldalékot a személyes névmás kapja. Például:

gen	<i>miun icce</i>	‘enyém (saját) magamé’
iness	<i>siuz icce</i>	‘te (saját) magadban’
elat	<i>hänest icce</i>	‘ő (saját) magából’
allat (dat)	<i>meille icce</i>	‘mi (saját) magunknak’
ablat	<i>teilt icce</i>	‘ti (saját) magatokról’

A kölcsönös névmás

Az izsórv nyelv a kölcsönös névmást a *toin* ‘más’ szó ikerítésével fejezi ki (tehát nem ‘egy+más’ összetétellel).

Ez a névmás alanyesetben nem jelenhet meg, a szintaktikai és a helyhatározós esetekben pedig az ikerszó második tagja kapja a toldalékot. A helyesírása szerint kötőjellel írandó:

gen	<i>toin-toizen</i>	‘egymásé’
part (<u>acc</u>)	<i>toin-toist</i>	‘egymás közül, <u>egymást</u> ’
illat	<i>toin-toisee</i>	‘egymásba’
iness	<i>toin-toizeez</i>	‘egymásban’
ellat	<i>toin-toizest</i>	‘egymásból’
allat (<u>dat</u>)	<i>toin-toizelle</i>	‘egymásra, egymáshoz, <u>egymásnak</u> ’
adess	<i>toin-toizeel</i>	‘egymáson, egymásnál’
ablat	<i>toin-toizelt</i>	‘egymásról, egymástól’
(com)	<i>toin-toizeka</i>	‘egymással’

A mutató névmás

A mutató névmásoknak az izsórvban a rokon nyelvekhez és általában a nyelvekhez hasonlóan közelre és távolra mutató jelentéspárja van:

<i>tää</i>	‘ez’	<i>too</i>	‘az’
<i>näät</i>	‘ezek’	<i>noot</i>	‘azok’

Az ‘ez, az’ mutató névmáspárnak teljes ragozási sorai vannak:

nom	<i>tää</i>	<i>too</i>	<i>nääit</i>	<i>noot</i>
gen	<i>tään</i>	<i>toon</i>	<i>näjjen</i>	<i>nojjen</i>
part	<i>tätä</i>	<i>tota</i>	<i>näitä</i>	<i>noita</i>
illat	<i>tähä</i>	<i>tooho</i>	<i>näihe</i>	<i>noihe</i>
iness	<i>täss</i>	<i>tooz</i>	<i>näiz</i>	<i>noiz</i>
elat	<i>täst</i>	<i>toost</i>	<i>näist</i>	<i>noist</i>
allat	<i>tälle</i>	<i>toolle</i>	<i>näille</i>	<i>noille</i>
adess	<i>täll</i>	<i>tool</i>	<i>näill</i>	<i>noil</i>
ablat	<i>tält</i>	<i>toolt</i>	<i>näilt</i>	<i>noilt</i>
trsl	<i>täks</i>	<i>tooks</i>	<i>näiks</i>	<i>noiks</i>
ess	<i>tänä</i>	<i>toon</i>	<i>näin</i>	<i>noin</i>
exess	<i>tänt</i>	<i>toont</i>	<i>näint</i>	<i>noint</i>

Ugyanakkor az ‘ez, az’ jelentésű szavakra több kifejezése is van az izsórn nyelvnek:

sing	<i>tää, tämä, se, too</i>
plur	<i>neet, nääit, nämät, noot</i>

Ez a többszínűség lehetővé teszi, hogy a jelentésben árnyalatnyi különbségek alakuljanak ki. A *too* ‘az’ jelentéssel szemben álló ‘ez’ jelentés kétféle lehet: *tää* ‘ez itt (kézzel foghatóan)’ és *se* ‘ez/az ott (közel láthatóan)’.

A leggyakoribb mutató névmáspárok toldalékolt alakjai gyakran már inkább kettős szófajú határozószóként is viselkedhetnek:

<i>tänne</i>	‘ide’	<i>sinne</i>	‘oda’
<i>täl</i>	‘itt’	<i>seel</i>	‘ott’
<i>täält</i>	‘innen’	<i>seelt</i>	‘onnan’
<i>tämmöin</i>	‘ilyen’	<i>sellain</i>	‘olyan’

Vannak mutató névmások, amelyek nem differenciálnak, ilyen például:

<i>ni</i>	‘így, úgy’
<i>mokkooma</i>	‘ilyen, olyan’
<i>sellain</i>	‘ilyen, olyan’
<i>sesama</i>	‘ugyanilyen, ugyanolyan’

A kérdő és vonatkozó névmás

A kérdő és a vonatkozó névmások gyakorlatilag azonos alakúak, egymástól őket a mondatbeli szerepük, a szövegösszefüggésük alapján lehet funkcionálisan megkülönböztetni.

A leggyakoribbak:

<i>mikä</i>	‘mi?’	‘ami’
<i>ken</i>	‘ki?’	‘aki’
<i>kuka</i>	‘melyik?’	‘amelyik’
<i>mill viissii</i>	‘hogyan?’	‘ahogyan’
<i>miz</i>	‘hol?’	‘ahol’
<i>konz</i>	‘mikor?’	‘amikor’

A *mikä* ‘ami’ és a *ken* ‘aki’ névmások ragozott alakjai:

nom	<i>mikä</i>	<i>ken</i>
gen	<i>minen</i>	<i>kenen</i>
part	<i>mitä</i>	<i>ketä</i>
illat	<i>mihe</i>	<i>kehe</i>
iness	<i>miss</i>	<i>kess</i>
elat	<i>mist</i>	<i>kest</i>
allat	<i>mille</i>	<i>kelle</i>
adess	<i>mill</i>	<i>kell</i>
ablat	<i>milt</i>	<i>kelt</i>
trsl	<i>miks</i>	<i>keks</i>
ess	<i>min</i>	<i>ken</i>
exess	<i>mint</i>	<i>kent</i>

Az általános és határozatlan névmás

Mint a magyar nyelvben is, az általános és határozatlan névmások az izsórbán is az előző alakokból következnek megfelelő toldalékokkal képezve. (Az izsórbán ragozott alakból is képezhetők.)

kérdő/vonatkozó	általános (-le)		határozatlan (-ikke)	
<i>mikä</i>	<i>mikäle</i>	‘akármi’	<i>mikäikke</i>	‘valami’
<i>ken</i>	<i>kenle</i>	‘akárki’	<i>kenikke</i>	‘valaki’
<i>ken-en</i> (gen)	<i>ken-en-le</i>	‘akárkié’	<i>ken-en-ikke</i>	‘valakié’
<i>kuka</i>	<i>kukale</i>	‘akármelyik’	<i>kukaikke</i>	‘valamelyik’
<i>miz</i>	<i>mizle</i>	‘akárhhol’	<i>mizikke</i>	‘valahol’
<i>konz</i>	<i>konzle</i>	‘akármikor’	<i>konzikke</i>	‘valamikor’

A magyar ‘se(m)-’ előtagú tagadó névmásnak megfelelő névmást az izsórbán az *ei* tagadó elemmel alkotja meg:

<i>ei mikä</i>	‘semmi’
<i>ei kuka</i>	‘semmilyen’
<i>ei miz</i>	‘sehol’
<i>ei konz</i>	‘semmikor’

A NÉVSZÓK SEGÉDSZÓI

A segédszók egyik részének (kötőszók, módosítószók) nincsenek alaki variánsai. A névutók és az előjárók azonban különböző eseteket vonzva a névszók határozói szerepét segítik elő. Egy részük szinte szuffixumként vagy prefixumként viselkedik.

Ezeknek a szavaknak egy jelentős része kettős szófajú, ugyanis gyakori a pusztán határozószói szerepük.

A névutó

A névutók száma igen nagy, zömük (mintegy 80 %-uk) birtokos esetet (genitivust) vonz, a fennmaradó részük közel fele-fele arányban megoszlik a részelő esetet (partitivust) és a valamelyik helyhatározós esetet vonzóik között. Előfordul, hogy az izsórnévutó magyar megfelelője egy határozórag.

	névutó	vonzott esete	(jelentés)
1.	<i>all</i>	gen	‘alatt’
2.	<i>alle</i>	gen	‘alá’
3.	<i>alt</i>	gen	‘alól’
4.	<i>as(se)</i>		illat ‘-ig’
5.	<i>azemest</i>	gen	‘helyett’
6.	<i>eel</i>	gen	‘előtt’
7.	<i>eelee</i>	gen	‘elé’
8.	<i>eelt</i>	gen	‘elől’
9.	<i>eixe</i>	gen	‘helyett; -ért’
10.	<i>halluuz</i>	gen	‘birtokában, kezében’
11.	<i>hoolimata</i>		elát ‘ellenére, dacára’
12.	<i>hüiväks</i>	gen	‘javára’
13.	<i>johost</i>	gen	‘alkalmából, kapcsán’
14.	<i>juuree</i>	gen	‘-hoz,-hez,-höz’
15.	<i>juureez</i>	gen	‘-nál,-nél’
16.	<i>juurest</i>	gen	‘-tól,-től’
17.	<i>jäleel</i>	gen	‘mögött, után’
18.	<i>jäleez</i>	gen	‘után, nyomában’
19.	<i>jälelle</i>	gen	‘mögé’
20.	<i>jälelt</i>	gen	‘mögül’
21.	<i>jälkkiä</i>	gen	‘után, nyomába’
22.	<i>kerä</i>	gen	‘-val,-vel’
23.	<i>kerrallaa</i> Ø		‘-nként’

	névutó	vonzott esete	(jelentés)
24.	<i>keskeel</i>	gen	‘közepén’
25.	<i>keskelle</i>	gen	‘közepére, közepébe’
26.	<i>keskelt</i>	gen	‘közepéről, közepéből’
27.	<i>kiin</i>		elát ‘(vminél) fogva’
28.	<i>kussanokseel</i>	gen	‘(vminek a) terhére’
29.	<i>küleez</i>	gen	‘mellett’
30.	<i>külkee</i>	gen	‘mellől’
31.	<i>lizäks</i>	gen	‘kivéve, kívül’
32.	<i>loo</i>	gen	‘-hoz,-hez,-höz’
33.	<i>loon</i>	gen	‘-nál,-nél’
34.	<i>muuvvaal</i>	gen	‘kívül’
35.	<i>muuvvalle</i>	gen	‘kívülre’
36.	<i>muuvvalt</i>	gen	‘kívülről’
37.	<i>möit</i>		part ‘mentén, hosszán’
38.	<i>möitä</i>		part ‘keresztül, hosszában’
39.	<i>möö</i>		part ‘-n,-on,-en,-ön, hosszat’
40.	<i>mööit</i>		part ‘-n,-on,-en,-ön, hosszat’
41.	<i>nasse</i>		illat ‘-ig’
42.	<i>naz</i>		elát ‘-tól el,-től el’
43.	<i>pariiz</i>	gen	‘között, közt’
44.	<i>perälle</i>	gen	‘mögé’
45.	<i>perält</i>	gen	‘mögül’
46.	<i>perääl</i>	gen	‘mögött’
47.	<i>päin</i>		ablat ‘-tól,-től’
48.	<i>päin</i>		allat ‘-hoz,-hez,-höz’
49.	<i>pääl</i>	gen	‘-n,-on,-en,-ön’
50.	<i>päälle</i>	gen	‘-ra,-re’
51.	<i>päält</i>	gen	‘-ról,-ről’
52.	<i>rinnaal</i>	gen	‘mellett, oldalán’
53.	<i>rinnalle</i>	gen	‘mellé, oldalára’
54.	<i>rinnalt</i>	gen	‘mellől, oldaláról’
55.	<i>sissee</i>	gen	‘belülre, belsejébe’
56.	<i>sivu</i>		elát ‘mellett, közelében’
57.	<i>sizeez</i>	gen	‘belül, belsejében’
58.	<i>sizest</i>	gen	‘belülről, belsejéből’
59.	<i>takkaa</i>	gen	‘mögé, túlra’
60.	<i>takkaaks</i>	gen	‘mögé, mélyére’
61.	<i>takkaan</i>	gen	‘mögött, túl’

	névutó	vonzott esete	(jelentés)
62.	<i>takkaant</i>	gen	‘mögül, túlról’
63.	<i>varaal</i>	gen	‘esetén, esetében’
64.	<i>varaaz</i>	gen	‘-n,-on,-en,-ön’
65.	<i>varalle</i>	gen	‘esetére, végett’
66.	<i>varalt</i>	gen	‘-tól,-től, miatt’
67.	<i>varast</i>	gen	‘-val,-vel, által, révén’
68.	<i>vareez</i>	gen	‘-nál,-nél, mellett’
69.	<i>varraa</i>	gen	‘-n,-on,-en,-ön,-ra,-re’
70.	<i>vart</i>	part	‘-nak,-nek, részére’
71.	<i>vassaa</i>	part	‘szembe, ellen’
72.	<i>vassaaz</i>	part	‘szemben, átellenben’
73.	<i>vassen</i>	part	‘szembe, szemben’
74.	<i>vassoin</i>	part	‘ellenére’
75.	<i>vooks</i>	gen	‘következtében’
76.	<i>väliiz</i>	gen	‘között, közt’
77.	<i>välist</i>	gen	‘közül’
78.	<i>vällii</i>	gen	‘közé’
79.	<i>ääree</i>	gen	‘-hoz,-hez,-höz, mellé’
80.	<i>ääreez</i>	gen	‘-nál,-nél, mellett’
81.	<i>äärest</i>	gen	‘-tól,-től, mellől’
82.	<i>ülicce</i>	elát	‘át, keresztül’
83.	<i>ümpärillä</i>	gen	‘köré, körül, körött’

Az előljárószó

Az előljárók száma jóval szerényebb a névutókénál, alig azok negyede. Az előljárók mintegy fele részelő esetet (partitivust) vonz, a másik részük hasonló mértékben a birtokos esetet (genitivust) és az egyéb határozós esetet vonzókat között oszlik meg. Itt is előfordul, hogy a magyar megfelelő egy rag.

	előljáró	vonzott esete	(jelentés)
1.	<i>alace</i>	gen	‘alatt’
2.	<i>enne</i>	part	‘előtt (időbeli)’
3.	<i>ilma</i>	part	‘nélkül’
4.	<i>jälkkeen</i>	gen	‘után (időbeli)’
5.	<i>keskeel</i>	part	‘közepén’
6.	<i>keskelle</i>	part	‘közepébe, közepére’
7.	<i>liki</i>	part	‘-nál,-nél, mellett’

	előjáró	vonzott esete	(jelentés)
8.	<i>läpi</i>	gen	‘át, keresztül’
9.	<i>noi</i>	trsl	‘körül, táján’
10.	<i>perään</i>	part	‘mögött, után, nyomán’
11.	<i>pitkin</i>	part	‘mentén, hosszában’
12.	<i>poikin</i>	part	‘át, keresztül’
13.	<i>sivulle</i>	elat	‘felé, irányába’
14.	<i>sivult</i>	elat	‘felől, irányából’
15.	<i>sivuul</i>	elat	‘irányában’
16.	<i>vassen</i>	illat	‘szembe, ellen’
17.	<i>üli</i>	gen	‘át, keresztül’
18.	<i>ümpäär</i>	part	‘körül, körött’

Látható, hogy van olyan segédszó (*vassen*), amely más-más esettel lehet névutó és előjáró is.

Főleg a névutók között gyakori az irányhármasság, de előfordul az előjárók körében is.

hová?	hol?	honnan?
<i>alle</i>	<i>all</i>	<i>alt</i>
<i>eelee</i>	<i>eel</i>	<i>eelt</i>
<i>juuree</i>	<i>juureez</i>	<i>juurest</i>
<i>jälelle</i>	<i>jäleel</i>	<i>jälelt</i>
<i>keskelle</i>	<i>keskeel</i>	<i>keskelt</i>
<i>muuvvalle</i>	<i>muuvvaal</i>	<i>muuvvalt</i>
<i>perälle</i>	<i>perääl</i>	<i>perält</i>
<i>päälle</i>	<i>pääl</i>	<i>päält</i>
<i>rinnalle</i>	<i>rinnaal</i>	<i>rinnalt</i>
<i>sivulle</i> (előjáró)	<i>sivuul</i>	<i>sivult</i>
<i>sissee</i>	<i>sizeez</i>	<i>sizest</i>
<i>takkaa</i>	<i>takkaan</i>	<i>takkaant</i>
<i>varalle</i>	<i>varaal</i>	<i>varalt</i>
<i>vällii</i>	<i>väliiz</i>	<i>välist</i>
<i>ääree</i>	<i>ääreez</i>	<i>äärest</i>

13. ábra: A névutók és előjárók irányhármassága

A HATÁROZÓSZÓ

A névmásokkal, valamint a névutókkal és előljárókkal gyakran kettős szó-fajúságot mutató határozószók néhány kivételtől eltekintve szinte mindig a névszókból származtathatók. A finnségi nyelvészet határozószónak, a szófaj szerves részének, mintegy képzett adverbiumnak tekinti azokat a kifejezéseket is, amelyek a magyarban ragos melléknévnek és nem önálló szófajúnak minősülnek.

A határozótoldalékokkal rögzült kifejezések alapján majdnem a teljes esetrendszer fellelhető a határozószók körében.

A határozószók típusai a határozói viszony jellege szerint csoportosíthatók. Beszélhetünk hely-, idő-, állapot- és módhatározószókról. Példák:

<i>oikiaal</i> ‘jobbra (hol?)’	<i>oikialle</i> ‘jobbra (hová?)’	
<i>kuraal</i> ‘balra (hol?)’	<i>kuralle</i> ‘balra (hová?)’	
<i>matalaal</i> ‘lent’	<i>ülöz</i> ‘fent’	
<i>sizeez</i> ‘bent’	<i>ulkool</i> ‘kint’	
<i>eez</i> ‘elől’	<i>jäleel</i> ‘hátral’	
<i>läheel</i> ‘közel’	<i>etemmääl</i> ‘messze’	
<i>kottii</i> ‘haza’	<i>kottoon</i> ‘otthon’	
<i>nüt</i> ‘most’	<i>ei konzka</i> ‘soha’	
<i>varahamppaa</i> ‘azelőtt’	<i>etezpäi</i> ‘azután’	
<i>tänäpään</i> ‘ma’	<i>eglee</i> ‘tegnap’	<i>hoomeen</i> ‘holnap’
	<i>enneglee</i> ‘tegnapelőtt’	<i>ülihoomeen</i> ‘holnapután’
<i>ööl</i> ‘éjjel’	<i>päivääl</i> ‘nappal’	
<i>hoomukseel</i> ‘reggel’	<i>illaal</i> ‘este’	
<i>tänävoon</i> ‘idén’	<i>männävoon</i> ‘tavaly’	<i>tullavoon</i> ‘jövőre’
<i>üksintää</i> ‘egyedül’	<i>üheez</i> ‘együtt’	
<i>jalkaizii</i> ‘gyalog’	<i>röömillää</i> ‘négykézláb’	
<i>selällää</i> ‘hanyatt’	<i>ilkoalassii</i> ‘meztelenül’	
<i>ohvottast</i> ‘szívesen’	<i>hyvääst</i> ‘jól’	
<i>aivaa</i> ‘nagyon’	<i>vähä</i> ‘kissé’	

A ragos névmások, valamint a nem névszóhoz, hanem az igéhez kapcsolt névutók és előljárók a tágabb felfogás szerint tagjai ennek a kategóriának is.

Ennek megfelelően a helyhatározószók körében is nagymértékben él az irányhármasság. Például:

<i>eelee</i> ‘elé’	<i>eel</i> ‘előtte’	<i>eelt</i> ‘előle’
<i>päälle</i> ‘rá’	<i>pääl</i> ‘rajta’	<i>päält</i> ‘róla’
<i>tänne</i> ‘ide’	<i>tääl</i> ‘itt’	<i>täält</i> ‘innen’
<i>ääree</i> ‘mellé’	<i>ääreez</i> ‘mellette’	<i>äärest</i> ‘mellőle’

A határozószók nagy része fokozható. Középfokuk jele a melléknévi közép fok jelének továbbfejlesztése, amely egyfelől lehet fokváltó, másfelől további határozótoldalékot kap:

határozószó	jelentés	hsz kf	jelentés
<i>korkialle</i>	‘magasra’	<i>korki<u>allam</u>me</i>	‘magasabbra’
<i>lähelle</i>	‘közelbe’	<i>lä<u>hem</u>mäks</i>	‘közelebbre’
<i>kiiree</i>	‘gyorsan’	<i>kiire<u>mm</u>ii</i>	‘gyorsabban’
<i>harvaa</i>	‘ritkán’	<i>har<u>vemp</u>aa</i>	‘ritkábban’
<i>tihhi</i>	‘gyakran’	<i>tih<u>imp</u>ää</i>	‘gyakrabban’
<i>varahaistaa</i>	‘korán’	<i>vara<u>hamp</u>aa</i>	‘korábban’

AZ IGENÉV

A névszók és az igék határán az izsórn nyelvben is a mindkét szófaj több jellemzőjét megőrző igenevek állnak. Ezek típusai részben megegyeznek a magyar nyelvi típusokkal, de részben el is térnek.

Legfőbb névszói jellemzőjük a ragozhatóságuk, bizonyos esetekben kétszófajúságuk, és szófajváltásuk (igenév > névszó). Legfőbb igei szerepük főleg az összetett szerkezetű igeragozásokban nyilvánul meg.

A főnévi igenév

Az izsórn nyelvben kétféle (tulajdonképpeni) főnévi igenév létezik. Az **I. infinitivus** alapalakjában a klasszikus értelemben vett főnévi igenév, amelyet pl. az akar, szeret, enged, kell, lehet, szabad stb. jelentésű igék tárgyaként használnak.

Ennek az I. infinitivusi alaknak a toldaléka:

-a, -ä, -aa, -ää, -ja, -jä, -ta, -tä, -taa, -tää

A toldalék *-t* hangja bizonyos esetekben (főleg az alveoláris hangokkal kapcsolódva) hasonul:

-(s)sa, -(s)sä, -(n)na, -(n)nä, -(l)la, -(l)lä, -(r)ra, -(r)rä

igető	toldalékolt alak	(jelentés)
<i>koski-</i>	<i>koski-a</i>	‘érint’
<i>itki-</i>	<i>itki-ä</i>	‘sír’
<i>jatk-</i>	<i>jatk-aa</i>	‘folytat’
<i>tüt-</i>	<i>tüt-ää</i>	‘tud’
<i>leipo-</i>	<i>leipo-ja</i>	‘(kenyeret) süt’
<i>küttöö-</i>	<i>küttöö-jä</i>	‘parázslík’

ige	toldalékolt alak	(jelentés)
<i>maa-</i>	<i>maa-ta</i>	‘alszik’
<i>lää-</i>	<i>lää-tä</i>	‘beszél’
<i>ikos-</i>	<i>ikos-taa</i>	‘csuklik’
<i>möris-</i>	<i>möris-sä</i>	‘dörmög’
<i>män-</i>	<i>män-nä</i>	‘megy’
<i>jutel-</i>	<i>jutel-la</i>	‘mesél’

Az I. infinitivusnak létezik egy további toldalékolt inessivusi alakja is, amely magyarra leginkább határozói igenévvel fordítható. Ennek az I. infinitivusi alaknak a toldaléka: *-eez, -teez, -(s)seez*

ige	toldalékolt alak	(jelentés)
<i>lukom-</i>	<i>lukom-eez</i>	‘számolva’
<i>vali-</i>	<i>vali-teez</i>	‘választva’
<i>pessiis-</i>	<i>pessiis-seez</i>	‘mosakodva’

Mondatba foglalt példa: *Höo männää lääteez.* ‘Beszélgetve mennek.’

A **II. infinitivus** alapalakja általában egy összetett igealakban a segédigéhez kapcsolódik. Ennek a II. infinitivusnak a toldaléka:

ige	toldalékolt alak
<i>-maa, -mää, -(m)maa, -(m)mää</i>	
<i>erahuu-</i>	‘elválík’ <i>erahuu-maa</i>
<i>tiitä-</i>	‘tud’ <i>tiitä-mää</i>
<i>krapizo-</i>	‘ropog’ <i>krapizo-mmaa</i>
<i>kihizö-</i>	‘sziszeg’ <i>kihizö-mmää</i>

Szószerkezetbe foglalt példa: *noizen tekömää* ‘csinálni kezdek’

A II. infinitivusnak létezik több esetben (iness, elat, abess) ragozott alakja is. Az így létrejött alakokat a leggyakrabban határozói mellékmondat, esetleg szószerkezettel tudjuk magyarra fordítani:

eset	inf toldaléka	toldalékolt alak	jelentés kb.
iness	<i>-maa-z, -mää-z</i>	<i>tekömääz</i>	‘(akkor) csinál...(–ván)’
elat	<i>-ma-st, -mä-st</i>	<i>tekömäst</i>	‘(ahol) csinál...(–va)’
abess	<i>-ma-ta, -mä-tä</i>	<i>tekömätä</i>	‘(úgy..., hogy) nem csinálta meg’

Mondatba foglalt példák:

<i>Miä oon läkkäämäz.</i>	‘Éppen most azt mondom.’
<i>Hää poistui läkkäämäst.</i>	‘Abbahagyta a beszélgetést.’
<i>Hää poistui läkkäämätä.</i>	‘Úgy ment el, hogy nem beszéltek.’

A melléknévi igenév

A melléknévi igeneveknek (participumoknak) két fajtája van az izsór nyelvben, folyamatos és befejezett melléknévi igenév. Mindkettőnek létezik cselekvő és szenvedő változata is.

Az izsór **cselekvő folyamatos melléknévi igenév** gyakorlatilag megfelel a magyar ‘-ó, -ő’ képzős jelen idejű (folyamatos) melléknévi igenévnek, és a nyelvi rendszeren belüli szerepe is sokszor hasonló.

A – névszóként ragozható – cselekvő folyamatos melléknévi igenév képzője (II. infinitivusi töből):

-va, -vã

Például: *tekköövã* ‘készítő’

Az izsór **szenvedő folyamatos melléknévi igenév** képzője (I. infinitivusi töből):

-tava, -tãvã, -ttava, -ttãvã

Például: *tehtãvã* ‘amit készítenek’

Az – ugyancsak névszóként ragozható – **cselekvő befejezett melléknévi igenév** gyakorlatilag megfelel a magyar ‘-t, -tt’ képzős múlt idejű (befejezett) melléknévi igenévnek, és a nyelvi rendszeren belüli szerepe is sokszor hasonló.

Képzője (I. infinitivusi töből):

-tu, -tũ, -ttu, -ttũ

Például: *tehtũ* ‘készített’

A **szenvedő befejezett melléknévi igenév** képzője (I. infinitivusi töből), amely magánhangzót követően *n* hanggal bővül:

-t, -nt

Például: *teht* ‘amit készítették’

tijjent ‘amit tudtak’

A befejezett melléknévi igenevek mindkét típusa alkotórésze a múlt és jövő idejű összetett ige szerkezeteknek, illetve ezek tagadott alakjainak, egy-egy ragozási soron belül egymással váltakozva is.

AZ IGÉK

Az ige az izsór nyelvben is egyfelől cselekvést vagy történést, másfelől létezést jelenthet, és kifejezheti azok módját, szemléletét, idejét, számát és személyét.

Az igének az izsór három nemét ismeri, ezek a cselekvő, a szenvedő és a visszaható. (A leíró nyelvtanok tekintélyes része a *passivum* alakjait nem szenvedőnek tekinti, hanem a cselekvő ragozási soron belül személytelen formaként kezeli. A visszaható igét képzőjén kívül eltérő alaktani jellegzetesség nem jellemzi.)

Az igemódok az izsór nyelvben: a kijelentő mód (*indicativus*), a feltételes mód (*conditionalis*), a kissé régies kötőmód vagy feltételező mód (*conjunctivus*) és a felszólító mód (*imperativus*).

Igeszemlélet szerint az izsór igealak lehet a folyamatos és befejezett érzetű nézőpont mellett kezdő (*inchoatív*) aspektusú is.

Az izsór igeidők: az egyszerű alakú jelen idő (*praesens*), a többféle múlt idő (egyszerű alakú elbeszélő múlt, másképpen *imperfectum*; összetett alakú befejezett múlt, másképpen *perfectum*; összetett alakú régmúlt, másképpen *plusquamperfectum*), valamint az összetett alakú jövő idő (*futurum*).

Az izsór igének két száma van: egyes szám és többes szám. Mindkét számban három-három személye létezik. A többes szám 1. személye ugyanazzal az alakkal fejezi ki a beszélő mellett a címzettet kizáró, illetve az ő személyét is beleértő helyzetet is. A felszólító módban hiányoznak az 1. személyű alakok mind az egyes, mind a többes számban, az ennek megfelelő jelentéseket az izsór körülíráson módon fejezi ki.

Mint számos nyelvben, az izsórban is kitüntetett szerepet kap a létige (*olla*). Egyes igeszemléletek és igeidők kifejezésekor az összetett alakok egyik elemét adja, továbbá az állítmányban szereplő névszót – minden személyben (!) – „igésíti”. A magyarhoz hasonlóan az összetett jövő idő alakjában külön segédige (*leetä*) kap szerepet.

Sok finnugor rokonához hasonlóan az izsór igének az állító mellett a tagadó-tiltó segédigével alkotott tagadó-tiltó ragozási sora is teljes.

Az izsór ige ragozási soraiban nem található egyetlen teljesen nulla morfémas alak sem (mint a magyar kijelentő mód, jelen idő, egyes szám 3. személyű alak), mert az izsór minden esetben ragot használ. Ezért a szótári szócikkekben az izsór igének az I. infinitivusát adják meg.

Az izsór nyelv lényegében nem ismeri a tényleges igekötőt, ezért egy-egy izsór ige jelentése sokszor számos magyar igekötős ige jelentésének is megfelel.

AZ IGE JELEI ÉS RAGJAI

A kijelentő mód (indicativus) jelölés nélküli, a többi igemódot jelölő toldalékok: feltételes módban *-iz-* (*-is-*), *-izi-*; kötőmódban *-ne-*, *-n-*; felszólító módban (a jelöletlen egyes szám 2. személyt kivéve) *-kaa*, *-kää*.

A tiszta agglutinációnak megfelelő toldaléksorok a kijelentő mód jelen idejében és egyszerű múlt idejében figyelhetők meg. Mind az egyes, mind a többes számban az 1. és a 2. személyek ragjai azonosak mindkét igeidőben. A 3. személyek ragjai a változatos tőtípusoknak megfelelően sokfélék.

Az egyszerű múlt idő esetében a többes szám 3. személy kivételével következetes az *-i-* időjel is, az utóbbi egy személynél változik *-t-* toldaléokra.

Kijelentő mód – jelen idő (ind praes):

sing	1.	<i>-n</i>
	2.	<i>-t</i>
	3.	<i>-aa, -ää, -oo, -öö, -uu, -yy, -oi, -öi, -ii, -p</i>
plur	1.	<i>-mma, -mmä</i>
	2.	<i>-tta, -ttä</i>
	3.	<i>-aa, -ää, -ta, -tä</i>

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>-i-n</i>
	2.	<i>-i-t</i>
	3.	<i>-i</i>
plur	1.	<i>-i-mma, -i-mmä</i>
	2.	<i>-i-tta, -i-ttä</i>
	3.	<i>-t-ti</i>

Feltételes mód – jelen idő (cond praes):

sing	1.	<i>-izi-n, -isizi-n, -aizi-n, -äizi-n</i>
	2.	<i>-is-t, -isiis-t, -ais-t, -äist</i>
	3.	<i>-iz, -isiiz, -aiz, -äiz</i>
plur	1.	<i>-izi-mma, -isizi-mma, -aizi-mma, -izi-mmä, -isizi-mmä, -aizi-mmä</i>
	2.	<i>-izi-tta, -isizi-tta, -aizi-ttaa, -izi-ttä, -isizi-ttä, -aizi-ttää</i>
	3.	<i>-taiz, -täiz</i>

Kötőmód – jelen idő (conj praes):

sing	1.	<i>-ne-n</i>
	2.	<i>-ne-t</i>
	3.	<i>-n-oo, -n-öö</i>
plur	1.	<i>-ne-mma, -ne-mmä</i>
	2.	<i>-ne-tta, -ne-ttä</i>
	3.	<i>-n-oot, -n-ööt</i>

Felszólító mód – jelen idő (imp praes):

sing	2.	-Ø
	3.	-kaa,-kää
plur	2.	-kaa,-kää
	3.	-takaa,-täkää

A felszólító mód egyes szám második személyű alakját a kijelentő mód jelen idő egyes szám második személyű alak személyragjának elhagyásával kapjuk meg.

A LÉTIGE

A létige I. infinitivusa, azaz a szótári alapelakja: *olla*.

Az izsórv nyelvben a létige ragozása csak kis részben rendhagyó, főleg a töváltakozásból származnak „szokatlanságok”.

Kijelentő mód – jelen idő (ind praes):

sing	1.	<i>oon</i>	‘vagyok’
	2.	<i>oot</i>	‘vagy’
	3.	<i>ono</i>	‘van’
plur	1.	<i>oomma</i>	‘vagyunk’
	2.	<i>ootta</i>	‘vagytok’
	3.	<i>ollaa</i>	‘vannak’

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>ol-i-n</i>	‘voltam’
	2.	<i>ol-i-t</i>	‘voltál’
	3.	<i>ol-i</i>	‘volt’
plur	1.	<i>ol-i-mma</i>	‘voltunk’
	2.	<i>ol-i-tta</i>	‘voltatok’
	3.	<i>ol-t-ii</i>	‘voltak’

Felszólító mód – jelen idő (imp praes):

sing	2.	<i>oo</i>	‘legyél’
	3.	<i>olkaa</i>	‘legyen’
plur	2.	<i>olkaa</i>	‘legyetek’
	3.	<i>oltakaa</i>	‘legyenek’

A magyar nyelvhez hasonlóan – amelyben a voltaképpen egy töről fakadó jelen és múlt idejű ‘van’ és ‘volt’ alakok ragozási sorát a jövő idő kifejezésére egy másik igének (‘lesz’) a ragozási sora követi – az izsórv nyelvben a jelen és múlt időben használt *olla* ige helyébe jövő időben egy másik ige, a *leetä* ige lép.

Kijelentő mód – jövő idő (ind fut):

sing	1.	<i>leene-n</i>	‘leszek’
	2.	<i>leene-t</i>	‘leszel’
	3.	<i>leen-öö</i>	‘lesz’
plur	1.	<i>leene-mmä</i>	‘leszünk’
	2.	<i>leene-ttä</i>	‘lesztek’
	3.	<i>leen-ööt</i>	‘lesznek’

A KEZDŐ SEGÉDIGE

Az izsór nyelv segédige révén hozza létre a kezdő igeszemlélet különféle alakjait is. A jelen és a múlt idejű összetett alakok kifejezésében a kezd, el-kezd jelentésű *noissa* ige vesz részt segédigeként.

A kezdő igeszemlélet felvételét az igei rendszerbe indokolja, hogy ennek a segédigének az összetett igealakban sajátos igenévi kiegészítése van, nem az I. infinitivus kapcsolódik hozzá tárgyaként, hanem a II. infinitivus csatlakozik az összetett szerkezetbe.

A kezdő-folyamatos-befejezett hármas szemléletűséget érzékelteti a következő példa:

<i>noisi kirjuttammaa</i>	‘írni kezdett (hozzáfogott az íráshoz)’	kezdő
<i>kirjutti</i>	‘írt (az idejét írással töltötte)’	folyamatos
<i>ono kirjuttaant</i>	‘írt (de az írást már be is végezte)’	befejezett

A kezdő segédige ragozási sorai:

Kijelentő mód – jelen idő (inch ind praes):

sing	1.	<i>noizen</i>	‘kezdek’
	2.	<i>noizet</i>	‘kezdesz’
	3.	<i>noissoo</i>	‘kezd’
plur	1.	<i>noizemma</i>	‘kezdünk’
	2.	<i>noizetta</i>	‘kezdetek’
	3.	<i>noissaa</i>	‘kezdenek’

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (inch ind imperf):

sing	1.	<i>noizin</i>	‘kezdtém’
	2.	<i>noizit</i>	‘kezdtél’
	3.	<i>noisi</i>	‘kezdettem’
plur	1.	<i>noizimma</i>	‘kezdtünk’
	2.	<i>noizitta</i>	‘kezdtetek’
	3.	<i>noistii</i>	‘kezdtetek’

Megjegyzés: CSERNYAVSZKIJ kezdő segédigeként kezeli az *alkaa* ‘kezd, elkezd’ jelentésű igét is, felfogása szerint ezzel az inchoatív rendszer jövő idejűséggel egészül ki.³⁵ Valójában a tárgyként viselkedő I. infinitivust vonzó *alkaa* ige nem hoz létre sajátos igei alakzatot, így nem tekinthető a vonzatával együtt funkcionáló összetett igerendszernek, ezért én nem is tekintem a rendszer elemének. Az izsórban az *alkaa* ige ugyanúgy viselkedik, mint a kezdő szemléletűséget nem igeragozási sajátosságnak tekintő többi nyelvben, miközben a *noissa* funkciója és viselkedése mindenképpen az izsór igeragozás egyik sajátossága. Az sem célszerű, hogy az oroszországi szerzővel egyetértve az *alkaa* és a *leetä* egyenjogúságot kapjanak a jövőidejűség leírásában.

A TAGADÓ-TILTÓ SEGÉDIGE

Sok nyelvnek (pl. a franciának, töröknek is) jellegzetessége az ige tagadásának ilyen-olyan módon való ragozásbeli megkülönböztetése, ez a finnségi nyelveknek, így az izsórnak is sajátossága.

A finnségiek és így az izsór is ezt tagadó – imperativusa révén egyben tiltó – segédigével oldja meg. Az összetett szerkezetben ez a segédige ragozódik, miközben a jelentést hordozó ige tő- vagy igenévi alakban áll.

A tagadó segédigének nem létezik infinitivusa, de mindkét szám valamennyi személyében van megfelelő alakja, amely az igeidőtől független.

sing	1.	<i>en</i>	‘én nem...’
	2.	<i>et</i>	‘te nem...’
	3.	<i>ei</i>	‘ő nem...’
plur	1.	<i>emmä</i>	‘mi nem...’
	2.	<i>että</i>	‘ti nem...’
	3.	<i>evät</i>	‘ők nem...’

A tagadó segédigének ugyanakkor egyes és többes szám 2. és 3. személyben létezik felszólító módú – ezáltal tiltó – alakja is.

sing	2.	<i>elä</i>	‘te ne...’
	3.	<i>elkää</i>	‘ő ne...’
plur	2.	<i>elkää</i>	‘ti ne...’
	3.	<i>elkäässe</i>	‘ők ne...’

³⁵ Vö. ЧЕРНЯЯСКИЙ, ВИТАЛИЙ: Ižoran keel. Ittseopastaja – Ижорский язык. Самоучитель. 34. és 77.

AZ EGYSZERŰ IGEALAKOK

Az egyszerű igealak toldalékolása a *tehhä* ‘csinál, tesz’ ige megfelelő tövein bemutatva:

Kijelentő mód – jelen idő (ind praes):

sing	1.	<i>teen</i>	‘csinálok’
	2.	<i>teet</i>	‘csinálsz’
	3.	<i>tekköö</i>	‘csinál’
plur	1.	<i>teemmä</i>	‘csinálnunk’
	2.	<i>teettä</i>	‘csináltok’
	3.	<i>tehhää</i>	‘csinálnak’

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>tein</i>	‘csináltam’
	2.	<i>teit</i>	‘csináltál’
	3.	<i>teki</i>	‘csinált’
plur	1.	<i>teimmä</i>	‘csináltunk’
	2.	<i>teittä</i>	‘csináltatok’
	3.	<i>tehtii</i>	‘csináltak’

Feltételes mód – jelen idő (cond praes):

sing	1.	<i>tekkiizin</i>	‘csinálnék’
	2.	<i>tekkiist</i>	‘csinálnál’
	3.	<i>tekkiiz</i>	‘csinálna’
plur	1.	<i>tekizimmä</i>	‘csinálnánk’
	2.	<i>tekizittä</i>	‘csinálnátok’
	3.	<i>tehtäiz</i>	‘csinálnának’

Kötőmód – jelen idő (conj praes):

sing	1.	<i>tekkinen</i>	‘csinálhatnék’
	2.	<i>tekkinet</i>	‘csinálhatnál’
	3.	<i>tekinöö</i>	‘csinálhatna’
plur	1.	<i>tekinemmä</i>	‘csinálhatnánk’
	2.	<i>tekinettä</i>	‘csinálhatnátok’
	3.	<i>tekinööt</i>	‘csinálhatnának’

Felszólító mód – jelen idő (imp praes):

sing	1.	ø	
	2.	<i>tee</i>	‘csinálj’
	3.	<i>tehkää</i>	‘csináljon’
plur	1.	ø	
	2.	<i>tehkää</i>	‘csináljatok’
	3.	<i>tehtäkää</i>	‘csináljanak’

AZ ÖSSZETETT IGEALAKOK

Az izsórn nyelv összetett igealakokkal fejezi ki a 2. és 3. múlt időt (amelyek a folyamatos szemléletű egyszerű múlt idővel szemben befejezett szemléletűek), a jövő időt, valamint a kezdő (inchoatív) igeszemléletet.

A 2. és 3. múlt idő, valamint a jövő idő összetett alakjaiban a segédige szerepét a létige három idejű változatai töltik be, az inchoatív összetett alakok képzésében a kezdő szemléletű segédigét használja az izsórn nyelv.

Kijelentő mód – befejezett (2.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>oon teht</i>	‘kb. csinálék vala’
	2.	<i>oot teht</i>	‘kb. csinálál vala’
	3.	<i>ono teht</i>	‘kb. csinála vala’
plur	1.	<i>oomma tehnehet</i>	‘kb. csinálánk vala’
	2.	<i>ootta tehnehet</i>	‘kb. csinálátok vala’
	3.	<i>ollaa tehty</i>	‘kb. csinálának vala’

Kijelentő mód – régmúlt (3.) múlt idő (ind plperf):

sing	1.	<i>olin teht</i>	‘kb. csináltam volt’
	2.	<i>olit teht</i>	‘kb. csináltál volt’
	3.	<i>oli teht</i>	‘kb. csinált volt’
plur	1.	<i>olimma tehnehet</i>	‘kb. csináltunk volt’
	2.	<i>olitta tehnehet</i>	‘kb. csináltatok volt’
	3.	<i>oltii tehty</i>	‘kb. csináltak volt’

Kijelentő mód – jövő idő (ind fut):

sig	1.	<i>leenen teht</i>	‘csinálni fogok’
	2.	<i>leenet teht</i>	‘csinálni fogsz’
	3.	<i>leenöo teht</i>	‘csinálni fog’
plur	1.	<i>leenemmä tehnehet</i>	‘csinálni fogunk’
	2.	<i>leenettä tehnehet</i>	‘csinálni fogtok’
	3.	<i>leenööt tehty</i>	‘csinálni fognak’

A *teht*, *tehnehet*, *tehty* alakok a *tehhä* ige melléknévi igeneveinek számban egyeztetett változatai, és egy ragozási soron belül váltogatják egymást. A következő táblázatokban a *tekömää alak* a *tehhä* ige II. infinitivusa.

Kijelentő mód – kezdő aspektusú jelen idő (inch ind praes):

sing	1.	<i>noizen tekömää</i>	‘csinálni kezdek’
	2.	<i>noizet tekömää</i>	‘csinálni kezdesz’
	3.	<i>noisoo tekömää</i>	‘csinálni kezd’
plur	1.	<i>noizemma tekömää</i>	‘csinálni kezdünk’
	2.	<i>noizetta tekömää</i>	‘csinálni kezdetek’
	3.	<i>noissaa tekömää</i>	‘csinálni kezdenek’

Kijelentő mód – kezdő aspektusú múlt idő (inch ind perf):

sig	1.	<i>noizin tekömää</i>	‘csinálni kezdtem’
	2.	<i>noizit tekömää</i>	‘csinálni kezdteél’
	3.	<i>noisi tekömää</i>	‘csinálni kezdett’
plur	1.	<i>noizimma tekömää</i>	‘csinálni kezdtünk’
	2.	<i>noizitta tekömää</i>	‘csinálni kezdtetek’
	3.	<i>noistii tekömää</i>	‘csinálni kezdték’

AZ EGYSZERŰ IGEALAKOK TAGADÁSA

Az egyszerű alakok tagadásakor a tagadó segédige ragozódik, a jelentést hordozó ige alakja az igemódtól, az időtől, a személytől és számtól is függ.

Kijelentő mód – jelen idő (ind praes):

sing	1.	<i>en tee</i>	‘nem csinálok’
	2.	<i>et tee</i>	‘nem csinálsz’
	3.	<i>ei tee</i>	‘nem csinál’
plur	1.	<i>emmä tee</i>	‘nem csinálunk’
	2.	<i>että tee</i>	‘nem csináltok’
	3.	<i>evät tee</i>	‘nem csinálnak’

A kijelentő mód jelen idejű tagadási formához a jelentést hordozó igealakot úgy kapjuk meg, hogy a kijelentő mód, jelen idő egyes szám 1. személyű alak ragtalan tövét vesszük.

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>en teht</i>	‘nem csináltam’
	2.	<i>et teht</i>	‘nem csináltál’
	3.	<i>ei teht</i>	‘nem csinált’
plur	1.	<i>emmä tehnehet</i>	‘nem csináltunk’
	2.	<i>että tehnehet</i>	‘nem csináltatok’
	3.	<i>evät tehty</i>	‘nem csináltak’

A kijelentő mód elbeszélő múlt idejű szerkezetben a jelentést hordozó ige szám szerinti befejezett melléknévi igenévi alakban áll a többes szám 3. személy kivételével, ahol az igenév típusa változik meg.

Feltételes mód – jelen idő (cond praes):

sing	1.	<i>en tekkiiz</i>	‘nem csinálnék’
	2.	<i>et tekkiiz</i>	‘nem csinálnál’
	3.	<i>ei tekkiiz</i>	‘nem csinálna’
plur	1.	<i>emmä tekkiiz</i>	‘nem csinálnánk’
	2.	<i>että tekkiiz</i>	‘nem csinálnátok’
	3.	<i>evät tehtäiz</i>	‘nem csinálnának’

A feltételes mód tagadásakor a jelentést hordozó ige a többes szám 3. személy kivételével a feltételes mód egyes szám 3. személyű alakkal kapcsolódik a tagadó szerkezetbe, a többes szám 3. személyben pedig megtartja saját alakját.

Felszólító mód – jelen idő (imp praes):

sing	2.	<i>elä tee</i>	‘ne csinálj’
	3.	<i>elkää tehhä</i>	‘ne csináljon’
plur	2.	<i>elkää tehhä</i>	‘ne csináljatok’
	3.	<i>elkäässe tehtäkää</i>	‘ne csináljanak’

A jelentést hordozó ige a tiltó igét követően az egyes szám 2. és a többes szám 3. személyekben megtartja saját felszólító alakjait, az egyes szám 3. és a többes szám 2. személyekben az adott ige I. infinitivusa kapcsolódik a segédige után a szerkezetbe.

A LÉTIGE TAGADÁSA

„Komplikáltabb” megoldást a múlt idejű, illetve a felszólító módú alakokban alkalmaz az izsórv nyelv, mindkét esetben az igenévi alakok változtatásával. Valójában szó sincs rendhagyó ragozásról, a létige tagadása a teljes ragozási sorban mindenben megfelel az előzőek szerinti eljárásnak.

Kijelentő mód – jelen idő (ind praes):

sing	1.	<i>en oo</i>	‘nem vagyok’
	2.	<i>et oo</i>	‘nem vagy’
	3.	<i>ei oo</i>	‘nem ... / nincs’
plur	1.	<i>emmä oo</i>	‘nem vagyunk’
	2.	<i>että oo</i>	‘nem vagytok’
	3.	<i>evät oo</i>	‘nem ... / nincsenek’

Kijelentő mód – elbeszélő (1.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>en olt</i>	‘nem voltam’
	2.	<i>et olt</i>	‘nem voltál’
	3.	<i>ei olt</i>	‘nem volt’
plur	1.	<i>emmä ollehet</i>	‘nem voltunk’
	2.	<i>että ollehet</i>	‘nem voltatok’
	3.	<i>evät oltu</i>	‘nem voltak’

Felszólító mód – jelen idő (imp praes):

sing	2.	<i>elä oo</i>	‘ne legyél’
	3.	<i>elkää olla</i>	‘ne legyen’
plur	2.	<i>elkää olla</i>	‘ne legyetek’
	3.	<i>elkäässe oltakka</i>	‘ne legyenek’

Kijelentő mód – jövő idő (ind fut):

sing	1.	<i>en leene</i>	‘nem leszek’
	2.	<i>et leene</i>	‘nem leszel’
	3.	<i>ei leene</i>	‘nem lesz’
plur	1.	<i>emmä leene</i>	‘nem leszünk’
	2.	<i>että leene</i>	‘nem lesztek’
	3.	<i>evät leene</i>	‘nem lesznek’

AZ ÖSSZETETT IGEALAKOK TAGADÁSA

Az izsórn nyelvben az összetett igealakok tagadása során a tagadó(-tiltó) segédige ragozódik a már megismert módon, a jelentést hordozó ige változatlanul a már felvett igenévi alakban szerepel, az összetett alak segédigéje (a létige vagy a kezdő segédige) pedig ugyancsak megfelelő igenévi vagy tőalakat ölt.

Ennek megfelelően a ragozott tagadó ige után a segédige és a jelentést hordozó ige áll.

Kijelentő mód – befejezett (2.) múlt idő (ind imperf):

sing	1.	<i>en oo teht</i>	‘kb. nem csinálék vala’
	2.	<i>et oo teht</i>	‘kb. nem csinálál vala’
	3.	<i>ei oo teht</i>	‘kb. nem csinála vala’
plur	1.	<i>emmä oo tehnehet</i>	‘kb. nem csinálánk vala’
	2.	<i>että oo tehnehet</i>	‘kb. nem csinálátok vala’
	3.	<i>evät oo tehty</i>	‘kb. nem csinálának vala’

Kijelentő mód – régmúlt (3.) múlt idő (ind plperf):

sing	1.	<i>en olt teht</i>	‘kb. nem csináltam volt’
	2.	<i>et olt teht</i>	‘kb. nem csináltál volt’
	3.	<i>ei olt teht</i>	‘kb. nem csinált volt’
plur	1.	<i>emmä ollehet tehnehet</i>	‘kb. nem csináltunk volt’
	2.	<i>että ollehet tehnehet</i>	‘kb. nem csináltatok volt’
	3.	<i>evät oltu tehty</i>	‘kb. nem csináltak volt’

Kijelentő mód – jövő idő (ind fut):

sing	1.	<i>en leene teht</i>	‘nem fogok csinálni’
	2.	<i>et leene teht</i>	‘nem fogsz csinálni’
	3.	<i>ei leene teht</i>	‘nem fog csinálni’
plur	1.	<i>emmä leene tehnehet</i>	‘nem fogunk csinálni’
	2.	<i>että leene tehnehet</i>	‘nem fogtok csinálni’
	3.	<i>evät leene tehty</i>	‘nem fognak csinálni’

Kijelentő mód – kezdő aspektusú jelen idő (inch ind praes):

sing	1.	<i>en noize tekömää</i>	‘nem kezdek csinálni’
	2.	<i>et noize tekömää</i>	‘nem kezdesz csinálni’
	3.	<i>ei noize tekömää</i>	‘nem kezd csinálni’
plur	1.	<i>emmä noize tekömää</i>	‘nem kezdünk csinálni’
	2.	<i>että noize tekömää</i>	‘nem kezdetek csinálni’
	3.	<i>evät noize tekömää</i>	‘nem kezdenek csinálni’

Kijelentő mód – kezdő aspektusú múlt idő (inch ind perfectum)::

sing	1.	<i>en noist tekömää</i>	‘nem kezdtem csinálni’
	2.	<i>et noist tekömää</i>	‘nem kezdtél csinálni’
	3.	<i>ei noist tekömää</i>	‘nem kezdett csinálni’
plur	1.	<i>emmä noist tekömää</i>	‘nem kezdtünk csinálni’
	2.	<i>että noist tekömää</i>	‘nem kezdtetek csinálni’
	3.	<i>evät noistu tekömää</i>	‘nem kezdtetek csinálni’

A SZENVEDŐ IGEALAKOK

A CSERNYAVSZKIJ-féle nyelvtanban szenvedőként definiált formának csak a 3. személyekben vannak az egyes és többes számban azonos alakjai:

Kijelentő mód – jelen idő

a)	állító igealak		
	3. személyű toldalék:	<i>-aa, -ää, -taa, -tää</i>	
	példa:	<i>tehhää</i>	‘csináltatik’
b)	tagadó igealak		
	3. személyű toldalék:	<i>-a, -ä, -ta, -tä</i>	
	példa:	<i>ei tehhä</i>	‘nem csináltatik’

Kijelentő mód – múlt idő

a)	állító igealak:		
	3. személyű toldalék:	<i>-tii, -ttii</i>	
	példa:	<i>tehtii</i>	‘csináltatott’
b)	tagadó igealak:		
	3. személyű toldalék:	<i>-tu, -ty, -ttu, -tty</i>	
	példa:	<i>ei tehty</i>	‘nem csináltatott’

A leíró nyelvtanok tekintélyes része ezeket az alakokat nem szenvedőnek tekinti, hanem a cselekvő ragozási soron belüli személytelen igeformaként kezeli. Ezt voltaképpen az is indokolja, hogy ennek a formának csak harmadik személyű alakjai vannak.

AZ IGERAGOZÁSI TÍPUSOK

Az igék többféle tőtípusba tartoznak, többszöri fokváltakozáson eshetnek át, emiatt az igeragozási sorok bonyolultak.

Valamennyi tényezőt figyelembe véve az alaptípusok száma tucatnyinál több, a lehetséges alváltozataikkal együtt a teljes izsór igeragozásban mintegy félszáz altípus különíthető el.

Az igéknek az egyes igeragozási típusok közötti megoszlása nem egyenletes, vannak a ragozás szerinti igen népes szócsoportok és alig néhány tagúak is.

A ragozási minta szerinti alakok azonban gyakran nem minden formában használatosak ténylegesen is.

Az egyes igeragozási típusok leírásának teljessége az alábbi alakok megadásával lehetséges:

- I. infinitivus;
- II. infinitivus;
- cselekvő igenem, kijelentő mód, jelen idő (act ind praes) egyes szám 1. személy;
- cselekvő igenem, kijelentő mód, jelen idő (act ind praes) egyes szám 3. személy;
- cselekvő igenem, kijelentő mód, egyszerű folyamatos múlt idő (act ind imperf) egyes szám 1. személy;
- cselekvő igenem, kijelentő mód, egyszerű folyamatos múlt idő (act ind imperf) egyes szám 3. személy;
- cselekvő igenem, feltételes mód, jelen idő (act cond praes) egyes szám 1. személy;
- cselekvő igenem, feltételes mód, jelen idő (act cond praes) többes szám 3. személy;
- cselekvő igenem, felszólító mód, jelen idő (act imp praes) egyes szám 2. személy;
- cselekvő igenem, felszólító mód, jelen idő (act imp praes) többes szám 3. személy;
- szenvedő igenem, kijelentő mód, jelen idő (pass ind praes) mindkét szám 3. személye;
- szenvedő igenem, kijelentő mód, elbeszélő múlt idő (pass ind imperf) mindkét szám 3. személye;
- cselekvő folyamatos melléknévi igenév (act partic praes);
- cselekvő befejezett melléknévi igenév (act partic imperf).

I. -aa'a, -ää'ä, -ooa, -jja, -jjä, -vvä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *saa'a* 'kap'; 2. *jää'ä* 'megmarad'; 3. *jooa* 'iszik';
4. *najja* 'megnősül'; 5. *veejjä* 'vezet'; 6. *kävvä* 'jár'

inf I.	<i>najja</i>	<i>kävvä</i>
inf II.	<i>naimaa</i>	<i>käümää</i>
ind praes sing 1.	<i>nain</i>	<i>käün</i>
ind praes sing 3.	<i>naip</i>	<i>käüp</i>
ind imperf sing 1.	<i>nain</i>	<i>käin</i>
ind imperf sing 3.	<i>nai</i>	<i>käi</i>
cond praes sing 1.	<i>naisizin</i>	<i>käisizin</i>
cond praes plur 3.	<i>naitaiz</i>	<i>käütäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>nai!</i>	<i>käü!</i>
imp praes plur 3.	<i>naitakaa!</i>	<i>käütäkää'</i>
pass ind praes 3.	<i>najjaa</i>	<i>kävvää</i>
pass ind imperf 3.	<i>naitii</i>	<i>käütii</i>
act partic praes	<i>naiva</i>	<i>käüivä</i>
act partic imperf	<i>naitu</i>	<i>käütü</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője igen változatos. Ennek a képzőnek a leválasztása után kizárólag egyszótagú, hosszú magánhangzóra vagy diftongusra végződő tövet kapunk. Egyedül ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag: *-p*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet nem követi rag.

Ebbe a típusba meglehetősen csekély számú ige tartozik, de ezeknek a nagyobbik fele sűrűn használt, továbbá a legtöbbnek számos magyar jelentése van. A fentiek mellett továbbiak például:

*looa*¹ 'megalkot';
*looa*² 'eltakarít';
löövvä 'megüt';
möövvä 'elárusít';
pujja 'kicsépel';
sojja 'felcsendül';
sooa 'óhajt';
söövvä 'étkezik';
tooa 'idehoz';
veejjä 'hord'.

II. -ua, -üü, -ia, -iä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *alkua* ‘elkezdődik’; 2. *epästüü* ‘hibázik’;
3. *kaehtia* ‘irigyel’; 4. *ehtiä* ‘elér’

inf I.	<i>alkua</i>	<i>ehtiä</i>
inf II.	<i>alkumaa</i>	<i>ehtimää</i>
ind praes sing 1.	<i>alun</i>	<i>ehin</i>
ind praes sing 3.	<i>alkuu</i>	<i>ehtii</i>
ind imperf sing 1.	<i>aluin</i>	<i>ehin</i>
ind imperf sing 3.	<i>alkui</i>	<i>ehi</i>
cond praes sing 1.	<i>alkuizin</i>	<i>ehtiizin</i>
cond praes plur 3.	<i>aluttaiz</i>	<i>ehittäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>alu!</i>	<i>ehi!</i>
imp praes plur 3.	<i>aluttakaa!</i>	<i>ehittäkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>alutaa</i>	<i>ehitää</i>
pass ind imperf 3.	<i>aluttii</i>	<i>ehittii</i>
act partic praes	<i>alkuva</i>	<i>ehtivä</i>
act partic imperf	<i>aluttu</i>	<i>ehittü</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője felső nyelvvállású + alsó nyelvvállású magánhangzó diftongusa. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag a megfelelő felső nyelvvállású *-u, -ü* vagy *-i* magánhangzó hosszú változata. A kijelentő mód egyszerű múlt idő egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ebben a típusban sem követi rag. Ebbe a típusba jelentős számú ige tartozik, például:

ampua ‘lelő’; *assuua* ‘tartózkodik’; *astua* ‘bemegy’; *ecciä* ‘keres’; *erehtüü* ‘eltéved’; *haukkua* ‘szid’; *havahtua* ‘felébred’; *hoolia* ‘akar’; *hölsiä* ‘hazudik’; *ilmahtua* ‘megjelenik’; *istua* ‘ül’; *jatkua* ‘folytatódik’; *kapartua* ‘el-esik’; *kuccua* ‘meghív’; *käskiä* ‘elrendel’; *küpsüü* ‘érik’; *küssüüä* ‘kér’; *loppua* ‘befejeződik’; *lückiä* ‘lök’; *munniia* ‘tojik’; *murehtia* ‘bánkódik’; *mur-tua* ‘eltörik’; *muuntua* ‘átváltozik’; *mööhästüü* ‘elkészik’; *nuuskia* ‘megszagol’; *nälviä* ‘éhezik’; *oppihua* ‘tanul’; *päittüü* ‘befejeződik’; *päälistüü* ‘betakarózik’; *riippua* ‘függ’; *sattua* ‘előfordul’; *seizahtua* ‘megáll’; *suutia* ‘ítélkezik’; *süäntüü* ‘haragszik’; *tarttua* ‘kapaszkodik’; *tohtia* ‘merészel’; *tuntua* ‘éreződik’; *täüttüü* ‘megtelik’; *ujjuua* ‘úszik’; *uneksia* ‘álmodik’; *valmistua* ‘készülődik’; *vezittüü* ‘ázik’; *vähentüü* ‘fogy’; *väitüü* ‘elfárad’; *žaaliala* ‘sajnál’; *ääntüü* ‘hangzik’; *ööppüüä* ‘éjszakázik’; *üstävüstüü* ‘barátkozik’.

III. -aa, -oa végződésű infinitivus

Altípusok:	1. <i>antaa</i>	‘ad’;
	2. <i>sannooa</i>	‘mond’

inf I.	<i>antaa</i>	<i>sannooa</i>
inf II.	<i>antamaa</i>	<i>sanomaa</i>
ind praes sing 1.	<i>annan</i>	<i>saon</i>
ind praes sing 3.	<i>antaa</i>	<i>sannoo</i>
ind imperf sing 1.	<i>annoin</i>	<i>sanoin</i>
ind imperf sing 3.	<i>antoi</i>	<i>saoi</i>
cond praes sing 1.	<i>antaizin</i>	<i>sannoizin</i>
cond praes plur 3.	<i>annettaiz</i>	<i>saottaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>anna!</i>	<i>sao!</i>
imp praes plur 3.	<i>annetakaa!</i>	<i>saottakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>annetaa</i>	<i>saotaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>annettii</i>	<i>saottii</i>
act partic praes	<i>antava</i>	<i>sannoova</i>
act partic imperf	<i>annettu</i>	<i>saottu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője vagy önmagát megnyújtó, vagy *-(o)o-* hangot záró *-a* hang. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-a* vagy *-o* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ennél a típusnál sem követi rag. Ebben a típusban ugyancsak sok, gyakran használt szó található, például:

aikoa ‘szándékozik’; *ajjaa* ‘terel’; *harrooa* ‘tapogat’; *jakkaa* ‘feloszt’; *jatkaa* ‘folytat’; *jauhaa* ‘öröl’; *kaataa* ‘kiönt’; *kaccoa* ‘néz’; *kaivaa* ‘kiás’; *kakoa* ‘eltör’; *kattaa* ‘fed’; *kazvaa* ‘megnő’; *kertoa* ‘elmesél’; *kiskoa* ‘húz’; *kuttooa* ‘kötöz’; *laittaa* ‘elküld’; *lattooa* ‘odatesz’; *laulaa* ‘énekel’; *loikkooa* ‘fekszik’; *maistaa* ‘megízlel’; *maksaa* ‘kifizet’; *nagraa* ‘nevet’; *naittaa* ‘nősít’; *napsaa* ‘kattog’; *nevvoa* ‘tanácsol’; *nittooa* ‘összeköt’; *noitooa* ‘elvarázsol’; *pagluttaa* ‘sző’; *painaa* ‘lennyom’; *pallaa* ‘lángol’; *plaiskaa* ‘(a sár) cuppog’; *punnooa* ‘fon’; *riipooa* ‘elszakít’; *rikkoa* ‘megzavar’; *saattaa* ‘kézbesít’; *sattaa* ‘esik (csapadék)’; *seegloa* ‘megszítál’; *seissooa* ‘áll’; *takkooa* ‘kóvácsol’; *tappaa* ‘meggyilkol’; *toivooa* ‘reménykedik’; *ulvoa* ‘vonyít’; *uskoa* ‘elhisz’; *vaihtaa* ‘elcserél’; *valvoa* ‘virraszt’; *varrooa* ‘vigyáz’; *vurskaa* ‘cuppant’.

IV. -(t)taa, -(t)tää, -staa, -stää végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *avittaa* ‘segít’; 2. *pitää* ‘fog’;
3. *ostaa* ‘vásárol’; 4. *irvistää* ‘vigyorog’

inf I.	<i>ostaa</i>	<i>pitää</i>
inf II.	<i>ostamaa</i>	<i>pitämää</i>
ind praes sing 1.	<i>ossan</i>	<i>piän</i>
ind praes sing 3.	<i>ostaa</i>	<i>pittää</i>
ind imperf sing 1.	<i>ossin</i>	<i>piin</i>
ind imperf sing 3.	<i>osti</i>	<i>piti</i>
cond praes sing 1.	<i>ostaizin</i>	<i>pitäizin</i>
cond praes plur 3.	<i>ossettaiz</i>	<i>piettäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>ossa!</i>	<i>piä!</i>
imp praes plur 3.	<i>ossettakaa!</i>	<i>piettäkkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>ossetaa</i>	<i>pietää</i>
pass ind imperf 3.	<i>ossettii</i>	<i>piettii</i>
act partic praes	<i>ostava</i>	<i>piettäävä</i>
act partic imperf	<i>ossettu</i>	<i>piettü</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői a hagyományos finnségi *-ta*, *-tä* képző variánsai. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-a* vagy *-ä* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i*- időjelet ennél a típusnál sem követi rag.

Jelentős mennyiségű ige tartozik ide, például:

avittaa ‘segít’; *azettaa* ‘elhelyez’; *elättää* ‘eltart’; *ezittää* ‘előad’; *harjuttaa* ‘gyakorol’; *ikevittää* ‘óhajt’; *istuttaa* ‘elültet’; *johattaa* ‘irányít’; *joottaa* ‘ítat’; *kazvattaa* ‘termeszt’; *kirjuttaa* ‘ír’; *kuuluttaa* ‘közöl’; *kylvittää* ‘fürdik’; *lahjuttaa* ‘ajándékoz’; *lopettaa* ‘befejez’; *makenuttaa* ‘édesít’; *matkustaa* ‘utazik’; *muistaa* ‘néz’; ‘emlékezik’; *muuttaa* ‘áthelyez’; *mänättää* ‘elveszít’; *mättää* ‘dobál’; *näyttää* ‘bemutat’; *opettaa* ‘tanít’; *ottaa* ‘vesz’; *piittää* ‘megcsíp’; *pöörittää* ‘forgat’; *rajjuttaa* ‘korlátoz’; *seizottaa* ‘megállít’; *selittää* ‘magyaráz’; *sööttää* ‘etet’; *sünnittää* ‘teremt’; *taivuttaa* ‘elhajlít’; *tarkastaa* ‘ellenőriz’; *teettää* ‘gyárt’; *totistaa* ‘bizonyít’; *tukahuttaa* ‘elolt’; *tunnistaa* ‘azonosít’; *uhuttaa* ‘csiklandoz’; *uuvvistaa* ‘megújít’; *varastaa* ‘ellop’; *varuttaa* ‘figyelmeztet’; *vezittää* ‘locsol’; *voittaa* ‘legyőz’; *ühittää* ‘egyesít’; *ükskertaistaa* ‘egyszerűsít’; *ürittää* ‘megpróbál’.

V. -oja, -öjä, -ojja, -öjja végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *leipoja* ‘(kenyeret) süt’; 2. *küttöjja* ‘parázslík’;
3. *haravojja* ‘gereblyéz’; 4. *hålmöjja* ‘gyümölcsözik’

inf I.	<i>leipoja</i>	<i>haravojja</i>
inf II.	<i>leipoimaa</i>	<i>haravoimaa</i>
ind praes sing 1.	<i>leivoin</i>	<i>haravoin</i>
ind praes sing 3.	<i>leipooi</i>	<i>haravoi</i>
ind imperf sing 1.	<i>leivoin</i>	<i>haravoin</i>
ind imperf sing 3.	<i>leipoi</i>	<i>haravoi</i>
cond praes sing 1.	<i>leipoizin</i>	<i>haravoizin</i>
cond praes plur 3.	<i>leivoitaiz</i>	<i>haravoitaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>leivoi!</i>	<i>haravoi!</i>
imp praes plur 3.	<i>leivoitakaa!</i>	<i>haravoitakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>leivojaa</i>	<i>haravojjaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>leivoittii</i>	<i>haravoittii</i>
act partic praes	<i>leipoiva</i>	<i>haravoiva</i>
act partic imperf	<i>leivoitu</i>	<i>haravoitu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője a tövégi *-o*, *-ö* hanghoz kapcsolódó *-ja*, *-jä*, *-jja*, *-jja*. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag egy *-i* magánhangzó, amely a tövégi *-o*, *-ö* hangot diftongizálja. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i*- időjelet ennél a típusnál sem követi rag. Ebben a típusban az átlagosnál kevesebb ige található, például:

ahavojja ‘veri a szél’; *assavojja* ‘boronál’; *čipikkoja* ‘csöpög’; *ennakojja* ‘megjósol’; *hallikkojja* ‘birtokol’; *haparojja* ‘tapogatózik’; *ikävöjja* ‘sóvárog’; *jammooja* ‘megerjed’; *jättöjja* ‘megfagy’; *kipinöjja* ‘szikrázik’; *lahjoja* ‘megveszteget’; *lammooja* ‘pihen’; *nikkarojja* ‘foglalkozik vmivel’; *oikojja* ‘kijavít’; *pakettojja* ‘összecsomagol’; *palmikkojja* ‘copfot fon’; *rohhojja* ‘zöldell’; *röömikköjja* ‘mászik’; *tagroja* ‘felszeletel’; *vihavojja* ‘szűrő érzést kelt’; *viskoja* ‘hajít’.

VI. -(k)ia, -(k)iä, -(k)iiä, -(k)iiä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *laskia* ‘leenged’; 2. *itkiä* ‘sír’;
3. *lukkiia* ‘számol’; 4. *immiiä* ‘szopik

inf I.	<i>laskia</i>	<i>lukkiia</i>
inf II.	<i>laskomaa</i>	<i>lukomaa</i>
ind praes sing 1.	<i>lazen</i>	<i>luen</i>
ind praes sing 3.	<i>laskoo</i>	<i>lukkoo</i>
ind imperf sing 1.	<i>lazin</i>	<i>luin</i>
ind imperf sing 3.	<i>laski</i>	<i>luki</i>
cond praes sing 1.	<i>laskizin</i>	<i>lukkiizin</i>
cond praes plur 3.	<i>lazettaiz</i>	<i>luettaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>laze!</i>	<i>lue!</i>
imp praes plur 3.	<i>lazettakaa!</i>	<i>luettakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>lazetaa</i>	<i>luetaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>lazettii</i>	<i>luettii</i>
act partic praes	<i>laskova</i>	<i>lukkoova</i>
act partic imperf	<i>lazettu</i>	<i>luettu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője (szinte kivétel nélkül) a tövégi *-k* hangra kapcsolódó *-ia, -iä, -iiä, -iiä*. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag egy hosszú *-oo* vagy *-öö* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ennél a típusnál sem követi rag. Ebben a típusban is az átlagosnál kevesebb ige található, például:

iskiä ‘fellök’; *koskia* ‘megérint’; *kulkia* ‘mozog’; *käskiä* ‘megparancsol’; *kätkiä* ‘elrejt’; *külpiä* ‘megfürdik’; *nülkiä* ‘megnyúz’; *polkia* ‘eltipor’; *sotkia* ‘összekuszál’; *sulkia* ‘becsuk’; *särkiä* ‘eltör’; *sülkiä* ‘köp’; *tukkia* ‘támogat’.

VII. -taa, -tää végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *rakentaa* ‘épít’;
2. *tiitää* ‘tud’

inf I.	<i>rakentaa</i>	<i>tiitää</i>
inf II.	<i>rakentamma</i>	<i>tiitämää</i>
ind praes sing 1.	<i>rakennan</i>	<i>tijjän</i>
ind praes sing 3.	<i>rakentaa</i>	<i>tiittää</i>
ind imperf sing 1.	<i>rakenzin</i>	<i>tiizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>rakensin</i>	<i>tiisi</i>
cond praes sing 1.	<i>rakentaizin</i>	<i>tiitäizin</i>
cond praes plur 3.	<i>rakennettaiz</i>	<i>tijjettäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>rakenna!</i>	<i>tijjä!</i>
imp praes plur 3.	<i>rakennettakaa!</i>	<i>tijjettäkä!</i>
pass ind praes 3.	<i>rakennetaa</i>	<i>tijjetää</i>
pass ind imperf 3.	<i>rakennettii</i>	<i>tijjettii</i>
act partic praes	<i>rakentava</i>	<i>tiitävä</i>
act partic imperf	<i>rakennettu</i>	<i>tijjettu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői a hagyományos finn ségi képző megnyúlt végmagánhangzójú *-taa, -tää* variánsai. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-a* vagy *-ä* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ennél a típusnál sem követi rag.

Ebbe a típusba jelentős mennyiségű ige tartozik, például:

ammentaa ‘merít’; *harventaa* ‘ritkít’; *hämmäntää* ‘zavar’; *höblentää* ‘gyengül’; *juurtaa* ‘gyökereztet’; *kapartaa* ‘ledönt’; *keeltää* ‘megtilt’; *kimaltaa* ‘ragyog’; *kummartaa* ‘lehajol’; *kääntää* ‘megfordít’; *küntää* ‘szánt’; *laimentaa* ‘hígít’; *lentää* ‘repül’; *lühentää* ‘rövidít’; *murtaa* ‘eltör’; *muuntaa* ‘átalakít’; *oentaa* ‘kiegyenesít’; *pahentaa* ‘elront’; *paksuntaa* ‘felhízlal’; *parantaa* ‘kijavít’; *peenentää* ‘kicsinyít’; *piirtää* ‘rajzol’; *puhaltaa* ‘fúj’; *pöörtää* ‘megfordul’; *püütää* ‘megfog’; *saentaa* ‘sűrít’; *suurentaa* ‘nagyobbít’; *tööntää* ‘dug’; *tühjentää* ‘kiürít’; *tülcentää* ‘tompít’; *uzaltaa* ‘bátorkodik’; *vaeltaa* ‘vándorol’; *vahventaa* ‘megerősít’; *vanhentaa* ‘öregít’; *viheltää* ‘fütyül’; *voitaa* ‘ken’; *vähentää* ‘lecsökkent’; *väärentää* ‘meghamisít’; *ääntää* ‘hangot kiejt’; *ümmärtää* ‘megért’.

VIII. -lla, -llä, -nna, -nnä, -ssa, -ssä, -rra, -hhä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *tulla* 'jön'; 2. *neellä* 'nyel';
 3. *panna* 'helyez'; 4. *männä* 'megy';
 5. *noissa* 'kezd'; 6. *pessä* 'mos';
 7. *purra* 'harap';
 8. *tehhä* 'csinál'

inf I.	<i>tulla</i>	<i>männä</i>
inf II.	<i>tulomaa</i>	<i>mänömää</i>
ind praes sing 1.	<i>tuen</i>	<i>mään</i>
ind praes sing 3.	<i>tulloo</i>	<i>männöö</i>
ind imperf sing 1.	<i>tulin</i>	<i>mänin</i>
ind imperf sing 3.	<i>tuli</i>	<i>mäni</i>
cond praes sing 1.	<i>tulliizin</i>	<i>männüzin</i>
cond praes plur 3.	<i>tultaiz</i>	<i>mäntäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>tüe!</i>	<i>mää!</i>
imp praes plur 3.	<i>tultakaa!</i>	<i>mäntäkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>tullaa</i>	<i>männää</i>
pass ind imperf 3.	<i>tultii</i>	<i>mäntii</i>
act partic praes	<i>tulloova</i>	<i>männöövä</i>
act partic imperf	<i>tultu</i>	<i>mäntü</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzőiben a hagyományos finnségi képző *-t* hangja a tő végmássalhangzóhoz (*l, n, s, r, h*) hasonul. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag egy hosszú *-oo* vagy *-öö* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ennél a típusnál sem követi rag. Ebbe a típusba nagyon sok ige tartozik, például:

aella 'utazik'; *ajatella* 'gondolkodik'; *bürisellä* 'ráz'; *elussella* 'lakik'; *epäellä* 'gyanúsít'; *halaiissa* 'üt'; *hätäellä* 'aggódik'; *ihmetellä* 'csodálkozik'; *jalutella* 'sétál'; *jauhotella* 'öröl'; *jutella* 'mesél'; *kaglutella* 'átölel'; *katkaissa* 'szétszakít'; *keskusella* 'társalog'; *kiizellä* 'vitázik'; *koolla* 'meg-hal'; *kuulla* 'hall'; *kuunnella* 'hallgat'; *lohkaissa* 'darabol'; *maella* 'kúszik'; *nagrahella* 'mosolyog'; *nähhä* 'lát'; *ommella* 'varr'; *palella* 'megfagy'; *pilvissella* 'felhősödik'; *rankassa* 'büntet'; *rukohilla* 'imádkozik'; *sirotella* 'szítál'; *surra* 'búsul'; *suuvvella* 'csókol'; *tapella* 'harcol'; *tokutella* 'leejt'; *uella* 'érdeklődik'; *vaihella* 'változik'; *valaiissa* 'világít'; *valella* 'beáztat'; *veellä* 'húz'; *vilahella* 'villog'; *voolla* 'farag'; *öljüssä* 'megalajoz'.

IX. -(e)ta, -(e)tä, -(o)ta, -(i)ta, -(i)tä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *paeta* ‘elszalad’; 2. *leetä* ‘lesz’; 3. *tuhota* ‘elpusztít’;
4. *valita* ‘választ’; 5. *merkitä* ‘jelöl’

inf I.	<i>paeta</i>	<i>valita</i>
inf II.	<i>pakenommaa</i>	<i>valicommaa</i>
ind praes sing 1.	<i>pakkeenen</i>	<i>valicen</i>
ind praes sing 3.	<i>pakenoo</i>	<i>valicoo</i>
ind imperf sing 1.	<i>pakkeenin</i>	<i>valicin</i>
ind imperf sing 3.	<i>pakkeeni</i>	<i>valici</i>
cond praes sing 1.	<i>pakenissiizin</i>	<i>valicissiizin</i>
cond praes plur 3.	<i>paettaiz</i>	<i>valittaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>pakkeene!</i>	<i>valice!</i>
imp praes plur 3.	<i>paettakaa!</i>	<i>valittakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>paetaa</i>	<i>valitaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>paettii</i>	<i>valittii</i>
act partic praes	<i>pakenova</i>	<i>valicova</i>
act partic imperf	<i>paettu</i>	<i>valittu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői *-e*, *-o* és *-i* hangzóra végződő nyílt szótagra kapcsolódó finnségi *-ta*, *-tä* toldalékok. Ennél a típusnál a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag egy hosszú *-oo* vagy *-öö* magánhangzó. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelet ennél a típusnál sem követi rag.

Ebbe a típusba átlagos számú ige tartozik, például:

aleta ‘lecsökken’; *eetä* ‘előrehalad’; *haaleta* ‘kihül’; *harmeta* ‘megöszül’; *harota* ‘romba dől’; *häiritä* ‘háborgat’; *ilmetä* ‘megjelenik’; *kuumeta* ‘felmelegszik’; *külmetä* ‘hüvösödik’; *laiheta* ‘lesoványodik’; *livveta* ‘feloldódik’; *mainita* ‘megemlít’; *malketa* ‘elhallgat’; *märetä* ‘megrothad’; *naaglita* ‘odaszögez’; *oijeta* ‘kiegyenesedik’; *paheta* ‘elromlik’; *palkita* ‘megjutalmaz’; *puheta* ‘széthasad’; *rammita* ‘sántít’; *saeta* ‘összesűrűsödik’; *savita* ‘kapar’; *seleta* ‘felderül’; *sihaita* ‘elhelyezkedik’; *taeta* ‘távolodik’; *toimita* ‘jelent vmit’; *tahota* ‘köszörül’; *tulkita* ‘lefordít’; *tummeta* ‘sötétedik’; *tühjetä* ‘kiürül’; *tüllcctä* ‘tompul’; *upota* ‘elsüllyed’; *vaaleta* ‘kivilágosodik’; *vahveta* ‘megerősödik’; *vaijeta* ‘elcsitul’; *vanheta* ‘megöregszik’; *vohmeta* ‘meghülyül’; *ühetä* ‘illik egymáshoz’; *ületä* ‘emelkedik’.

X. CC + *-ata, -ätä végződésű infinitivus*

Altípusok: 1. *temmata* ‘elkap’;
2. *hölvätä* ‘farag’

inf I.	<i>hölvätä</i>	<i>temmata</i>
inf II.	<i>hölväämä</i>	<i>temppaamaa</i>
ind praes sing 1.	<i>hölvään</i>	<i>temppaan</i>
ind praes sing 3.	<i>hölväjää</i>	<i>tempajaa</i>
ind imperf sing 1.	<i>hölväizin</i>	<i>temppaizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>hölväiz</i>	<i>temppaiz</i>
cond praes sing 1.	<i>hölväjäzin</i>	<i>tempajaizin</i>
cond praes plur 3.	<i>hölvättäiz</i>	<i>temmattaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>hölvää!</i>	<i>temppaa!</i>
imp praes plur 3.	<i>hölvättäkää!</i>	<i>temmattakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>hölvätä</i>	<i>temmataa</i>
pass ind imperf 3.	<i>hölvättii</i>	<i>temmattii</i>
act partic praes	<i>hölväävä</i>	<i>temppaava</i>
act partic imperf	<i>hölvättü</i>	<i>temmattu</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői főleg hosszú mássalhangzót vagy mássalhangzótorlódást követő *-a* és *-ä* hangzóra kapcsolódó *-ta, -tä* toldalékok. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-a, -ä*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelhez *-z* rag csatlakozik.

Ebbe a típusba nagyon sok ige tartozik, például:

arvata ‘felértékel’; *furskata* ‘orrot fűj’; *hanzata* ‘eltép’; *harjata* ‘kikefél’; *harpata* ‘lép’; *härcätä* ‘lábatlankodik’; *ihmata* ‘letöröl’; *kelvata* ‘megfelel’; *keträta* ‘kering’; *kähnätä* ‘halogat’; *kälvätä* ‘megszárít’; *lummata* ‘megigéz’; *mammata* ‘alszik’; *matkata* ‘utazik’; *mässätä* ‘részezeskedik’; *narrata* ‘gúnyolódik’; *neeglata* ‘megtűz’; *ohjata* ‘járművet vezet’; *paijjata* ‘meghív’; *palkata* ‘munkára felfogad’; *palvata* ‘felfüstöl’; *päärmätä* ‘beszeg’; *rankata* ‘kínlódik’; *röühkätä* ‘böfög’; *rühmätä* ‘játszik’; *sarpata* ‘siet’; *seegrata* ‘követ’; *solvata* ‘megsért’; *surmata* ‘megöl’; *sögrätä* ‘csal’; *tallata* ‘tapos’; *tarjota* ‘kínál’; *tervata* ‘gyantáz’; *turvata* ‘óv’; *ubrata* ‘szemrehány’; *vallata* ‘elfoglal’; *verkata* ‘horgol’; *verrata* ‘ömlik’; *viuhkata* ‘integet’; *vozlata* ‘káromkodik’; *vudmata* ‘megüt’.

XI. *VV + -ta, -tä* végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *kaota* ‘elvész’;
                                  2. *läätä* ‘beszél’

inf I.	<i>kaota</i>	<i>läätä</i>
inf II.	<i>kattoomaa</i>	<i>läkkäämää</i>
ind praes sing 1.	<i>katoon</i>	<i>läkkään</i>
ind praes sing 3.	<i>katojaa</i>	<i>läkkää</i>
ind imperf sing 1.	<i>kattoizin</i>	<i>läkkäizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>kattoiz</i>	<i>läkkäiz</i>
cond praes sing 1.	<i>katojaizin</i>	<i>läkkäiz</i>
cond praes plur 3.	<i>kaottaiz</i>	<i>läättäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>kattoo!</i>	<i>läkkää!</i>
imp praes plur 3.	<i>kaottakaa!</i>	<i>läättäkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>kaotaa</i>	<i>läätä</i>
pass ind imperf 3.	<i>kaottii</i>	<i>läättii</i>
act partic praes	<i>kattoova</i>	<i>läkkäävä</i>
act partic imperf	<i>kaottu</i>	<i>läättü</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői hosszú magánhangzót vagy diftongust követő *-ta, -tä* toldalékok. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-(j)jaa, -(j)jää*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelre ennél a típusnál is egy *-z* rag csatlakozik.

Ebbe a típusba elenyésző számú ige tartozik, például:

koota ‘összegyűjt’; *leijjata* ‘széthasít’; *maata* ‘alszik’; *naarata* ‘vonóhálóval halászik’; *oijata* ‘kiegyenesít’; *paota* ‘felduzzaszt’; *puota* ‘leesik’; *taata* ‘kezeskedik’.

XII. -issa, -issä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *krapissa* ‘ropog’;
2. *kihissä* ‘sziszeg’

inf I.	<i>kihissä</i>	<i>krapissa</i>
inf II.	<i>kihizömmää</i>	<i>krapizommaa</i>
ind praes sing 1.	<i>kihhiizen</i>	<i>krappiizen</i>
ind praes sing 3.	<i>kihizöö</i>	<i>krapizoo</i>
ind imperf sing 1.	<i>kihhiizin</i>	<i>krappiizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>kihhiiz</i>	<i>krappiiz</i>
cond praes sing 1.	<i>kihizizin</i>	<i>krapizizin</i>
cond praes plur 3.	<i>kihistäiz</i>	<i>krapistäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>kihhiize!</i>	<i>krappiize!</i>
imp praes plur 3.	<i>kihistäkää!</i>	<i>krapistakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>kihissää</i>	<i>krapissaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>kihistii</i>	<i>krapistii</i>
act partic praes	<i>kihizövä</i>	<i>krapizova</i>
[act partic imperf]	<i>[kihistü]</i>	<i>[krapistu]</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői *-issa, -issä* alakúak. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag hosszú *-oo, -öö*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelre ennél a típusnál ugyancsak egy *-z* rag csatlakozik.

Ebbe a típusba közel átlagos számú hangutánzó ige tartozik, például:

helissä ‘cseng’; *hörissä* ‘zümmög’; *hötissä* ‘borzong’; *irissä* ‘pityereg’; *järissä* ‘remeg’; *jätissä* ‘kopog’; *jümässä* ‘morajlik’; *jürissä* ‘dübörög’; *jütissä* ‘áthatol’; *kahissa* ‘suhog’; *kähissä* ‘hörög’; *lörissä* ‘butaságokat beszél’; *mökässä* ‘motyog’; *mölissä* ‘bömböl’; *mörissä* ‘dörmög’; *pärissä* ‘csörömpöl’; *pörissä* ‘mormog’; *rähissä* ‘lärmázik’; *rätissä* ‘ropog’; *sihissä* ‘sistereg’; *šahissa* ‘morajlik’; *šarissa* ‘zizeg’; *širissä* ‘ciripel’; *tärissä* ‘rázkódik’; *tümässä* ‘kopog’; *ulissa* ‘zokog’; *unissa* ‘dúdol’; *urissa* ‘dorombol’; *vuhissa* ‘zeng’; *vumissa* ‘cseng’; *vurissa* ‘búg’; *värissä* ‘reng’; *ähissä* ‘nyög’; *ökässä* ‘jajong’; *ölissä* ‘bög’; *örissä* ‘hörög’; *ürissä* ‘nyüszít’.

XIII. -iissa, -iissä, végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *hakkiissa*¹ ‘kapaszkodik’;
2. *pessissä* ‘mosakodik’

inf I.	<i>hakkiissa</i>	<i>pessissä</i>
inf II.	<i>hakkiimaa</i>	<i>pessiimää</i>
ind praes sing 1.	<i>hakkiin</i>	<i>pessiin</i>
ind praes sing 3.	<i>hakkiiaa</i>	<i>pessiää</i>
ind imperf sing 1.	<i>hakkiizin</i>	<i>pessiizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>hakkiiz</i>	<i>pessiiz</i>
cond praes sing 1.	<i>hakkiiaizin</i>	<i>pessiäizin</i>
cond praes plur 3.	<i>hakkiistaiz</i>	<i>pessiistäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>hakki!</i>	<i>pessi!</i>
imp praes plur 3.	<i>hakkiistakaa!</i>	<i>pessiistäkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>hakkiissaa</i>	<i>pessiissä</i>
pass ind imperf 3.	<i>hakkiistii</i>	<i>pessiistii</i>
act partic praes	<i>hakkiiva</i>	<i>pessiivä</i>
[act partic imperf]	<i>[hakkiistu]</i>	<i>[pessiistü]</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzői *-iissa*, *-iissä* alakúak. Ebben a típusban a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-a*, *-ä*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelre egy *-z* rag csatlakozik.

Az átlagosnál kisebb számú visszaható ige tartozik ide, például:

ehiissä ‘öltözködik’; *hakkiissa*² ‘gyülekezik’; *heittiissä* ‘leveti magát’; *häppiissä* ‘szégyenkezik’; *hävviissä* ‘elveszik’; *külpiissä* ‘fürdik’; *laittiissa* ‘kicsinosítja magát’; *laskiissa* ‘leereszkedik’; *lämmittelliissä* ‘megmelegedik’; *mättiissä* ‘átvergődik’; *nattiissa* ‘segítségre számít’; *näüttiissä* ‘tet-szik’; *nühtiissä* ‘csintalankodik’; *oppiissa* ‘tanul’; *pistiissä* ‘kihajol’; *püüh-kiissä* ‘megtörülködik’; *särkiissä* ‘morgolódik’; *sülkiissä* ‘köpköd’; *tohkiissa* ‘átlyukad’; *vaattiissa* ‘öltözködik’; *voittiissa* ‘hasonlít’.

XIV. -ossa, -össä, -ussa, -üssä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *turpossa* ‘dagad’; 2. *tekössä* ‘tetteti magát’;
3. *erahussa* ‘elválík’; 4. *höürüssä* ‘gőzölög’

inf I.	<i>erahussa</i>	<i>turpossa</i>
inf II.	<i>erahuumaa</i>	<i>turppoomaa</i>
ind praes sing 1.	<i>erahuun</i>	<i>turppoon</i>
ind praes sing 3.	<i>erahujjaa</i>	<i>turpoojaa</i>
ind imperf sing 1.	<i>erahuizin</i>	<i>turppoizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>erahuiz</i>	<i>turppoiz</i>
cond praes sing 1.	<i>erahujaizin</i>	<i>turpoojaizin</i>
cond praes plur 3.	<i>erahustaiz</i>	<i>turpostaiz</i>
imp praes sing 2.	<i>erahuu!</i>	<i>turppoo!</i>
imp praes plur 3.	<i>erahustakaa!</i>	<i>turpostakaa!</i>
pass ind praes 3.	<i>erahussaa</i>	<i>turpossaa</i>
pass ind imperf 3.	<i>erahustii</i>	<i>turpostii</i>
act partic praes	<i>erahuuva</i>	<i>turppoova</i>
[act partic imperf]	<i>[erahustu]</i>	<i>[turpostu]</i>

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője *-ossa*, *-ussa*, *-össä*, *-üssä* alakú. A kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-ja*, *-jä*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i*- időjelre ugyancsak egy *-z* rag csatlakozik.

Ebbe a típusba az átlagosnál kisebb számú visszaható ige tartozik, például: *altossa* ‘lebeg’; *erossa* ‘tanul’; *erossa* ‘különbözik’; *hajossa* ‘szétválík’; *hanhussa* ‘haját tépi’; *istussa* ‘leül’; *jakahussa* ‘megosztózik’; *kaihossa* ‘panaszkodík’; *käärihüssä* ‘beburkolózik’; *lahossa* ‘felbomlík’; *liimahussa* ‘ráragad’; *liittüssä* ‘egyesül’; *määlihüssä* ‘összegyürödík’; *nürihüssä* ‘eltompul’; *pökkössä* ‘elhalálozik’; *pöllühüssä* ‘beporosodik’; *riizussa* ‘levetkőzik’; *räitüssä* ‘elbágyad’; *särkehüssä* ‘eltörík’; *tahkossa* ‘fenődík’; *uppossa* ‘megfullad’; *vajjossa* ‘elmerül’; *varjossa* ‘védekezik’; *äkähüssä* ‘háborog’.

XV. -assa, -ässä végződésű infinitivus

Altípusok: 1. *kummartassa* ‘meghajol’;
2. *ühistässä* ‘egyessel’

inf I.	<i>kummartassa</i>	<i>ühistässä</i>
inf II.	<i>kummartaamaa</i>	<i>ühistäämää</i>
ind praes sing 1.	<i>kummartaan</i>	<i>ühistään</i>
ind praes sing 3.	<i>kummartajjaa</i>	<i>ühistäjjää</i>
ind imperf sing 1.	<i>kummartaizin</i>	<i>ühistäizin</i>
ind imperf sing 3.	<i>kummartaiz</i>	<i>ühistäiz</i>
cond praes sing 1.	<i>kummartajaizin</i>	<i>ühistäjäizin</i>
cond praes plur 3.	<i>kummartastaiz</i>	<i>ühistästäiz</i>
imp praes sing 2.	<i>kummartaa!</i>	<i>ühistää!</i>
imp praes plur 3.	<i>kummartastakaa!</i>	<i>ühistästäkää!</i>
pass ind praes 3.	<i>kummartassaa</i>	<i>ühistässää</i>
pass ind imperf 3.	<i>kummartastii</i>	<i>ühistästii</i>
act partic praes	<i>kummartaava</i>	<i>ühistäävä</i>
[act partic imperf]	[<i>kummartastu</i>]	[<i>ühistästü</i>]

Az ebbe a ragozási típusba tartozó igék infinitivusának a képzője *-assa, -ässä* alakú. A kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű rag *-jjaa, -jjää*. A kijelentő mód egyszerű múlt idejének egyes szám 3. személyében az *-i-* időjelre egy *-z* rag csatlakozik.

Ebbe a típusba átlagos számú visszaható ige tartozik, például:

azettassa ‘elhelyezkedik’; *haikuttassa* ‘ásítózik’; *harjuttassa* ‘edződik’; *il-lastassa* ‘vacsorázik’; *kehittässä* ‘kifejlődik’; *kohtassa* ‘találkozik’; *küürüstässä* ‘meghajlik’; *lannistassa* ‘behódol’; *leikkahuttassa* ‘nyíratkozik’; *lounastassa* ‘ebédel’; *murtassa* ‘betör vhová’; *naksahtassa* ‘bekattan’; *nojhattassa* ‘támaszkodik’; *näüittässä* ‘megjelenik’; *oentassa* ‘kiegyenesedik’; *ohvottassa* ‘szándékozik’; *oksentassa* ‘rókázik’; *painuttassa* ‘ragozódik’; *pannassa* ‘lefekszik’; *pelastassa* ‘menekül’; *punohuttassa* ‘összefonódik’; *ra-kentassa* ‘felöltözik’; *rissitässä* ‘megkeresztelkedik’; *sooriutassa* ‘megbirkózik’; *sulketassa* ‘bezárkózik’; *suurustassa* ‘reggelizik’; *süühüttässä* ‘vakarózik’; *tärkähtässä* ‘megszületik’; *tüünistässä* ‘megnyugszik’; *vapahuttassa* ‘kiszabadul’; *viihüttässä* ‘szórakozik’; *vuhahtassa* ‘fellobban’; *väärittässä* ‘vádaskodik’; *žaaritassa* ‘megsül’; *ürittässä* ‘igyekszik’.

A XII., XIII., XIV. és XV. igeragozás a visszaható és az úgynevezett ál-visszaható igék ragozását mutatja be. Ezeknek elméletileg minden alakja lét-rehozható, de szögletes zárójel jelzi, hogy mely alakot zár ki a valós nyelvhasználat.

Az igeragozási típusok összesítését a következő táblázat tartalmazza:

	inf I	ind praes sing 1.	ind praes sing 3.	ind imperf sing 3.
I.	<i>naj-ja</i> <i>käv-vä</i>	<i>nai-n</i> <i>käü-n</i>	<i>nai-p</i> <i>käü-p</i>	<i>na-i</i> <i>kä-i</i>
II.	<i>alku-a</i> <i>eh-ti-ä</i>	<i>alu-n</i> <i>ehi-n</i>	<i>alku-u</i> <i>eh-ti-i</i>	<i>alku-i</i> <i>eh-ti-i</i>
III.	<i>anta-a</i>	<i>anna-n</i>	<i>anta-a</i>	<i>anto-i</i>
IV.	<i>osta-a</i> <i>pitä-ä</i>	<i>ossa-n</i> <i>piä-n</i>	<i>osta-a</i> <i>pittä-ä</i>	<i>ost-i</i> <i>pit-i</i>
V.	<i>leipo-ja</i> <i>ikä-vöj jä</i>	<i>leivoi-n</i> <i>ikä-vöi-n</i>	<i>leipoo-i</i> <i>ikä-vö-i</i>	<i>leipo-i</i> <i>ikä-vö-i</i>
VI.	<i>laski-a</i> <i>itki-ä</i>	<i>laze-n</i> <i>ite-n</i>	<i>lasko-o</i> <i>itkö-ö</i>	<i>laski</i> <i>itk-i</i>
VII.	<i>rakenta-a</i> <i>tiitä-ä</i>	<i>rakenna-n</i> <i>tijje-n</i>	<i>rakenta-a</i> <i>tiittä-ä</i>	<i>rakens-i</i> <i>tiis-i</i>
VIII.	<i>tul-la</i> <i>män-nä</i>	<i>tue-n</i> <i>mää-n</i>	<i>tullo-o</i> <i>männö-ö</i>	<i>tul-i</i> <i>män-i</i>
IX.	<i>valit-a</i> <i>merkit-ä</i>	<i>valice-n</i> <i>merkice-n</i>	<i>valico-o</i> <i>merkicö-ö</i>	<i>valic-i</i> <i>merkic-i</i>
X.	<i>temmat-a</i> <i>hölvät-ä</i>	<i>temppaa-n</i> <i>hölvää-n</i>	<i>tempaja-a</i> <i>hölväjä-ä</i>	<i>temppa-iz</i> <i>hölvä-iz</i>
XI.	<i>kaot-a</i> <i>läät-ä</i>	<i>kattoo-n</i> <i>läkkää-n</i>	<i>katoja-a</i> <i>läkäjä-ä</i>	<i>katto-iz</i> <i>läkkä-iz</i>
XII.	<i>krapis-sa</i> <i>kihis-sä</i>	<i>krappiize-n</i> <i>kihhiize-n</i>	<i>krapizo-o</i> <i>kihizö-ö</i>	<i>krappi-iz</i> <i>kihhi-iz</i>
XIII.	<i>hakkii-sa</i> <i>pessiis-sä</i>	<i>hakkii-n</i> <i>pessii-n</i>	<i>hakkii-a</i> <i>pessiä-ä</i>	<i>hakkii-iz</i> <i>pessi-iz</i>
XIV.	<i>turpos-sa</i> <i>höürüs-sä</i>	<i>turppoo-n</i> <i>höürüü-n</i>	<i>turpooja-a</i> <i>höürüüjä-ä</i>	<i>turppo-iz</i> <i>höürü-iz</i>
XV.	<i>illastas-sa</i> <i>ühistäs-sä</i>	<i>illastaa-n</i> <i>ühistää-n</i>	<i>illastajja-a</i> <i>ühistäjjä-ä</i>	<i>illasta-iz</i> <i>ühistä-iz</i>

Az igéknek az igeragozási fajták közötti megoszlása nem egyenletes, vannak a ragozás szerinti igen népes igecsoportok és alig néhány tagúak is. A rendhagyó ragozás elenyésző.

típus	inf végződése	praes sing 3.	imperf sing 3.
I	-aa'a, -ää'ä, -ooa, -jja, -vvä	-p	-i-Ø
II	-ua, -üä, -ia, -iä	-u, -ü, -i	-i-Ø
III	-aa, -oa	-a, -o	
IV	-ttaa, -ttäa, -staa, -stäa	-a, -ä	
V	-oja, -öjä, -ojja, -öjja	-oi, -öi	
VI	-(i)ia, -(i)iä	-oo, -öö	
VII	-taa, -täa	-a, -ä	
VIII	-lla, -llä, -rra, -nna, -nnä, -ssa, -ssä, -hhä	-oo, -öö	
IX	-eta, -etä, -ota, -ita, -itä	-oo, -öö	
X	CC-ata, CC-ätä,	-a, -ä	
XI	VV-ta, VV-tä	-jja, -jja	
XII	-issa, -issä	-oo, -öö	
XIII	-iissa, -iissä	-a, -ä	
XIV	-ossa, -össä, -ussa, -üssä	-ja, -jä	
XV	-assa, -ässä	-jja, -jja	

14. ábra: Az alapvető igetoldalékok

AZ IGEKÖTŐ

Az izsórn nyelv elvben nem ismeri a klasszikus értelemben vett igekötőt, amely az igét megelőzve azzal összetételt is alkothat.

Ugyanakkor több határozószó/névutó/elöljáró vesz részt egy „látens igekötősödésben”.

Ilyenkor az igéket követve azokkal egy szerkezetet alkot.³⁶

Ezekben az esetekben még nem történik meg a valóságos igekötősödés, a határozószót, névutót vagy elöljárót ilyenkor inkább egyfajta „igeutó” szónak tekinthetjük.

³⁶ Többé-kevésbé hasonló módon, mint az angol nyelvben; vagy ugyanúgy, mint azokban a nyelvekben, amelyek az igével előtte összetételbe kerülő igekötőt hátravetve külön is használják.

Például:

<i>laskiissa alle</i>	‘leereszkedik’
<i>joossa etez</i>	‘előrefut’
<i>antaa ilmi</i>	‘elárul’
<i>saa’a ilmi</i>	‘kiderül’
<i>tulla ilmi</i>	‘megjelenik’
<i>naksahtaa kiin</i>	‘bekattint’
<i>ottaa kiin</i>	‘elkap, megfog’
<i>ajjaa poiz</i>	‘elüldöz, kiutasít’
<i>männä poiz</i>	‘elmegy, kimegy’
<i>päässä poiz</i>	‘megszökik’
<i>vizata poiz</i>	‘kidob, eldob’
<i>liimata päälle</i>	‘ráragaszt’
<i>panna päälle</i>	‘felvesz’
<i>ottaa päält</i>	‘levesz’
<i>vetää päält</i>	‘levesz’
<i>henkähtää sissee</i>	‘belélegez’
<i>männä sivulle</i>	‘elköltözik’
<i>pöörähtää takaz</i>	‘visszafordul, hátrafordul’
<i>antaa tänne</i>	‘idead’
<i>ottaa vastaa</i>	‘elfogad’
<i>väittää vastaa</i>	‘ellentmond’
<i>henkähtää väljää</i>	‘kilélegez’
<i>männä väljää</i>	‘elmegy, kimegy’
<i>ottaa väljää</i>	‘kiválaszt’
<i>kävvä ühtee</i>	‘egybeesik’
<i>sittooa ühtee</i>	‘egybekapcsol, összeköt’
<i>tunkelma üli</i>	‘átmászik’
<i>havaita üllää</i>	‘felkel’
<i>noissa üllää</i>	‘felemelkedik’

Az igéből névszóvá képzés esetében olykor már előfordul az izsóiban is, hogy az előrevetett „igekötő” az összetételben egybekapcsolódik az igetővel.

Bár ez felfogható határozós szószerkezetek összetételként való rögzülésének is.

Például:

<i>sissee henkähöz</i>	‘belélegzés, belégzés’
<i>väljää henkähöz</i>	‘kilélegzés, kilégzés’

AZ EGYÉB SZÓFAJOK

Bár alaktanilag az igekötő és nagyrészt az előjáró, illetve a névutó is semleges szófajúnak tekinthető, az igék, valamint a névszók körében való tárgyalásuk – az azok alaktanára való hatásuk alapján – indokolható volt.

Alaktanilag azonban teljesen semlegesek a névelők, a kötőszók, a módosítószók és az indulatszók.

A névelő

Az izsóiban – a legtöbb finnugor rokonához és például a latin vagy az orosz nyelvhez hasonlóan – nincs névelő, sem határozott (magyar *a*, *az*), sem határozatlan (magyar *egy*).³⁷

Még akkor sem, ha a *se* ‘az’ mutató névmás, illetve az *üks* ‘egy’ számnév olykor átalakuló szerepével a határozott, illetve határozatlan névelőféleség kifejlődésének korábbi időben mutatkoztak jelei főleg a folklórban.

Például:

Se ukkoi antoi hänelle kiven ja kepin.

‘Az apóka egy követ és egy botot adott neki.’

Kerran üks meez tuli veerahii.

‘Egyszer egy ember elment vendégségbe.’

A kötőszó

A kötőszókra a minden nyelvre érvényes tudnivalók érvényesek: összetett mondatok tagmondatait vagy a mondaton belül a mondatrészeket kapcsolják össze.

Összetett mondatokban (és szó szerkezeteken belül is) a kötőszónak lehet mellérendelő vagy alárendelő szerepe. A kötőszóként viselkedő vonatkozó névmások értelemszerűen alárendelő szerepűek.

A leggyakoribb izsór kötőszavak:

eli ‘vagy’; *entä* ‘de’; *etti* ‘hogy’; *ja* ‘és’; *jot* ‘hogy’; *kerä* ‘is, szintén’; *ku* ‘míg, amíg’; *kui* ‘ha, hogyha’; *mut* ‘de, ennek ellenére’; *niku* ‘mint’; *sillä* ‘mivel’; *tali* ‘vagy, avagy’; *takki* ‘azért, de azért’; *vaa* ‘hanem’.

Toldalékos utótagként tölt be kötőszói szerepet:

-ki / -kki ‘is, szintén’.

---

³⁷ Vö. 60. oldal.

A módosítószó

Ezeket a szavakat a beszélő viszonyulása szerint kategorizálhatjuk.

Kifejezhetnek

- állítást: *da* ‘igen, persze, valóban, csakugyan’;
- tagadást: *ei* ‘nem, sem’;
- határozatlanságot: *päässöö / saap* ‘talán’
- kérdést: *-k / -ka / -kä* ‘-e, vajon, vajh’.

Mivel a kommunikáció során nagyon gyakran önmagukban állnak, tulajdonképpen mondatszónak is tekinthetők.

Az indulatszó

Ezek a szavak – mint minden nyelvben – a beszélő indulatainak, érzelmeinek kifejezését szolgáló nyelvi eszközök. Megtestesíthetnek örömet, fájdalmat, vágyakozást, bosszúságot, csodálkozást stb.

Például:

a! ‘ah! ó!’; *ai voi!* ‘ejha! tyüha!’; *nah!* ‘na!’; *no!* ‘no!’; *no nii!* ‘nahát!’; *nääät!!* ‘nicsak! lám!’; *vai!* ‘ah! jaj! ó!’ *vot!* ‘nicsak! lám!’

A kommunikáció során ezek is a leggyakrabban önmagukban állnak, így ugyancsak mondatszónak is tekinthetők.

Szókészlettan

Ha a nyelvtanok alapvető részeit hangtanra, szótanra és mondatnra tagoljuk, akkor a szavak szerkezetén és a szófajok alaktani viselkedésén túl a szótan tartalmazza még a szókészlet jellemzését, a hangalak és a jelentés közötti kapcsolatot, a szóalkotás és a szókincsbővítés módjait is.

Egyes frazémák viselkedésének vizsgálatával juthatunk el a mondatn határára.

Az itteni eljárás alapján a szótan ebben a kötetben alaktanra és szókészletnra válik szét, többek között azért is, mert az izsórn nyelvtan legfőbb forrásában is külön hangsúlyos részt képez a morfológia, azaz az alaktani kérdéseket taglaló rész.

Elvileg a szókincsbővítés köréből a szóképzés leírása megállná a helyét az alaktani részben is, miként a frazémák boncolása a mondatnánál, de a nyelv kifejezőerejét alkotó nyelvi alapkészlet logikáját elfogadva célszerűnek tűnt az itteni megoldás választása.

AZ EREDETI SZÓKINCS

Ennek a nyelvtannak nem feladata az alaposabb nyelvtörténeti és etimológiai vizsgálat és a tágabb nyelvrokonság bizonyítása sem. A megközelítés megmarad a balti finnek családján belül.

A szókészlet bemutatásának kiinduló gondolata, hogy az izsórn nyelv legősibb szavai – így a számnevek, névmások, alapvető melléknevek, a főnevek közül a testrészek nevei, a természetrajzi kifejezése, az igék körében az alapvető cselekvések, történések nevei – meghatározó többségükben finnségi eredetűek. A szókincsnek ebbe a részébe tartoznak a családi, rokonsági nevek, a közvetlen környezet állat- és növénynevei is.

Nyilvánvaló, hogy sok esetben némileg módosult hangalakkal találkozhatunk, és az idők során a szavak egy részének jelentése, jelentésárnyalata is megváltozhatott.

Az összehasonlítás céljára kiválasztott izsórn szókincs finn és észt szavakkal való egybevetése alátámasztja a leírtakat. Itt nem vizsgáljuk azt, hogy a távolabbi finnugor/uráli nyelvekkel való közös eredetnek látszik-e nyoma, miként azt sem, hogy esetleg az ősi finnnségi állapot szókészletébe kerültek-e már be kölcsönszavak, nagyon korai átvételek más eredetű nyelvekből. (Ugyanakkor az egybevetés mindkét típusra kínál példát is, köszönhetően a magyar, illetve orosz megfelelők megadásának.)

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
egy	yksi	üks	üks	один
kettő	kaksi	kaks	kaks	два
három	kolme	kolt	kolm	три
négy	neljä	neljä	neli	четыре
öt	viisi	viiz	viis	пять
hat	kuusi	kuuz	kuus	шесть
hét	seitsemän	seicen	seitse	семь
nyolc	kahdeksan	kaheksan	kaheksa	восемь
kilenc	yhdeksän	üheksän	üheksa	девять
tíz	kymmenen	kümnen	kümme	десять
száz	sata	sata	sada	сто
ezer	tuhat	tuhatta	tuhat	тысяча
én	minä	miä	mina	я
te	sinä	siä	sina	ты
ő	hän	hää	tema	он, она
mi	me	möö	me	мы
ti	te	töö	te	вы
ők	he	höö	nemad	они
ki	ken	ken	kes	кто
mi	mi(kä)	mikä	mis	что
hol	missä	miz	kus	где
hová	mihin	mihe	kus	куда
mikor	milloin	konz	millal	когда
melyik	kumpi	kuka	kumb	который
itt	täällä	tääl	siin	тут
ott	siällä	seel	seal	там
alul	alhaalla	all	all	внизу
felül	ylhäällä	ülöz	üleval	наверху
elöl	edessä	eez	ees	впереди
hátul	takana	takkaan	taga	назад
most	nyt	nüt	nüüd	теперь
már	jo	jo	juba	уже
család	perhe	pere	pere	семья
férfi	mies	meez	mees	муж
asszony	nainen	nain	naine	жена
apa	isä	izä	isa	отец
anya	äiti	emoi	ema	мать

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
fia	poika	<i>poika</i>	poiss	сын
lány	tytär	<i>tütär</i>	tütär	дочь
gyermek	lapsi	<i>lapsi</i>	laps	ребенок
fivér	veli	<i>velli</i>	veli	брат
nővér	sisar	<i>siar</i>	sõsar	сестра
após	appi	<i>äjä</i>	äi	тесть
anyós	anoppi	<i>ämmöi</i>	ämm	тёща
név	nimi	<i>nimi</i>	nimi	имя
szó	sana	<i>sana</i>	sõna	слово
hang	ääni	<i>ään</i>	hää	голос
fej	pää	<i>pää</i>	pää	голова
haj / szőr	hius	<i>hiuz</i>	juus	волос
homlok	otsa	<i>occa</i>	occa	лоб
fül	korva	<i>korva</i>	kõrv	ухо
szem	silmä	<i>silmä</i>	silm	глаз
orr	nenä	<i>nenä</i>	nina	нос
száj	suu	<i>suu</i>	suu	рот
fog	hammas	<i>hammaz</i>	hammas	зуб
nyelv	kieli	<i>keel</i>	keel	язык
áll (s)	leuka	<i>leuka</i>	lõug	челюсть
torok	kurkku	<i>kurkku</i>	kurk	горло
nyak	kaula	<i>kagla</i>	kael	шея
mell	rinta	<i>rinta</i>	rind	грудь
hát	selkä	<i>selkä</i>	selg	спина
szív	sydän	<i>süän</i>	süda	сердце
gyomor	maha	<i>mako</i>	magu	желудок
has	vatsa	<i>vacca</i>	vats	живот
máj	maksa	<i>maksa</i>	maks	печень
epe	sappi	<i>sappi</i>	sapp	желчь
vér	veri	<i>veri</i>	veri	кровь
hús	liha	<i>liha</i>	liha	мясо
zsír	rasva	<i>razva</i>	raav	жир
csont	luu	<i>luu</i>	luu	кость
bőr	nahka	<i>nahka</i>	nahk	кожа
kéz	käsi	<i>käzi</i>	käsi	рука
tenyér	kämmen	<i>kämmel</i>	kämmal	ладонь
ujj	sormi	<i>sormi</i>	sõrm	палец

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
láb	jalka	<i>jalka</i>	jalg	нога
térd	polvi	<i>polvi</i>	põlv	колeно
lélek	henki	<i>henki</i>	hing	душá
szent	pyhä	<i>pühä</i>	püha	святóй
Isten	Jumala	<i>Jummaala</i>	Jumal	Бог
nap	päivä	<i>päivüt</i>	päike	солнце
hold	kuu	<i>kuu</i>	kuu	луна
csillag	tähti	<i>tähti</i>	täht	звезда
ég	taivas	<i>taivaz</i>	taevas	небо
felhő	pilvi	<i>pilvi</i>	pilv	облако
köd	utu	<i>utu</i>	udu	туман
eső	vihma	<i>vihma</i>	vihm	дождь
hó	lumi	<i>lumi</i>	lumi	снег
szél	tuuli	<i>tuul</i>	tuul	ветер
jég	jää	<i>jää</i>	jää	лeд
víz	vesi	<i>vezi</i>	vesi	вода
tűz	tuli	<i>tuli</i>	tuli	огонь
lég	ilma	<i>ilma</i>	ilm	воздух
föld	maa	<i>maa</i>	maa	земля
vas	rauta	<i>rauta</i>	raud	железо
kő	kivi	<i>kivi</i>	kivi	камень
ház	koti	<i>koti</i>	koda	дом
út	tie	<i>tee</i>	tee	дорога
rét	niitty	<i>niittü</i>	niit	луг
fű	heinä	<i>heinä</i>	hein	тpава
erdő	metsä	<i>meccä</i>	mets	лес
fa	puu	<i>puu</i>	puu	дерево
tölgy	tammi	<i>tammi</i>	tamm	дуб
fenyő	kuusi	<i>kuuz</i>	kuusk	ель
gyökér	juuri	<i>juur</i>	juur	корень
ág	oksa	<i>oksa</i>	oks	ветка
levél	lehti	<i>lehti</i>	leht	лист
virág	kukka	<i>kukka</i>	kukka	цветок
bogyó(termés)	marja	<i>marja</i>	mari	ягода
alma	omena	<i>ommeena</i>	õun	яблоко
borsó	herne	<i>herne</i>	hernes	горох
zab	kaura	<i>kagra</i>	kaer	овeс

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
árpa	ohra	<i>odra</i>	oder	ячень
rozs	ruis	<i>ruiz</i>	rukis	рожь
búza	vehnä	<i>vehnä</i>	vehnä	пшеница
liszt	jauhot	<i>jauho</i>	jahu	мука
kenyér	leipä	<i>leipä</i>	leib	хлеб
tej	maito	<i>maito</i>	maido	молоко
vaj	voi	<i>vöi</i>	vöi	масло
tojás	muna	<i>muna</i>	muna	яйцо
fészek	pesä	<i>pezä</i>	pesa	гнездо
madár	lintu	<i>lintu</i>	lind	птица
tyúk	kana	<i>kana</i>	kana	курица
kakas	kukko	<i>kukko</i>	kukk	петух
(vad)liba	hanhi	<i>hanhi</i>	hani	гусь
ló	hepo	<i>heppoin</i>	hobune	серебро
tehén	lehmä	<i>lehmä</i>	lehm	корова
juh	lammas	<i>lammaz</i>	lammas	овца
disznó	sika	<i>sika</i>	sigä	свинья
nyúl	jänis	<i>jäniz</i>	jänes	заяц
mókus	orava	<i>orraava</i>	orav	белка
sün(disznó)	siili	<i>siili</i>	siil	ёж
egér	hiiri	<i>hiir</i>	hiir	мышь
macska	katti	<i>kazi</i>	kass	кошка
kutya	koira	<i>koira</i>	koer	собака
róka	repo	<i>repoi</i>	rebane	лиса
farkas	susi	<i>suzi</i>	susi	волк
medve	karhu	<i>karhu</i>	karu	медведь
kígyó	mato 'féreg'	<i>mato</i>	madu	змея
pók	hämähäkki	<i>hämöi</i>	ämblik	паук
tücsök	sirkka	<i>čerka</i>	sirts	сверчки
béka	konna 'varangy'	<i>konna</i>	konn	лягушка
hal	kala	<i>kala</i>	kala	рыба
tenger	meri	<i>meri</i>	meri	море
folyó	jok	<i>joki</i>	jögi	река
patak	oja 'árok'	<i>oja</i>	oja	ручей
tó	järvi	<i>järvi</i>	järv	озеро
mocsár	suo	<i>soo</i>	soo	болото
sziget	saari	<i>saar</i>	saar	остров

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
hegy (domb)	mäki	mäki	mägi	гора
észak	pohjoinen	pohja	põhi	север
dél	lounas ‘DNy’	lounaz	lõuna	юг
kelet	itä	itä	ida	восток
nyugat	länsi	länz	lääs	запад
idő	aika	aika	aeg	время
tavas	kevät	kevät	kevad	весна
nyár	kesä	kezä	kesä	лето
ősz	syksy	süksü	sügis	осень
tél	talvi	talvi	talv	зима
reggel (hsz)	aamulla	hoomuksel	hommikul	утром
este (hsz)	illan	illaal	iltan	вечером
nappal (hsz)	päivällä	päivääl	päeval	днём
éjjel (hsz)	üöllä	öittee	öösel	ночью
van	olla	olla	olema	быть
(el)kezd	alkaa	alkaa	algama	начинать
befejez	lopettaa	lopettaa	lõpetama	заканчивать
akar	tahtoa	tahtoa	tahtma	хотеть
születik	syntyä	süntüü	sündima	родиться
él	elää	elää	elama	жить
meghal	kuolla	koolla	kuollima	умирать
áll	seisoa	seissoo	seisma	стоять
ül	istua	istua	istuma	сидеть
alszik	maata ‘lefekszik’	maata	magama	спать
eszik	syödä	söövvä	sööma	есть
iszik	juoda	jooa	jooma	пить
mond	sanoa	sannoo	sõnama	сказать
hív	kutsua	kuccua	kutsuma	звать
kérdez	kysyä	küssüü	küsima	спрашивать
felel	vastata	vassata	vastama	отвечать
tud	taida	tiitüü	teadma	знать
hall	kuulla	kuulla	kuulma	слышать
lát	nähdä	nähhü	nägema	видеть
csinál / tesz	tehdä	tehhü	tegema	делать
jön	tulla	tulla	tulema	приходить
megy	männä	männä	minema	идти
fut	juosta	joossa	jooksma	бежать

magyar	finn	<i>izsór</i>	észt	orosz
ugrik	hypätä	<i>hüppätä</i>	hüppama	прыгать
száll	lentää	<i>lentää</i>	lendama	лететь
úszik	uida	<i>ujjuua</i>	ujuma	плыть
mos	pestä	<i>pessä</i>	pesema	стирать
önt	valaa	<i>vallaa</i>	valama	наливать
gyűjt	koota	<i>koota</i>	koguma	собирать
ad	antaa	<i>antaa</i>	andma	давать
kap	saada	<i>saa 'a</i>	saama	получать
keres	etsiä	<i>ecciä</i>	otsima	искать
talál	löytää	<i>löytää</i>	leidma	находить
húz	vetää	<i>vetää</i>	vedama	тянуть
rak	panna	<i>panna</i>	panema	поставить
tart	pitää	<i>pitää</i>	pidama	держат
terel	ajaa	<i>ajjaa</i>	ajama	гнать
üt	lyödä	<i>löövvä</i>	lööma	ударять
köt	sitoo	<i>siella</i>	siduma	связывать
fon	punoa	<i>punnooa</i>	punuma	вить
segít	auttaa	<i>avittaa</i>	abistama	помогать
vár (v)	odottaa	<i>oottaa</i>	ootama	ждать
énekel	laulaa	<i>laulaa</i>	laulma	петь
nevet	nauraa	<i>nagraa</i>	naerma	смеяться
sír (v)	itkeä	<i>itkiä</i>	itkema	плакать
csókol	suudella	<i>suuvvella</i>	suudlema	целовать
szopik	imeä	<i>immiä</i>	imema	сосать
fúj	puhaltaa	<i>puhaltaa</i>	puhuma	дуть
jó	hyvä	<i>hüvä</i>	hea	хороший
rossz	paha	<i>paha</i>	paha	плохой
kicsi	pieni	<i>peen</i>	pieni	маленький
nagy	suuri	<i>suur</i>	suur	большой
fiatal	nuori	<i>noor</i>	noor	молодой
öreg	vanha	<i>vanha</i>	vana	старый
hosszú	pitkä	<i>pitkä</i>	pikk	длинный
rövid	lyhyt	<i>lühüt</i>	lühike	короткий
hideg	kylmä	<i>külmä</i>	külm	холодный
meleg	lämmin	<i>lämmin</i>	lämmin	тёплый
fekete	musta	<i>mussa</i>	must	чёрный
fehér	valkea	<i>valkia</i>	valge	белый

A SZÓÁTVÉTEL

Az izsórok is több idegen néppel érintkeztek, így a keleti szláv, az északi germán és a balti népekkel.

Mindegyik gazdasági, kulturális és társadalmi életéből bőven származtak új tapasztalatok. Ezek nyelvi kifejezésére gyakran nem saját nyelvi megoldást kerestek, hanem az adott nép szavait vették kölcsön, sokszor módosított hangalakokkal.

Minél későbbi az átvétel, annál kevésbé merülhetett feledésbe a szó idegen eredete.

Az izsór nyelv szókincsének újkori bővülésére pedig nagy hatást gyakorolt a kétnyelvűség, amelynek keretében egyre erősebb szerephez jutott az orosz. Nyelvújítás hiányában az állami nyelv szókészletéből egyre több szó használatára kényszerültek az izsórok az anyanyelvi kommunikáció során is.

Nehéz szétválasztani a főleg görög és latin eredetű szavak esetében, hogy jövevényszóról vagy idegen – nemzetközi – szóról kell-e beszélnünk. Az ilyen szavak meghatározó többsége ugyanis orosz közvetítéssel épült be az izsór nyelvbe.

Sok esetben a germán, a balti vagy a nemzetközi eredet sem feltétlenül közvetlen, hisz az adott szó legtöbbször az oroszban is megjelent, s onnan is átkerülhetett.

Nyelvtörténeti vizsgálódást kívánna, hogy az orosz–izsór szóazonosság hátterében mikor áll korábbi, orosz > balti finn átvétel.

orosz	<i>izsór</i>	magyar
август	<i>aukusti</i>	augusztus
алый	<i>aaloi</i>	piros, vörös
ангел	<i>änkeli</i>	angyal
апрель	<i>aprilli</i>	április
Библия	<i>Piipeli</i>	Biblia
боб	<i>papu</i>	bab
больница	<i>bolnica</i>	kórház
борода	<i>parta</i>	szakáll
бутылка	<i>putteeli</i>	palack
вагон	<i>vakkoona</i>	vagon
ванна	<i>vanna</i>	(fürdő)kád
варенье	<i>varenja</i>	befőtt
ватрушка	<i>vadruška</i>	ízes / túrós táska
ветеринар	<i>vetiennaari</i>	állatorvos

orosz	<i>izsór</i>	magyar
ветчина	<i>vičina</i>	sonka
вишня	<i>viišina</i>	meggy
внук	<i>vunukka</i>	unoka
воля	<i>voli</i>	szabadság
вор	<i>varaz</i>	tolvaj
воробей	<i>varppuin</i>	veréb
воровать	<i>varassella</i>	lop
ворона ворота	<i>variz portti</i>	varjú kapu
вот	<i>vot</i>	íme
вывеска	<i>voiveska</i>	cégér, cégtábla
гладить	<i>glaadittaa</i>	(ki)vasal
глицерин	<i>glüceriini</i>	glicerin
глухой	<i>gluuhhoi</i>	süket
горе	<i>goŕa</i>	aggodalom
грамм	<i>gramma</i>	gramm
грамматика	<i>grammatikka</i>	nyelvtan
гранит	<i>graniitti</i>	gránit
дача	<i>daača</i>	nyaraló, dácса
декабрь	<i>dekaabri</i>	december
доктор	<i>tohteri</i>	doktor
думать	<i>duumata</i>	gondol
Евангелие	<i>Evaangeliumi</i>	Evangélium
жалеть	<i>žaalia</i>	sajnál
жанр	<i>žanri</i>	műfaj
жарить	<i>žaria</i>	(meg)süt
желатин	<i>želattiina</i>	zselatin
желе	<i>žellee</i>	zselé
жених	<i>ženihka</i>	vőlegény
завод	<i>zavvooda</i>	gyár, üzem
законный	<i>zakonnoi</i>	törvényes
занавеска	<i>zaneseska</i>	fűggöny
записка	<i>zappiiska</i>	jegyzetlap, cédula
заявление	<i>zajavlenja</i>	kérvény
зенит	<i>zeniitti</i>	zenit
зона	<i>zoona</i>	zóna, övezet
икать	<i>ikostaa</i>	csuklik
иудей	<i>juuti</i>	zsidó

orosz	<i>izsór</i>	magyar
июнь	<i>juuni</i>	június
июль	<i>juuli</i>	július
каблук	<i>kablukka</i>	cipősarok
капля	<i>kabli</i>	csepp
капуста	<i>kapusta</i>	káposzta
карандаш	<i>krandošši</i>	ceruza
карась	<i>karussi</i>	kárász
кора	<i>koori</i>	kéreg
краб	<i>krapu</i>	rák
красить	<i>kraazata</i>	fest
краска	<i>kraaska</i>	festék
крест	<i>riissi</i>	kereszt
кулак	<i>kulakka</i>	ököl
кум	<i>kummi</i>	koma
лететь	<i>lentäü</i>	repül, száll
лицо	<i>liicca</i>	arc
ложка	<i>luzikka</i>	kanál
лоханка	<i>lahantka</i>	(mosó)teknő
манера	<i>manneeri</i>	modor
манёвр	<i>manevra</i>	manőver
манжета	<i>mancetti</i>	mandzsetta
манить	<i>manitella</i>	csalogat
манна	<i>manna</i>	gríz
марка	<i>markka</i>	bélyeg
март	<i>martti</i>	március
мастерская	<i>masterskoi</i>	műhely
матрос	<i>matrossi</i>	matróz
машина	<i>massiina</i>	világítótorony
маяк	<i>majakka</i>	gép
мёд	<i>mezi</i>	méz
монастырь	<i>manasteri</i>	kolostor
монах	<i>manahka</i>	szerzetes
монета	<i>manneeta</i>	pénzérme
мотор	<i>moottori</i>	motor
мочалка	<i>mačalka</i>	(fürdő)szivacs
мясник	<i>määznikkä</i>	mészáros, hentes
наволочка	<i>naulačka</i>	párnahuzat

orosz	<i>izsór</i>	magyar
нежный	<i>neežnoi</i>	lágú, finom
ноябрь	<i>nojaabri</i>	november
нянчить	<i>nänčittüü</i>	dajkál
няня	<i>nünü</i>	dadus
обида	<i>obidna</i>	sértés
обод	<i>oputin</i>	abroncs
обоз	<i>oppooza</i>	kocsisor
огурец	<i>ukuricca</i>	uborka
одеяло	<i>adjala</i>	takaró
океан	<i>okkiaana</i>	óceán
октябрь	<i>oktiaabri</i>	október
отвёртка	<i>advjorkka</i>	csavarhúzó
отпуск	<i>ootpuska</i>	szabadság (idő)
охота	<i>ohvatta</i>	szándék
охотник	<i>ohhootnikka</i>	vadász
очки	<i>ačkat</i>	szemüveg
пакет	<i>paketti</i>	csomag
папироса	<i>paperoska</i>	cigaretta
пара	<i>pari</i>	pár
патент	<i>patenti</i>	patent
патрон	<i>padroni</i>	töltény
персона	<i>persoona</i>	személy
печать	<i>pücetti</i>	pecsét
пирог	<i>piirakka</i>	sütemény, pirog
платье	<i>platja</i>	ruha
поганый	<i>pakkaana</i>	trágár
поезд	<i>poojezda</i>	vonat
портрет	<i>padretti</i>	arckép, portré
почта	<i>posti</i>	posta
поэт	<i>poeetta</i>	költő
праздник	<i>praaznikka</i>	ünnep
процент	<i>procentta</i>	százalék
пыль	<i>pöllü</i>	por
пятница	<i>püüdeccä</i>	péntek
ранец	<i>rancca</i>	tarisznya
расписка	<i>rapiska</i>	nyugta
резина	<i>rizintka</i>	gumi

orosz	<i>izsór</i>	magyar
рейс	<i>reizi</i>	útvonal
решётка	<i>rissikkö</i>	rács
рига	<i>riihi</i>	terményszárító
рожь	<i>ruiz</i>	rozs
рукавица	<i>rukkain</i>	kesztyű
ряд	<i>räätü</i>	sor
сад	<i>saatu</i>	kert
садовник	<i>satovnikka</i>	kertész
сапожник	<i>sappoožnikka</i>	csizmadia
сарай	<i>sarraaja</i>	pajta
сауна	<i>sauna</i>	szauna
сахар	<i>sahkara</i>	cukor
свататься	<i>svaattassa</i>	leányt kér
своjak	<i>svajakka</i>	sógor
сельдерей	<i>selleri</i>	zeller
семя	<i>seemen</i>	család
серп	<i>serppi</i>	sarló
синий	<i>sinniin</i>	kék
собрание	<i>sabranja</i>	gyűlés
сокол	<i>sakkali</i>	sólyom
соль	<i>soola</i>	só
среда	<i>sereta</i>	szerda
стул	<i>stuuli</i>	szék
суд	<i>suuto</i>	bíróság
сумка	<i>suma</i>	szatyor
суп	<i>suppi</i>	leves
табун	<i>dabuni</i>	ménes
танец	<i>tancci</i>	tánc
театр	<i>teatteri</i>	színház
телефон	<i>teleffoona</i>	telefon
тёрка	<i>törkkä</i>	(konyhai) reszelő
терпеть	<i>terppiä</i>	tűr
тётя	<i>täti</i>	nagynéni
торф	<i>turve</i>	tőzeg
трюм	<i>rümä</i>	hajóraktér
тряпка	<i>räpkä</i>	törlőrongy
тыква	<i>tikva</i>	sütőtök

orosz	<i>izsór</i>	magyar
уклейка	<i>ukleika</i>	sneci
укроп	<i>ukrooppi</i>	kapor
усы	<i>uussit</i>	bajusz
утюг	<i>utjuuka</i>	vasaló
ухват	<i>uffatka</i>	sütővilla
фабрика	<i>faabrikka</i>	gyár
фамилия	<i>familia</i>	család
фантазия	<i>fantaazia</i>	fantázia
фартук	<i>vartukki</i>	kötény
февраль	<i>fevrali</i>	február
федерация	<i>federaaccio</i>	föderáció
флаг	<i>flakku</i>	zászló
фонарь	<i>vannaari</i>	lámpa
форма	<i>forma</i>	forma
форточка	<i>vortačka</i>	szellőzőablak
фундамент	<i>fundamentti</i>	alap
фыркать	<i>furskaa</i>	prüszköl
хоть	<i>hot</i>	bár, ámbár
царь	<i>caari</i>	cár
цемент	<i>cementta</i>	cement
центнер	<i>centneri</i>	mázsa
центр	<i>centra</i>	központ, centrum
цирк	<i>cirkuz</i>	cirkusz
циркуль	<i>cirkkuli</i>	körző
чай	<i>čaaju</i>	tea
чтобы	<i>štobõ</i>	hogyha
шашки	<i>šaškat</i>	dámajáték
шёлк	<i>silkki</i>	selyem
шкаф	<i>škaappi</i>	szekrény
школа	<i>škoulu</i>	iskola
шляпа	<i>lääppä</i>	kalap
штурвал	<i>šturvaala</i>	kormány(kerék)
январь	<i>janvari</i>	január
ясный	<i>jasnoi</i>	ragyogó

Megjegyzés: Nyelvtörténeti vizsgálódást kívánna, hogy az orosz–izsór szóazonosság háttérében mikor áll egy korábbi finnugoroktól való orosz átvétel.

A SZÓKÉPZÉS

Ennek a nyelvtani leírásnak nem feladata, hogy az izzó szóképzési eljárásnak a teljességét áttekintse, az itteni példák csak ízelítőt adnak néhány képzés bemutatásával. Mint sok nyelvben, a szóképzés az izzóban is négy nagy kategóriába sorolható. A forrásszó és az eredményező tekintetében képezhető:

I. igeből: 1) ige és 2) névszó; II. névszóból: 3) ige és 4) névszó.

Igéből való igeképzés

a) *-tua/-tüä* képzővel (visszaható alak)

<i>ahistaa</i> ‘összenyom’	→	<i>ahistua</i> ‘összenyomódik’
<i>hämmentää</i> ‘zavarba hoz’	→	<i>hämmentüä</i> ‘zavarba jön’
<i>kääntää</i> ‘elfordít’	→	<i>kääntüä</i> ‘elfordul’
<i>murtaa</i> ‘eltör’	→	<i>murtua</i> ‘eltörik’
<i>muuntaa</i> ‘átalakít’	→	<i>muuntua</i> ‘átalakul’
<i>muuttaa</i> ‘megváltoztat’	→	<i>muuttua</i> ‘megváltozik’

b) *-ella/-ellä* képzővel (visszaható és/vagy gyakorító alak)

<i>ihmetyttää</i> ‘csodálatba ejt’	→	<i>ihmetellä</i> ‘csodálkozik’
<i>istussa</i> ‘leül’	→	<i>istutella</i> ‘ülésezik’
<i>nagraa</i> ‘nevet’	→	<i>nagrahella</i> ‘mosolyog’
<i>naksahtaa</i> ‘kattint’	→	<i>naksutella</i> ‘ketyeg’
<i>oottaa</i> ‘vár’	→	<i>ootella</i> ‘várakozik’
<i>sööttää</i> ‘etet’	→	<i>söötellä</i> ‘hízlal’
<i>tilkuttaa</i> ‘csöppen’	→	<i>tilkutella</i> ‘csöpög’
<i>vaihtaa</i> ‘kicsérél’	→	<i>vaihella</i> ‘váltakozik’
<i>viiüttää</i> ‘késleltet’	→	<i>viiüttellä</i> ‘tétovázik’

Igéből való névszóképzés

a) *-oz/-öz/-uz/-üz* képzővel

<i>aikoa</i> ‘szándékozik’	→	<i>aikomuz</i> ‘szándék’
<i>ajatella</i> ‘gondolkodik’	→	<i>ajatoz</i> ‘gondolat’
<i>antaa</i> ‘ad’	→	<i>annoz</i> ‘adag’
<i>epästüä</i> ‘hibázik’	→	<i>epässüz</i> ‘hiba’
<i>haavuttaa</i> ‘megsebesít’	→	<i>haavuttoz</i> ‘sebesülés’
<i>henkittää</i> ‘lélegzik’	→	<i>henkitöz</i> ‘lélegzet’
<i>jättää</i> ‘hagy’	→	<i>jätöz</i> ‘maradék’

b) *-miin/-miiin* képzővel

<i>leipoja</i> ‘süt’	→	<i>leipoimiin</i> ‘sütés’
<i>lukkiia</i> ‘számol’	→	<i>lukomiin</i> ‘számolás’
<i>ommella</i> ‘varr’	→	<i>ompelommiin</i> ‘varrás’
<i>söövvä</i> ‘eszik’	→	<i>söömiin</i> ‘étkezés’

<i>tehhä</i> ‘csinál’	→	<i>tekömiin</i> ‘csinálás’
<i>tiitää</i> ‘tud’	→	<i>tiitämiin</i> ‘tudás’
<i>ujjua</i> ‘úszik’	→	<i>ujumiin</i> ‘úszás’
c) <i>-ja/-jä</i> képzővel		
<i>joossa</i> ‘fut’	→	<i>jooksija</i> ‘futó’
<i>keittää</i> ‘főz’	→	<i>keittäjä</i> ‘szakács’
<i>ommella</i> ‘varr’	→	<i>ompelija</i> ‘varrónő’
<i>suutia</i> ‘ítél’	→	<i>suutija</i> ‘bíró’
<i>tehhä</i> ‘tesz’	→	<i>tekkijä</i> ‘tettes’
<i>ujjuua</i> ‘úszik’	→	<i>ujjuuja</i> ‘úszó’
<i>veejjä</i> ‘visz’	→	<i>veejjä</i> ‘fuvaros’

Névszóból való igeképzésa) *-ia/-iä* képzővel

<i>juur</i> ‘gyöker’	→	<i>juuria</i> ‘gyökerestől kitép’
<i>naagla</i> ‘szög’	→	<i>naaglia</i> ‘kiszögez’
<i>onki</i> ‘horog’	→	<i>onkia</i> ‘horgászik’
<i>pöörä</i> ‘kör’	→	<i>pööriä</i> ‘pörög’
<i>risti</i> ‘kereszt’	→	<i>ristiä</i> ‘megkeresztel’
<i>suksi</i> ‘sí’	→	<i>suksia</i> ‘síel’

b) *-tua/-tüä* képzővel

<i>essiine</i> ‘tárgya vminek’	→	<i>essiintüä</i> ‘szerepel’
<i>ilma</i> ‘levegő’	→	<i>ilmahtua</i> ‘feltűnik’
<i>jää</i> ‘jég’	→	<i>jäähtüä</i> ‘kihúl’
<i>mato</i> ‘kígyó’	→	<i>maottua</i> ‘tekerőzik’
<i>muu</i> ‘másfajta’	→	<i>muuntua</i> ‘átalakul’
<i>märkä</i> ‘nyirkos’	→	<i>märäntüä</i> ‘megromlik’

Névszóból való névszóképzésa) *-z* képzővel

<i>liha</i> ‘hús’	→	<i>lihaz</i> ‘izom’
<i>terä</i> ‘penge’	→	<i>teräz</i> ‘acél’

b) *-usse/-üsse* képzővel

<i>etähäin</i> ‘távoli’	→	<i>etähäizüsse</i> ‘távolság’
<i>ezimeez</i> ‘előljáró’	→	<i>ezimeehüsse</i> ‘előljáróság’
<i>hiljain</i> ‘csendes’	→	<i>hiljaizusse</i> ‘csendesség’
<i>kalliz</i> ‘értékes’	→	<i>kallehukse</i> ‘kincs’
<i>mussa</i> ‘fekete’	→	<i>mussuhukse</i> ‘feketesség’
<i>mükkä</i> ‘néma’	→	<i>mükkühüsse</i> ‘némaság’
<i>nodra</i> ‘hajlékony’	→	<i>nodrusse</i> ‘hajlékonyság’
<i>näppärä</i> ‘füрге’	→	<i>näppärüsse</i> ‘fürgesség’

c) *-ain/-äin/-in* képzővel

α) melléknevesítés

<i>auki</i> ‘nyitva’	→	<i>aukinain</i> ‘nyitott’
<i>etähääl</i> ‘távol’	→	<i>etähäin</i> ‘távoli’
<i>irti</i> ‘szabadon’	→	<i>irtonain</i> ‘kötetlen’
<i>jälki</i> ‘nyoma vkinek’	→	<i>jälkimäin</i> ‘következő’
<i>mööhä</i> ‘késő’	→	<i>mööhäin</i> ‘késői’
<i>pöörä</i> ‘kör’	→	<i>pöörähäin</i> ‘kerek’
<i>roosse</i> ‘rozsdá’	→	<i>roostiin</i> ‘rozsdás’
<i>süksü</i> ‘ősz (évszak)’	→	<i>süksüin</i> ‘őszi’

β) kicsinyítés

<i>tüttöi</i> ‘leány’	→	<i>tütökkäin</i> ‘leányka’
<i>voonna</i> ‘bárány’	→	<i>voonnain</i> ‘bárányka’

d) *-lain/-läin* képzővel (népnevek)

<i>Ižora</i> ‘Izsórföld’	→	<i>ižoralain</i> ‘izsór’
<i>Sooma</i> ‘Finnország’	→	<i>soomalain</i> ‘finn’
<i>Venä</i> ‘Oroszország’	→	<i>venäläin</i> ‘orosz’

e) *-kkoi/-kköi* képzővel (női funkciók, „nőnemképzés”)

<i>ižora</i> ‘izsór (személy)’	→	<i>ižorakkoi</i> ‘izsór nő’
<i>laulaja</i> ‘énekes’	→	<i>laulajakkoi</i> ‘énekesnő’
<i>lättä</i> ‘lett (személy)’	→	<i>lättäkköi</i> ‘lett nő’
<i>mööjä</i> ‘eladó’	→	<i>mööjäkköi</i> ‘eladónő’
<i>poeetta</i> ‘költő’	→	<i>poeettakkoi</i> ‘költőnő’
<i>üstävä</i> ‘barát’	→	<i>üstäväkköi</i> ‘barátnő’

Fosztóképző

A *-toin/-töin* fosztóképzővel igéből és névszóból is képezhetünk melléknevet, de a két esetben a képzés módja némileg eltér:

a) igéből (a II. infinitivus alakjából) való képzés

<i>arvata</i> ‘megért’	→	<i>arva-ma-toin</i> ‘érthetetlen’
<i>oottaa</i> ‘vár’	→	<i>ootta-ma-toin</i> ‘váratlan’
<i>taippuua</i> ‘hajlik’	→	<i>taipu-ma-toin</i> ‘rugalmatlan’
<i>tutkia</i> ‘felderít’	→	<i>tutki-ma-toin</i> ‘felderítetlen’
<i>täüttiä</i> ‘megtelik’	→	<i>täütti-mä-töin</i> ‘elégedetlen’

b) névszóból való képzés

<i>hammaz</i> ‘fog (rágószerv)’	→	<i>hampahi-toin</i> ‘fogatlan’
<i>jalka</i> ‘láb’	→	<i>jala-toin</i> ‘lábatlan’
<i>süü</i> ‘bűn’	→	<i>süü-töin</i> ‘ártatlan’
<i>uni</i> ‘álom’	→	<i>une-toin</i> ‘álmatlan’
<i>vere</i> ‘hiba’	→	<i>verehe-töin</i> ‘hibátlan’

A SZÓÖSSZETÉTEL

A szóösszetételek forrásanyaga szerényebb a modern nyelvek szótárainak szókincsénél. Ennek két oka is van.

Egyrészt az izsórn nyelvben még alig zajlott le olyan nyelvújítás, amely a korszerűbb élet kifejezéseit javarészt összetételekkel valósítja meg.

Másrészt egyelőre bizonytalanság tapasztalható abban a tekintetben, hogy például egy gyakori jelzős szerkezet mikor váljon összetétellé.

Emiatt helyesírási zavar is fellép, az egybeírást nem mindig a nyelvi logika alapján, hanem sokszor csak véletlenszerűen alkalmazzák.

Az izsórn nyelvű összetett szavak tükörfordítása sokszor nehéz/lehetetlen, mert az összetételt alkotó szavak egymás mellé kerülése nagyon gyakran a magyar gondolkodástól eltérő.

Példák az összetételek típusaira:

<i>ali</i> <i>leuka</i>	‘alsó ajak (al + ajak)’
<i>enzi</i> <i>arki</i>	‘hétfő (első + hétköznap)’
<i>ezi</i> <i>jalka</i>	‘mellső láb (elő + láb)’
<i>ezi</i> <i>meez</i>	‘főnök (elő + férfi)’
<i>ezi</i> <i>merkki</i>	‘példakép (elő + jelölés)’
<i>ezi</i> <i>sana</i>	‘előszó (elő + szó)’
<i>happa</i> <i>maito</i>	‘aludttej (savanyodott + tej)’
<i>heinä</i> <i>čerikka</i>	‘szöcske (fű + tücsök)’
<i>icce</i> <i>opastaja</i>	‘önképző (ön + képző)’
<i>ice</i> <i>päizüz</i>	‘makacsság (ön + fejűség)’
<i>ikkunan</i> <i>päälüz</i>	‘ablakpárkány (ablak + fedőlap)’
<i>ilta</i> <i>hämmäri</i>	‘alkonyati (est + szürkületi)’
<i>ilta</i> <i>öö</i>	‘kora éjszaka (este + éjszaka)’
<i>irtolaiz</i> <i>väki</i>	‘nomád nép (kóborló ^nép)’
<i>jalka</i> <i>lauta</i>	‘pedál (láb + deszka)’
<i>jalka</i> <i>muna</i>	‘boka (láb + tojás)’
<i>jalka</i> <i>pohja</i>	‘talp (láb + fenék)’
<i>jalka</i> <i>tee</i>	‘ösvény (láb + út)’
<i>jalka</i> <i>terä</i>	‘lábfej (láb + él)’
<i>kagla</i> <i>kello</i>	‘állatkolomp (nyak + harang)’
<i>kagla</i> <i>luu</i>	‘kulcscsont (nyak + csont)’
<i>kagla</i> <i>rätti</i>	‘sál (nyak + kendő)’
<i>kagla</i> <i>tunnit</i>	‘nyakláncóra (nyak + óra)’
<i>kalan</i> <i>marjat</i>	‘ikra (hal + bogyók)’
<i>kanan</i> <i>poikkain</i>	‘csibe (tyúk + poronty)’

<i>katon</i> <i>aluz</i>	‘fészer (fedél + alj)’
<i>kosson</i> <i>haluhiin</i>	‘bosszúvágyó (bosszú + vágyó)’
<i>kummi</i> <i>poika</i>	‘keresztfiú (koma + fiú)’
<i>kummi</i> <i>setä</i>	‘keresztapa (koma + bácsi)’
<i>kummi</i> <i>tütär</i>	‘keresztlány (koma + lány)’
<i>kummi</i> <i>täti</i>	‘keresztanya (koma + néni)’
<i>külki</i> <i>luu</i>	‘borda (oldal + csont)’
<i>künz</i> <i>pää</i>	‘könyök (köröm + fej)’
<i>künz</i> <i>varz</i>	‘alkar (köröm + szár)’
<i>küürü</i> <i>selkähin</i>	‘görnyedt (meghajlott + hátú)’
<i>käzi</i> <i>puu</i>	‘korlát (kéz + fa)’
<i>käzi</i> <i>varz</i>	‘kar (kéz + szár)’
<i>lammaz</i> <i>karja</i>	‘juhnyáj (juh + nyáj)’
<i>lapsiloin</i> <i>koti</i>	‘gyermekotthon (gyermek + otthon)’
<i>lapsiloin</i> <i>saatu</i>	‘óvoda (gyermek + kert)’
<i>lumi</i> <i>meez</i>	‘hóember (hó + ember)’
<i>lumi</i> <i>sää</i>	‘hóvihar (hó + ítéletidő)’
<i>lumi</i> <i>tuisku</i>	‘hóvihar (hó + vihar)’
<i>luu</i> <i>kivi</i>	‘kovakő (csont + kő)’
<i>maito</i> <i>hammaz</i>	‘tejfog (tej + fog)’
<i>maito</i> <i>kukka</i>	‘pitypang (tej + virág)’
<i>maito</i> <i>sarvi</i>	‘cumisüveg (tej + szarv)’
<i>makkahuz</i> <i>tupa</i>	‘hálószoba (hálólhely + szoba)’
<i>marja</i> <i>pehko</i>	‘bogyós bokor (bogyó + bokor)’
<i>marja</i> <i>saatu</i>	‘gyümölcsöskert (gyümölcs + kert)’
<i>marja</i> <i>vezi</i>	‘gyümölcslé (gyümölcs + víz)’
<i>meccä</i> <i>eläävä</i>	‘vadállat (erdő + élőlény)’
<i>meccä</i> <i>voohi</i>	‘őz (erdő + kecske)’
<i>mecän</i> <i>laita</i>	‘erdő széle (erdő + széle)’
<i>meri</i> <i>meez</i>	‘tengerész (tenger + ember)’
<i>moni</i> <i>jumalaizuz</i>	‘többistenhit (sok + istenhit)’
<i>moni</i> <i>voottiin</i>	‘sokévi (sok + évi)’
<i>müllün</i> <i>kivi</i>	‘malomkő (malom + kő)’
<i>müllün</i> <i>rataz</i>	‘malomkerék (malom + kerék)’
<i>möötä</i> <i>tuul</i>	‘menetszél (irányába + szél)’
<i>nahka</i> <i>polle</i>	‘börkötény (bőr + kötény)’
<i>nahka</i> <i>siipi</i>	‘denevér (bőr + szárny)’
<i>Naisiin</i> <i>päivä</i>	‘Nőnap (nő + nap)’
<i>nenä</i> <i>rätti</i>	‘zsebkendő (orr + kendő)’

<i>nenä</i> <i>tauti</i>	‘nátha (orr + betegség)’
<i>nevvon</i> <i>antaja</i>	‘tanácsadó (tanács + adó)’
<i>noizo</i> <i>vezi</i>	‘dagály (felkelés + víz)’
<i>nooska</i> <i>lumi</i>	‘hólé (olvadás + hó)’
<i>näppi</i> <i>töö</i>	‘kézimunka (csipke + munka)’
<i>olki</i> <i>korz</i>	‘szalmaszál (szalma + szál)’
<i>ommeena</i> <i>puu</i>	‘almafa (alma + fa)’
<i>oppi</i> <i>koti</i>	‘tanintézet (tanulás + ház)’
<i>oza</i> <i>meez</i>	‘részvényes (rész + ember)’
<i>pagla</i> <i>kenkä</i>	‘fűzőscipő (zsineg + cipő)’
<i>paha</i> <i>meeliin</i>	‘rosszkedvű (rossz + kedvű)’
<i>pallo</i> <i>pele</i>	‘labdajáték (labda + játék)’
<i>pata</i> <i>luhka</i>	‘fazékcserep (fazék + cserep)’
<i>pere</i> <i>meez</i>	‘házigazda (család + férfi)’
<i>pere</i> <i>nain</i>	‘háziasszony (család + asszony)’
<i>piippu</i> <i>meez</i>	‘pipázó (pipa + ember)’
<i>piipun</i> <i>varz</i>	‘pipaszár (pipa + szár)’
<i>pitkä</i> <i>keeliin</i>	‘fecsegő (hosszú + nyelvű)’
<i>polvi</i> <i>pöksüt</i>	‘térdnadrág (térd + nadrág)’
<i>polvi</i> <i>sukat</i>	‘térdharisnya (térd + harisnya)’
<i>pühä</i> <i>päivä</i>	‘vasárnap (szent + nap)’
<i>päivüen</i> <i>lasku</i>	‘napnyugta (nap + lemenetel)’
<i>päivüen</i> <i>noizo</i>	‘napkelte (nap + felemelkedés)’
<i>päivä</i> <i>paisse</i>	‘napfény (nap + fény)’
<i>Päivä</i> <i>tähti</i>	‘Hajnalesillag (nap + csillag)’
<i>päivä</i> <i>valetikko</i>	‘pirkadat (nap + alsó szakasz)’
<i>päre</i> <i>katto</i>	‘zsindelytető (zsindely + tető)’
<i>päähkä</i> <i>pehko</i>	‘mogyoróbokor (mogyoró + bokor)’
<i>pää</i> <i>laki</i>	‘fejtető (fej + mennyezet)’
<i>pää</i> <i>luu</i>	‘koponyacsont (fej + csont)’
<i>pää</i> <i>meez</i>	‘főnök (fő + ember)’
<i>rampa</i> <i>jalkain</i>	‘sánta lábú (sánta + lábú)’
<i>ranne</i> <i>tunnit</i>	‘karóra (csukló + óra)’
<i>rauta</i> <i>seppä</i>	‘kovács (vas + műves)’
<i>rauta</i> <i>tee</i>	‘vasút (vas + út)’
<i>ruumihen</i> <i>puut</i>	‘koporsó (tetem + fa)’
<i>sala</i> <i>paikka</i>	‘rejtekhely (titok + hely)’
<i>sanan</i> <i>väli</i>	‘beszédszünet (beszéd + időköz)’
<i>sauna</i> <i>nain</i>	‘gyermekágyas kismama (szauna + nő)’

<i>seinä</i> <i>lamppu</i>	‘falikar (fal + lámpa)’
<i>seinä</i> <i>pappeeri</i>	‘tapéta (fal + papír)’
<i>seinä</i> <i>peegli</i>	‘falitükör (fal + tükör)’
<i>sellitüz</i> <i>kirja</i>	‘kézikönyv (magyarázás + könyv)’
<i>sian</i> <i>nahka</i>	‘disznóbőr (disznó + bőr)’
<i>silmä</i> <i>terä</i>	‘szembogár (szem + él)’
<i>sota</i> <i>meez</i>	‘katona (háború + férfi)’
<i>suksi</i> <i>sie</i>	‘síkötés (sí + kötés)’
<i>suur</i> <i>pövvü</i>	‘nagybunda (nagy + bunda)’
<i>suur</i> <i>uhluu</i>	‘víztartály (nagy + vödör)’
<i>süntümä</i> <i>merkki</i>	‘anyajegy (születés + jel)’
<i>süntümä</i> <i>päivä</i>	‘születésnap (születés + nap)’
<i>süntümä</i> <i>sia</i>	‘születési hely (születés + hely)’
<i>süntümä</i> <i>vooz</i>	‘születési év (születés + év)’
<i>taka</i> <i>jalka</i>	‘hátsó láb (hátul + láb)’
<i>tijje</i> <i>meez</i>	‘tudós (tudomány + ember)’
<i>tijjen</i> <i>seegra</i>	‘tudományos társulat (tudomány + társulat)’
<i>tijjon</i> <i>halu</i>	‘tudásszomj (tudás + vágy)’
<i>toiss</i> <i>arki</i>	‘kedd (második + hétköznapi)’
<i>tozi</i> <i>aassia</i>	‘tény (való + dolog)’
<i>tuli</i> <i>palo</i>	‘tűzvész (tűz + égés)’
<i>tuulen</i> <i>henki</i>	‘szellő (szél + lélek)’
<i>töö</i> <i>meez</i>	‘dolgozó (munka + ember)’
<i>ukon</i> <i>ilma</i>	‘zivatar (dörgés + időjárás)’
<i>ukon</i> <i>jürü</i>	‘mennydörgés (dörgés + dörgés)’
<i>ukon</i> <i>tuuča</i>	‘viharfelhő (dörgés + felhő)’
<i>vaalian</i> <i>tukkain</i>	‘szőke (halvány + hajú)’
<i>vacan</i> <i>tauti</i>	‘hasbaj (has + betegség)’
<i>vanha</i> <i>poika</i>	‘agglegény (öreg + fiú)’
<i>vanha</i> <i>tüttöi</i>	‘vénkisasszony (öreg + leány)’
<i>vasta</i> <i>verta</i>	‘ellenáram (ellen + áram)’
<i>vasta</i> <i>voima</i>	‘ellenállás (ellen + erő)’
<i>veen</i> <i>pohja</i>	‘meder (víz + fenék)’
<i>veren</i> <i>paine</i>	‘vérnyomás (vér + nyomás)’
<i>vertahuz</i> <i>kuva</i>	‘hasonlat (hasonlítás + kép)’
<i>vezi</i> <i>johto</i>	‘vízvezeték (víz + vezeték)’
<i>vezi</i> <i>kraaska</i>	‘vízfestmény (víz + festés)’
<i>viini</i> <i>zavvooda</i>	‘borászat (bor + üzem)’
<i>vooz</i> <i>sata</i>	‘évszázad (év + száz)’

<i>vähä väkkiin</i>	‘gyenge (kis + erejű)’
<i>ühteüz omaizuz</i>	‘közös tulajdon (egyesítés + tulajdon)’
<i>üksin olo</i>	‘egyedüllét (egyedül + lét)’
<i>äänen paino</i>	‘hangsúly (hang + súly)’
<i>öö paita</i>	‘hálóing (éjjel + ing)’
<i>öö vahti</i>	‘éjjeliőr (éjjel + őr)’

Ebben a példasorban természetesen nem szerepelnek az összetett számnevek (lásd a 62–65. oldalakat).

Érdekesség, hogy az izsórárásban olykor elkerüli a magánhangzóra végződő előtag és a magánhangzóval kezdődő utótag egybeírását, máskor viszont ez nem okoz gondot.

Egybeírva:	<i>icce opastaja</i> ‘önképzés’
	<i>ilta öö</i> ‘este+éjjel = kora éjszaka’
	<i>meccä eläävä</i> ‘erdő+élőlény = vadállat’
	<i>tijje akadeemia</i> ‘tudományos akadémia’
Különírva:	<i>maa ilma</i> ‘föld+lég = világ’
	<i>maa ommenat</i> ‘föld+alma = burgonya’

Az izsórárás is használja a kötőjeles írásmódot összetételek írásakor, de olyan következetes szabály, mint a magyar nyelvben, nem állapítható meg.

Ikerszavak:	<i>enemmän-vähemmän</i> ‘több-kevesebb’
	<i>etez-takaz</i> ‘előre-hátra’
	<i>nippii-nappii</i> ‘alig-alig’
	<i>toin-toizen</i> ‘egymás’

Valóságos összetételek kötőjellel írva:	<i>emäin-koira</i> ‘szukakutya’
	<i>issäin-koira</i> ‘kankutya’
	<i>lumi-sae</i> ‘hó+csapadék = hóesés’
	<i>vercca-rakko</i> ‘húgyhólyag’

Többszörös összetételek esetében a logikailag indokolt helyen alkalmazza a kötőjelet az izsórárás:

<i>paina pää-veicci</i>	‘nyomás+fej+kés = bicska’
--------------------------	---------------------------

A birtokos szerkezetből származó összetétel lehet jelölt, amikor az előtag birtokos esetben áll, de lehet jelöletlen is, amikor az előtag alanyesetben van.

Jelölt:	<i>ikkunan päliüz</i> ‘ablakpárkány’
	<i>kalan marjat</i> ‘halikra’
	<i>tijjon halu</i> ‘tudásszomj’
	<i>veren paine</i> ‘vérféreg’

Jelöletlen: *marja*||*vezi* ‘gyümölcsle’
polvi||*pöksüt* ‘térdnadrág’
seinä||*pappeeri* ‘fal+papír = tapéta’
vezi||*johto* ‘vízvezeték’

Egyszerűbb a helyzet a minőségjelzős szerkezetből véglegesedett szóösszetételekben: *pühä*||*päivä* ‘szent + nap = vasárnap’; *suur*||*pövvü* ‘nagybunda’; *vappa*||*päivä* ‘szabadnap’.

Vannak igen gyakori összetételbeli elő-, illetve utótagok, ezeket a másik taggal egybeírjuk.

Előtag:

ezi- ‘elő-’; *pää-* ‘fő-’; *teko-* ‘mű-’; *vasta-* ‘ellen-’; *epä-* ‘nem ...’.

Utótag:

-viikkoin ‘-hetes’; *-vootiin* ‘-éves’.

A HANGUTÁNZÓ SZAVAK

A szókészlettan speciális területe a **hangutánzó** (és ezekkel együtt a hangulatfestő) szavak köre.

A hangalakoknak a nyelvek közötti nagyfokú hasonlósága, olykor szinte az azonossága nem véletlen, hiszen az adott hanghatás hasonló utánzásra készlet.

Az utánzásra kerülő hang származhat a természetből, az állatoktól, magából az emberi cselekvésből, sőt a technikai fejlődésből is. Ebben a tekintetben az izzó nyelv is gazdag.

A hangutánzó szavakkal némi rokonságot mutató **hangulatfestő** szavak a hangalakjukkal nem hanghatásokat utánoznak, hanem leggyakrabban egyes emberi tulajdonságok hangulatát, természeti, állati hanghatásokat idéznek fel.

Ezekre lássunk néhány példát!

A természetből származó hangutánzó szavak: *jürissä* ‘dörög (az ég)’; *puhaltaa* ‘fúj (a szél)’; *tilkutella* ‘csöpörög (az eső)’; *vunissa* ‘zúg’.

Állathangokból származó hangutánzó szavak: *čiukkia* ‘csiripel’; *hernua* ‘nyerít’; *hõrissä* ‘zümög’; *mõköttä* ‘dõrmög’; *niaukkua* ‘nyávog’; *rõhkiä* ‘rõfög’; *sihissä* ‘sziszeg’; *širissä* ‘ciripel’; *ürissä* ‘nyüszít’; *vihältä* ‘fütyül’.

Az utóbbival rokonságot mutatnak azok az állatok, amelyeknek az általuk kiadott hang alapján adtak nevet: *böböräin* ‘bogár’; *čerikka* ‘tücsök’; *hörhöläin* ‘darázs’; *kukkoi* ‘kakas’; *käköi* ‘kakukk’.

Az emberi hangadásból származó hangutánzó szavak: *čakattaa* ‘csacsog’; *huutaa* ‘huhog’; *käkättää* ‘hahotázik’; *macutella* ‘cup-pog’; *örissä* ‘hörög’; *papatta* ‘karattyol’; *röühkätä* ‘böfög’; *ähkää* ‘nyög’.

Az emberi tevékenységből származó hangutánzó szavak: *koputtaa* ‘kopogtat’; *näpätä* ‘penget’; *topata* ‘topog’; *turuttaa* ‘trombitál’.

A technikai fejlődés nyomán keletkezett hangutánzó szavak: *krapissa* ‘berreg’; *narsskaa* ‘nyikorog’; *plakkaa* ‘csattog’; *taputtaa* ‘dobog’.

Az emberi tulajdonságok hangulatát felidéző hangulatfestő szavak: *härccä* ‘izgága’; *šuuokuri* ‘kópé’; *tikkoi* ‘göthös’; *tuhma / vohma* ‘bugyuta’.

A SZÓLÁSOK

A szókincsbővítés mellett a sajátos jelentéssel állandósuló szókapcsolatok, a frazémák is a nyelvi kifejező erőt gazdagítják.

Egy állandósult szókapcsolatfajta érdemel ebben az összefoglalásban részletesebb említést: a szólás, illetve szóláshasonlat.³⁸ A szó szerkezetet itt nem az egyes szavak egymás mellé kerülő jelentéseiből összegződő jelentésében használjuk, hanem átvitt értelemben, ami által színesebb, szemléletesebb szinonimáját kapjuk a kifejezendő jelentésnek.

A szólásalkotás lehetőségével az izsórn nyelv is bőven él. Például:

<i>ahtaa maon tään</i>	‘(tele)tömi a hasát’
<i>Herra tiiz!</i>	‘Isten tudja!’
<i>itköö, ku lapsi</i>	‘sír, mint egy gyerek’
<i>johattaa oikialle teelle</i>	‘jó útra visz’
<i>karvat noistii pörhille</i>	‘égnek állt a haja’
<i>kävelli viikkokauz</i>	‘végigsétálta a hetet’

³⁸ Sajátos jelentéssel nemcsak szó szerkezetek, hanem teljes mondatok is gyakran állandósulnak. A frazémák közül ezek a találós kérdések, a közmondások és a szállóigék. A rendelkezésre álló izsórn forrásanyag egyrészt ezek tekintetében szegényes, másrészt mondatként ezek kevésbé tartoznának a szóképzés tan problémakörébe, mint a szólások.

<i>lainajaa rahhaa</i>	‘(el)nyeli a pénzt’
<i>looa karsahan kacon</i>	‘ferde szemmel néz rá’
<i>mist puhaltaa tuul?</i>	‘honnán fúj a szél?’
<i>mäni maihe omiz matkoin</i>	‘saját útját járta’
<i>näyttää hapanutta naamaa</i>	‘savanyú képet vág’
<i>panna kaiken yhen kortin varraa</i>	‘mindent egy lapra tesz fel’
<i>sattaa vihmaa rankast</i>	‘esik, mintha dézsából öntenék’
<i>se ihmin ono jo marraz</i>	‘már egy elveszett ember’
<i>tarttua olkikortee</i>	‘szalmaszálba kapaszkodni’
<i>tehhä vikapisson</i>	‘baklövést követ el’
<i>turhuksiin turhuz</i>	‘sok hűhó semmiért’
<i>vizata ikkeehen poiz</i>	‘leveti az igát’

Mondattan

A mondattannak van több olyan vonatkozása, amelyekre jelen könyvben nem térek ki. Egyrészt mert az izsórv nyelv megismeréséhez ezek nem feltétlenül elengedhetetlenek, másrészt a leírásuk akár az itteni terjedelem többszörösét igényelné.

Részletesebben azt sem taglalom, csak röviden érintem, hogy az izsórv nyelv milyen mondatfajtákat használ, mert a kategorizálásuk mindenben azonosnak tekinthető a magyar nyelvével.

A MONDATFAJTÁK

A közlés szándéka szerint

A kijelentő és a felkiáltó mondatok megállapítást fejeznek ki, a két típus közötti különbséget a hanghordozás határozza meg. Míg a kijelentő mondat nyugodt, emóciómentes közlést tartalmaz, addig a felkiáltó mondat akár negatív, akár pozitív érzelmek emelt hangvétellű kifejezője. Alaki különbség a felkiáltó mondatok indulatszóval való gyakori indítása lehet.

A mondat érzelmi skálája az enyhe indulattól a felfokozottig terjedhet, és sok esetben lényegileg alig távolodik el a pusztá kijelentéstől, ezért a felkiáltó jellel való megkülönböztetés sem mindig egyértelmű.

Példák:

a) kijelentő mondat

Karhu, suzi ja repoi külvettii kerran ruist.

‘A medve, a farkas és a róka egyszer rozsot vetett(ek).’

b) felkiáltó mondat

Ku ono nagrettavvaa!

‘Mennyire nevetséges!’

Az óhajtó és a felszólító mondatok vágy- és akaratkifejező típusúak. Míg az óhajtás a legtöbbször általános irányú, addig a felszólítás kifejezetten személyre szóló. Ennek alapján a tartalmazott elvárás intenzitása a felszólításban erősebb. Az óhajtás állítmánya pedig gyakran feltételes módú.

Példák:

a) óhajtó mondat

Mut hää ni tekkiiz!

‘Bár így tenne!’

b) felszólító mondat:

Nostakaa minnua, tütöit, reust poiz!

‘Húzzatok ki engem, lányok, a sárból!’

A kérdő mondatok tartalmazhatnak *kiegészítendő* vagy *eldöntendő* elvárást a címzettől.

Az első esetben a válasz a kérdező hiányzó ismeretét egészíti ki, és a mondatot általában kérdőszó vezeti be.

A második esetben a válasz helyeslő vagy tagadó, nem ritkán kitérő is lehet (‘nem tudom’; ‘talán’).

Példák:

a) kiegészítendő kérdő mondat

A miks siun puuro ono valkiamp?

‘De miért fehérebb a te kásád?’

b) eldöntendő kérdő mondat

Olla hepoizennahat hüvvii kallihet?

‘Jó ára van a lóbörnek?’

Az állítás vagy tagadás szerint

A mondataival az izzó nyelv is kifejezhet állítást vagy azzal szemben kifejezhet tagadást is. A felszólító mondatban a tagadás tiltássá alakul.

A közlés szándéka szerinti előző példamondatok közül mindegyik állító mondat volt.

Példák a tagadó-tiltó mondatokra:

a) tagadó kijelentő mondat

Emmä möö noize sinnua nostamaa reust poiz.

‘Nem húzunk ki téged a sárból.’

b) tiltó felszólító mondat

Elä unnooha minnua!

‘Ne felejts el engem!’

c) tagadó-tiltó óhajtó mondat

Mut hää ei tätä tekkiiz!

‘Bár ne ezt tenné!’

d) tagadó kérdő mondat

Että voi töö ilma toin-toista?

‘Ti nem lehettek meg egymás nélkül?’

A szerkezet szerint

Szerkezet szerint a mondat az izzórban is lehet egyszerű, összetett és többszörösen összetett is.

Példák:

a) egyszerű mondat

Ono hüvä lentä siuka.

‘Jó veled repülni.’

b) összetett mondat

Täss eväd ketki saa tolkko, mut miä laulan ei heitä vart.

‘Itt senki sem tudja megérteni, de én nem nekik énekelek.’

c) többszörösen összetett mondat

Repoi sai viljan, suzi sai ruumenet, karhu sai olen.

‘A róka kapta a gabonát, a farkas kapta a pelyvát, a medve kapta a szalmát.’

A SZÓREND

Az izzór mondat szórendje többé-kevésbé hasonlóképpen kötetlen, mint a többi finnségi nyelv.

Előfordulnak gyakoribb és szokványosabb szórendű mondatok, melyekben a szórend:

- subj + praed + egyéb bővítmények

Paimen temppaiz vican.

‘A pásztor felkapott egy ágat.’

- subj + egyéb bővítmények + praed

Hää tätä hevoist nylköö.

‘Ő íme a lovat nyúzza.’

Sok más nyelvhez hasonlóan az izzór mondatban is gyakran előfordul (de nem kötelező), hogy:

- a kérdőszó után (de kérdőszó nélküli kérdésben is) a szórend megfordul, azaz az állítmány alany elé kerül:

Mitä itköö poika?

‘Miért sír a fiú?’

- ha valamely mondatrészt hangsúlyozunk, az azt kifejező szó vagy szó szerkezet a fő mondatrészek elé, a mondat élére kerül (igen gyakran a határozók):

Keran üks meez tuli veerahi.

‘Egyszer egy ember elment vendégségbe.’

Az összetett igeidővel kifejezett állítmányból a ragozott létige áll az állítmány helyén, a melléknévi igenévi rész(ek) pedig a legtöbbször elkerül(nek) a mondat végére.

Voohet oltii parman hörinehen kuultu.

‘A kecskék meghallották a bögöly zümmögését.’

A mondaton belül, amennyiben az állítmányt tagadjuk, a tagadó segédige mindig az igei (vagy létigei) részt előzi meg, amennyiben viszont nem az állítmányt tagadjuk, hanem valamely más mondatrészt, akkor a tagadószó közvetlenül a tagadott szó elé kerül.

En jaksä voohet rukihest ajjaa poiz.

‘Nem tudom a kecskéket a rozsból kikergetni.’

Miä laulan ei heitä vart.

‘Én nem nekik énekelek.’

A jelző alapesetben megelőzi a jelzett szót, választékos szövegben azonban követheti is azt.

Isä mejjän ollas taivahis.

‘Atya, miénk, vagy a mennyekben.’

(Magyarul: ‘Mi atyánk, aki a mennyekben vagy.’)

AZ ÁLLÍTMÁNY

Az izsórbán a magyarral ellentétben csak kétféle állítmány ismeretes:

- az egyszerű igei állítmány (az összetett igeszerkezettel kifejezett – múlt és jövő idejű, illetve tagadó és tiltó stb. – állítmányok is természetsszerűen ide tartoznak);
- az összetett igei-névszói állítmány, amelynek igei tagja a létige megfelelő alakja.

Azaz az izsór nyelvben nincs tisztán névszói állítmány!

A kijelentő módú, jelen idejű, harmadik személyű állítmányi szerkezetekből sem hiányozhat a létige (hasonlóan a rokon balti finn nyelvekhez), vagyis az izsór nyelv nem ismeri az úgynevezett névszói állítmányt. Ennek megfelelően:

Revoil puuro ono valkia.

‘A róka kásája fehér.’

Szó szerint: ‘A róka kásája van fehér.’

Ku ono nagrettavvaa!

‘Mennyire nevetséges!’

Szó szerint: ‘Mennyire van nevetséges!’

Höö ollaa paha.
 ‘Ők gonoszok.’
 Szó szerint: ‘Ők vannak gonoszok.’
Sellaist ono elo!
 ‘Ilyen az élet!’
 Szó szerint: ‘Ilyen van az élet!’
Se ono suuremp, kui too.
 ‘Ez nagyobb, mint az.’
 Szó szerint: ‘Ez van nagyobb, mint az.’

AZ ALANY

Az izsór nyelvben is megtalálható az alanytalan mondattípus ugyanúgy, mint a magyarban.

Az izsórban is alanytalanok az időjárás vagy természeti jelentést hordozó igei állítmányok.

Hämärtü. ‘Sötétedik.’
Saattaa. ‘Esik.’
Pakaisso. ‘Fagy.’

Alanytalan lehet továbbá az izsór mondat a ‘nem lehet’, ‘nem szabad’, ‘nem kell’ vagy ehhez hasonló segédigés szerkezettel kifejezett általános alanyú (személytelen) szerkezetekben.

Ei saa! ‘Nem szabad / tilos!’

A valakiről vagy valamiről történő folyamatos elbeszélésben gyakran előfordul, hogy az indító mondatot követő többi mondatban az alany változatlan-sága esetén a vót a személyes névmást nem teszi ki.

Mänöö karhu mecäst,
 ^ *tunkehuu üli aijan,*
 vaa ^ *murtuu aijan,*
 ^ *tallaja ruist enempi voohia.*
 ^ *...pallajaa ilma mitäikke*
 ^ *istuu lähelle,*
 ja ^ *noisso mörizömmää.*³⁹

³⁹ A hiányjel (^) a kimaradt személyes névmás (hää ‘ő’) helyét jelzi.

‘Jön a medve,
 átmászik a kerítésen,
 ámde összetöri a kerítést,
 letapossa a rozst a kecskéknél jobban.
 Akármi nélkül [= sikertelenül] tér vissza,
 leül a közelbe,
 és elkezd dörmögni.’

Előfordul ez olyankor is, amikor az 1. vagy 2. személyű személyragból az alany személye kikövetkeztethető.

*Miä ku noizin jauhamaa,
 nii ^ lisäizin hittaa ...⁴⁰*
 ‘Én úgy kezdtem örölni,
 lám homokot adtam hozzá...’

*Nii ^ suuret ootta,
 entä ^ itettä.⁴¹*
 ‘Lám fogtátok magatokat,
 s ugyancsak sírtok’

AZ EGYEZTETÉS

Több egyes számú alany halmozása esetén az izzó nyelvben az állítmány alakja többes számú lesz.

Karhu, suzi ja repoi külvettii kerran ruist.
 ‘A medve, a farkas és a róka egyszer rozst vetett.’
 Szó szerint: ‘A medve, a farkas és a róka egyszer rozst vetettek.’

Amennyiben az egyes számú részlő esetben (partitivusban) álló jelzett szót mennyiségjelző előzi meg, akkor a szerkezetbe foglalt többes tartalmú alany ellenére a kapcsolódó állítmány alakja egyes számban állhat.

Eli kolt siaart.
 ‘Élt három nővér.’

⁴⁰ A hiányjel (^) a kimaradt személyes névmás (miä ‘én’) helyét jelzi.

⁴¹ A hiányjel (^) a kimaradt személyes névmás (töö ‘ti’) helyét jelzi.

A TÁRGY

Az accusativus akkor fejezi ki egy mondat tárgyát, ha a tárgy határozott, illetve úgynevezett teljes tárgy.

A kifejezési forma az alaktani részben már kifejtett módon a többes számban látszólag a nominativus, az egyes számban pedig látszólag a genitívus alakja, ami a toldalék nyelvtörténeti fejlődésének az eredménye.

Miä avvaan ovet.
'Kinyitom a kapukat.'
Miä avvaan oven.
'Kinyitom a kaput.'

Általában partitívus fejezi ki a tárgyat, ha a tárgy úgynevezett részleges tárgy, illetve határozatlan tárgy vagy a tagadás tárgya.

Miä avvaan ovviiä.
'Kinyitok egy kaput.'
Miä avvaan ovviiä.
'Kaput nyitok.'
Miä en avvaa ovviiä.
'Nem nyitok ki a kaput.'

A PARTITIVUS

Azontúl, hogy a partitívus (részelő eset) az előzőek szerint jelentős szerepet játszik a tárgy kifejezésében is, további több – a magyar számára szokatlan – nyelvi funkciója is van.

Az egész részét, a határozott és határozatlan mennyiségű dolgot, valamint a tagadott dolgot is ki tudja fejezni:

pala leippää
'szelet kenyér';
kuuz inmihiist
'hat ember';
paljo inmihiissiiä
'sok ember';
eijoo leippää
'nincs kenyér'

A HABEO-SZERKEZET

Amit az ismertebb indoeurópai nyelvek az úgynevezett ‘habeo’ igealakkkal oldanak meg, azt a nyelvtani kifejezési formát az izsór nyelv a magyarral szinte teljesen azonos módon alkotja meg.

A birtokló részes esetű – nekem, neked, neki stb. – alakjához kapcsolódik a létigét követően a birtokolt: a ‘van valamim, valamid stb.’ összetett szerkezettel.⁴²

Az izsór szerkezetben a létige egyes szám 3. személyű, ha a birtokolt dolog egyes számú.

Ha a birtokolt dolog többes számú, akkor a létige 3. személye is többes számú alakban áll.

Hänel ono lehmä.
‘Neki van (egy) tehene.’
Hänel ollaa lehmät.
‘Neki vannak tehenei.’

Mivel az izsór nyelvben nincs közvetlen részes eset (dativus), annak a kifejezését az izsór a birtoklót jelentő szó adessivusával, olykor allativusával oldja meg.

A személyes névmások megfelelő alakjai a szerkezetben:

		adess	allat
sing	1.	<i>miul</i>	<i>miulle</i>
	2.	<i>siul</i>	<i>siulle</i>
	3.	<i>hänel</i>	<i>hänelle</i>
plur	1.	<i>meil</i>	<i>meille</i>
	2.	<i>teil</i>	<i>teille</i>
	3.	<i>heil</i>	<i>heille</i>

Példák az adessivusi szerkezetre:

hänel ono paljo rammooa
‘[neki] nagy ereje van’
hänel ono pahhain oppi
‘[neki] rossz szokása van’

⁴² Hasonló – egyébként finnugor hatásra kialakult – szerkezetet használ az orosz nyelv is, ezért az orosz–izsór kétnyelvűségben egymást erősítő határról is beszélhetünk, vö. orosz *У него есть корова.* ‘Neki van (egy) tehene.’

hänel ono pahhain muisti
 ‘[neki] rossz az emlékezete’
hänel ono kae silmäz
 ‘[neki] hályog van a szemén’ *miul ono kaikkea*
 ‘[nekem] mindenem megvan’
miul ono jano
 ‘szomjazom (nekem szomjúságom van)’
miul ono nälkä
 ‘éhezem (nekem éhségem van)’
miul ono ohvatta
 ‘szándékozom (nekem szándékom van)’
miul ono izo
 ‘vágyakozom (nekem vágyam van)’
miul ono tarviz
 ‘[nekem] szükségem van...’

Példák az allativusi szerkezetre:

siulle ono aika
 ‘[neked] van időd’
hänelle ono koltkymment vootta
 ‘ő harminc éves (neki harminc éve van)’

A HATÁROZÓK

Az izsórn nyelv több alkalommal használ olyan határozós esetet, amelyet magyar nyelvre nem az adott magyar esetnek megfelelő ragos alakkal fordítunk le.

Ilyenkor vonzatokkal állunk szemben.

Elativus

belső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

honnan? kérdésre: -ból/-ből

alapesetben:

linnast ‘(a) városból’

vonatként:

juttiit izäst ‘mesék / történetek az apáról’

palkka tööst ‘munkabér (járandóság a munkáért)’

purra jalast kiin ‘lábön (meg)harapni’

hüvääst ‘jól’

Inessivus

belső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

hol? kérdésre: -ban/-ben

alapesetben:

linnaaz '(a) városban'

vonzatként:

kolmeez päivääz 'három nap alatt'

olla opokaaz 'gombászni (gombázásban lenni)'

kuivattaa päivvüeez 'megszárítani a napon'

miz hää ono tööz? 'hol dolgozik? (hol van ő munkában?)'

kävvä linnaaz 'a városba látogatni'

Illativus

belső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

hová? kérdésre: -ba/-be

alapesetben:

linnaa '(a) városba'

vonzatként:

oikiaa kättee 'jobb kéz felől, jobb kézre'

kelpajaa tööhö 'munkára alkalmas'

poika ono issää 'a fiú az apjához (ment)'

Ablativus

külső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

honnan? kérdésre: -ról/-ről és -tól/-től

alapesetben:

katolt '(a) tetőről'

vonzatként:

maistajaa magjalt 'édesnek tűnik'

Adessivus

külső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

hol? kérdésre: -on/-en/-ön és -nál/-nél – egyben részeshatározó

alapesetben:

katool '(a) tetőn'

vonzatként:

päivvääļ 'nappal'

süksüül 'összel'

lөөvva naaglan vazaraal 'kalapáccsal beütni a szöget'

Allativus

külső viszonyt kifejező hely- és időhatározó

hová? kérdésre: -ra/-re és -hoz/-hez/-höz

alapesetben:

katolle '(a) tetőre'

vonzatként:

lapselle täüttiü kuuz vootta 'a gyerek betöltötte a hat évet'

Exessivus

eredethatározó

miből? kérdésre: -ból/-ből

alapesetben:

jätökseent 'maradékból'

vonzatként:

hää jäi traktoristint poiz 'ő felhagyott a traktorossággal'

Essivus

mód- és állapothatározó

miként? kérdésre: -ként

alapesetben:

paimeneen 'pásztorként'

vonzatként:

männä päädeccään 'pénteken menni'

Translativus

eredményhatározó

mivé? kérdésre: -vá/-vé

alapesetben:

opettajaks 'tanárrá'

vonzatként:

läätä ižoraks 'beszélni izsórul'

kolmanneks 'harmadszor'

ottaa naizeks 'feleségül venni'

A JELZŐK

Ha az izsór a jelzőt ragozható melléknévvvel vagy ragozható névmással fejezi ki, a jelző számban és esetben is megegyezik a jelzett szó számával és esetével, azaz egyeztetés történik.

sing nom:	<i>suur taloi</i>	‘nagy ház’
→ sing adess:	<i>suurel taloil</i>	‘a nagy házon’
sing nom:	<i>icce puku</i>	‘saját ruha’
→ sing iness:	<i>iceez puvvuuz</i>	‘saját ruhában’
sing nom:	<i>külmä ilma</i>	‘hideg levegő’
→ plur nom:	<i>külmät ilmat</i> ⁴³	‘hideg idő’

Nem történik egyeztetés a ragozhatatlan névszóval kifejezett jelzők esetében, valamint a birtokos jelző esetében sem.

jelző: adj rltan (*joka*)

jelzős szó szerkezet:

sing nom:	<i>joka poika</i>	‘minden fiú’
→ sing allat:	<i>joka pojalle</i>	‘minden fiúra’

jelző: gen alakú (*naapurin*)

jelzős szó szerkezet:

sing nom:	<i>naapurin poika</i>	‘a szomszéd fia’
→ sing ablat:	<i>naapurin pojalt</i>	‘a szomszéd fiáról’

A jelző lehet hátravetett is, ez főleg archaikus vagy folklórszövegben, illetve a költészetben és a választékos beszédben szokott előfordulni.

Az izsóor Miatyánk kezdő mondatában a birtokos jelzős szó szerkezetben a jelző a jelzett szó mögé kerül (ami teljesen egybevág az orosz nyelvű pravoszláv megfelelővel: ‘Отец наш на Небесах’):

*Isä mejjän ollas taivahis.*⁴⁴

Szó szerint: ‘Atya miénk vagy a mennyekben.’

A verses folklórszövegekben ugyancsak gyakori a megoldás, például:

Käet paksut, sormet hoikat,

käet kankahan kuttojat,

*sormet kankahan sorrijat.*⁴⁵

⁴³ Plurale tantum.

⁴⁴ Szövegforrás: http://www.neoland.ru/Language_ingrian.htm

⁴⁵ Szövegforrás: КОНЬКОВА, ОЛЬГА – ДЬЯЧКОВ, НИКИТА: Ingeroin keel. Posobie po izhorskomu yaziku. 24. http://forumnarodov47.ru/docs/posobie_po_izhorskomu_yaziku_konkova_o_i_dyachkova_n_a_spb_2014-jSB.pdf

Szó szerint: ‘Kezek kövérek, ujjak vékonyak,
kezek, szöttes szövői,
ujjak, szöttes szálsodrói.’

Az alig beszélt izsór nyelv legmodernebb megnyilvánulása a TEESUU popzenekar slágere, amelynek a szövegét az együttes tagja, ANDREJ CSEPELJOV írta a Szentpétervárott a nyelvet izsór származású fiataloknak visszatartó MEHMET MUSZLIMOV nyelvész segítségével. Ebben az egyébként modern stílusú dalban is előfordul jelzők hátravetése:

*Laulan keeles vanas, keeles unohetas...*⁴⁶

Szó szerint: ‘Énekelek nyelven, ősin, nyelven, elfeledetten...’

A KÖZMONDÁSOK

A szólások kapcsán már említett közmondások azokkal ellentétben nem jelentésbővítő és jelentésszínesező állandósult szószerkezetek, frazémák, hanem olyan teljes mondatok, amelyek szövegszerűen rögzültek. Népi bölcseségeket, tapasztalatokat, tanulságokat fogalmazznak meg.

Mondataik nemegyszer kihagyásosak, hiányos szerkesztésűek, amivel egyféle választékosságot is sugallnak. Éppen ezért más nyelveken való viszszaadásuk, így a magyarra fordításuk is sokszor nehézkes, különösen azok esetében, amelyek nem vándorközmondásként, hanem saját észjárással fogalmazódtak meg. Ilyenek olykor a forrásanyagokban is fellelhetők. Az itteni példák többször őrzik a népies nyelvezetet.

*Ei karhua voi väkisen panna tancimaa.*⁴⁷

‘A medvét nem lehet erővel táncba vinni.’

*

*Ei päivüt paissa ühtee poolee.*⁴⁸

‘Nem egyetlen oldalra süt a nap.’

*

---

⁴⁶ Szövegforrás: FEJES LÁSZLÓ: Az első izsór sláger. <http://www.nyest.hu/renhirek/az-első-izsór-sláger>

⁴⁷ КОНЬКОВА, ОЛЬГА – ДЬЯЧКОВ, НИКИТА: Ingeroin keel. Põsobie po ižorскому языку. 54.

⁴⁸ Ugyanott 40.

*Kel ono jano, sil ono jalat.*⁴⁹
'Aki szomjas, annak van lába.'

*

*Koira haukkuu, tuuli kanta.*⁵⁰
'A kutya ugat, a szél elhordja.'

*

*Käüp viiazki vippuu.*⁵¹
'Az okos is belelép a csapdába.'

*

*Millene ono puu, sellane ono vesa.*⁵²
'Amilyen a fa, olyan a menekülés.'

*

*Sijan tiijjen, kunne sünnüin, en tiijje sitä sijjaa, kuhu kooloma tulloo.*⁵³
'Ismerem a helyet, ahol születtem, nem ismerem azt a helyet, ahol a halál ér.'

*

*Siun suust Jumalan korvii.*⁵⁴
'Ami a szádból, az az Isten fülébe.'

*Sutta määt pakkoo, ni karhu tulloo vastaa.*⁵⁵
'Menekülsz a farkas elől, a medve meg szembejön.'

*

*Suu laulaa, süän murehtii, silmät vettä veerettäät.*⁵⁶
'A száj énekel, a szív szomorkodik, a szemek könnyesek.'

---

⁴⁹ Ugyanott 54.

⁵⁰ Ugyanott 40.

⁵¹ ЧЕРНЯЯСКИЙ, ВИТАЛИЙ: Ižoran keel. Ittseorastaja – Ижорский язык. Самоучитель. 193. <http://lingvisto.org/files/ingrian.pdf>

⁵² КОНЬКОВА, ОЛЬГА – ДЬЯЧКОВ, НИКИТА: Ingeroin keel. Пособие по ижорскому языку. 54.

⁵³ Ugyanott 35.

⁵⁴ Ugyanott 40.

⁵⁵ КОНЬКОВА, ОЛЬГА – ДЬЯЧКОВ, НИКИТА: Ingeroin keel. Пособие по ижорскому языку. 54.

⁵⁶ Ugyanott 24.

*

*Uhkiaal poroil ono ain sarvet vereez.*⁵⁷
'A csökönyös kos szarvai mindig véresek.'

*

*Ühteläizeel meheel ono paljo kottoon töötä.*⁵⁸
'A magányos férfinak sok a dolga otthon.'

A SZÁLLÓIGÉK

A szállóigék a közmondásokkal gondolatiságukat illetően rokonságban vannak. A lényegi különbség, hogy míg a közmondás folklorisztikus, addig a szállóige szerzője ismert. A szállóige leggyakrabban irodalmi műből vagy szónoki beszédből kiemelt mondat, gyakorlatilag idézet. A közmondáshoz hasonlóan közismert és gyakran használatos.⁵⁹

A szállóige „előszobája” az aforizma, amelynek viszont nem kritériuma a közismertség, de alkalmas arra, hogy akár azzá váljon.

Korunkban egyre gyakrabban röppennek fel szállóigék egészen modern forrásokból, így filmalkotásokból, könnyűzenei alkotásokból. A már említett izsór nyelvű sláger erre kínál is lehetőséget.

Ilyen az ezt a kötetet indító, a popdalból kölcsönzött mottó is:

*Ono turha läätä korvattomaka.*⁶⁰
'Hiábavaló olyannal beszélni, akinek nincs füle hozzá.'

Lévén, hogy a finn közszolgálati rádióban (YLE) gyakrabban felhangzott a dal, amit nyilván több, az izsór nyelvet visszatanuló fiatal is hallgatott, sőt

---

⁵⁷ ЧЕРНЯЯСКИЙ, ВИТАЛИЙ: Ižoran keel. Ittseorastaja – Ижорский язык. Самоучитель. 179.

⁵⁸ Ugyanott 203.

⁵⁹ A szállóigék egy jelentős része bibliai eredetű. Az adott mondást gyakran nem pusztán a vallásos emberek használják, hanem széles körben elterjedt, akár úgy is, hogy a használók zöme számára ismeretlen az eredete. Izsór vallási szöveggént a Miatyánk érhető el (Isä meijän. http://www.neoland.ru/Language_ingrian.htm), bibliafordítások azonban még részletekben sem. Ebben a tekintetben az izsór nyelv a balti finn nyelvek között az egyetlen (vö. KUBINYI KATA: Bibliafordítások a kis balti finn nyelveken. in: A Biblia finnugor nyelveken. Szerk. Pusztay János. Budapest 2019. 80.)

⁶⁰ Az idézetek forrása: FEJES LÁSZLÓ: Az első izsór sláger. <http://www.nyest.hu/renhirek/az-elso-izsor-slager>. A szövegíró: ANDREJ CSEPELJOV. A fordítás a sajátom.

memorizálhatta annak a szövegét, a slágernek több sora is alkalmas lehet a szállóigésedésre.

Így a mondattani fejezetben a hátravetett jelző kapcsán már részben idézett szöveg is:

Laulan keeles vanas, keeles unohtas sinno vart.
Täss eväd ketki saa tolkko, mut miä laulan ei heitä vart!
‘Egy ősi nyelven, elfeledett nyelven dalolok neked.
Itt senki sem tudja megérteni, de én nem nekik énekelek!’

És ugyancsak ilyen egy másik sor:

Ei hooli mittä ko suvvamin jot suvata!
‘Ne akarj semmi mást, csak szeretni szeretettel!’

